Український державний університет залізничного транспорту

Кафедра фінансів, обліку і аудиту

УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

Пояснювальна записка і розрахунки
до магістерської кваліфікаційної роботи

МРЕ .087.01.04 ПЗ

Виконав:
студент групи: 213-ФС-Д23
спеціальності 072 «Фінанси,банківська справа, страхування та фондовий ринок»
(роботу виконано самостійно, відповідно до принципів академічної доброчесності)
Кобець А.О.

Керівник: доцент, канд. екон.наук
Карачарова К.А.

Рецензент: професор, доктор екон.наук
Дикань О.В.

2025р.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота містить 118 аркушів пояснювальної записки формату А4, 18 рисунків, 32 таблиці та 80 використаних літературних джерел.

Актуальність теми. Інноваційна діяльність будівельних підприємств потребує належного фінансового забезпечення та обґрунтованого вибору інвестиційних рішень. Скорочення обсягів будівельних робіт, коливання вартості матеріалів і обмеженість фінансових ресурсів ускладнюють технологічне оновлення виробництва. Це зумовлює необхідність удосконалення управління ефективністю інноваційної діяльності з урахуванням очікуваної економії витрат і фінансових можливостей підприємства.

Метою роботи є розроблення рекомендацій щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності будівельного підприємства шляхом удосконалення фінансового забезпечення, оцінювання інвестиційних рішень і контролю їх результатів.

Об'єктом дослідження є процес управління ефективністю інноваційної діяльності будівельного підприємства.

Предметом дослідження є методичні підходи та організаційно-економічні засоби фінансового забезпечення й підвищення ефективності інноваційної діяльності ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4».

Інформаційну основу дослідження становлять нормативно-правові акти України, наукові публікації, міжнародні стандарти та фінансова звітність ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» за 2021–2023 роки. Використано методи порівняльного й коефіцієнтного аналізу, дисконтування грошових потоків та оцінювання інвестиційної ефективності.

Ключові слова: ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, БУДІВЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО, ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ, ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ІНВЕСТИЦІЙНІ РІШЕННЯ, ГРОШОВІ ПОТОКИ.

ABSTRACT

The qualification thesis comprises 118 A4 pages of explanatory text, including 18 figures, 32 tables, and 80 references.

Relevance of the topic. Innovation activities of construction enterprises require adequate financial support and well-founded investment decisions. Declining construction volumes, fluctuations in material prices, and limited financial resources complicate technological modernization. These circumstances necessitate improvements in innovation performance management, taking into account expected cost savings and the financial capacity of the enterprise.

The aim of the thesis is to develop recommendations for improving the efficiency of innovation activities at a construction enterprise through better financial support, investment appraisal, and monitoring of investment outcomes.

The object of the research is the process of managing the efficiency of innovation activities at a construction enterprise.

The subject of the research comprises methodological approaches and organizational and economic instruments for financing and improving the efficiency of innovation activities at Private Joint Stock Company “Domobudivnyi Kombinat No. 4”.

The information base of the research includes Ukrainian laws and regulations, scientific publications, international standards, and the financial statements of Private Joint Stock Company “Domobudivnyi Kombinat No. 4” for 2021–2023. The research employs comparative and ratio analysis, discounted cash flow methods, and investment efficiency evaluation.

Keywords: INNOVATION ACTIVITIES, CONSTRUCTION ENTERPRISE, ECONOMIC EFFICIENCY, FINANCIAL SUPPORT, INVESTMENT DECISIONS, CASH FLOWS.

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний
Кафедра фінанси облік і аудит
Освітній рівень: магістр
Спеціальність:072 «Фінанси,банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітня програма «Управління фінансами, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри,
професор, д-р екон. наук
_____О.Г.Кірдіна
«30» вересня 2024 року

ЗАВДАННЯ

НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Кобець Артему Олексійовичу

1 Тема «Управління ефективністю інноваційної діяльності будівельного підприємства та шляхи її удосконалення» керівник Карачарова Катерина Анатоліївна, канд. екон. наук, доцент, затверджена розпорядженням по економічному факультету від «21» жовтня 2024 року № 21/24

2 Строк подання студентом закінченої роботи «10» січня 2024 року.

3 Вихідні дані: законодавчі акти та нормативні документи, що регулюють інноваційну й інвестиційну діяльність підприємств; монографічна, наукова та навчальна література з питань управління ефективністю інноваційної діяльності, її фінансового забезпечення та оцінювання інвестиційних рішень; публікації в наукових журналах та інших періодичних виданнях; методичні матеріали з фінансового й інвестиційного аналізу; річна інформація емітента та фінансова звітність ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» за 2021–2023 роки.

4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити наукові підходи до визначення сутності та ефективності інноваційної діяльності будівельних підприємств; розглянути особливості фінансового забезпечення інноваційної діяльності та методичні підходи до оцінювання її економічної ефективності; надати організаційно-економічну характеристику ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4»; провести аналіз фінансового стану та результатів діяльності підприємства за 2021–2023 роки; оцінити фінансові передумови здійснення інноваційної діяльності; розробити

рекомендації щодо удосконалення системи фінансового управління інноваційними заходами; обґрунтувати методику оцінювання економічної ефективності інноваційних проєктів та визначити розрахункові показники й граничні умови їх фінансової прийнятності.

5 Перелік графічного матеріалу: наукові підходи до управління ефективністю інноваційної діяльності будівельного підприємства; послідовність оцінювання технологічного результату та його фінансового ефекту; схема фінансового забезпечення інноваційного проєкту; розподіл фінансової відповідальності під час реалізації інноваційних заходів; динаміка основних фінансово-економічних показників ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» за 2021–2023 роки; фінансовий регламент управління інноваційними проєктами; результати оцінювання економічної ефективності запропонованого інноваційного заходу.

6 Дата видачі завдання «30» вересня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів	Стан виконання етапів	Примітка
Вибір теми та її затвердження	02.10.2024-10.10.2024	
Підбір літератури та статистичних матеріалів	11.10.2024-17.10.2024	
Консультація з керівником щодо організації роботи	18.10.2024-26.10.2024	
Огляд джерел інформації	27.10.2024-31.10.2024	
Написання чернетки першого розділу дипломної роботи	01.11.2024-07.11.2024	
Аналітична обробка інформації та написання чернетки другого розділу роботи	08.11.2024-15.11.2024	
Обробка матеріалу для написання аналітичних розрахунків третього розділу роботи	16.11.2024-27.11.2024	
Аналітична обробка інформації та написання висновків до третього розділу роботи та висновків до всієї роботи	01.12.2024-27.12.2024	
Перед захист на кафедрі. Кінцеве оформлення роботи	10.01.2025	

Студент_____

Керівник _____

Зміст

Вступ 7
1 Теоретичні та методичні засади управління ефективністю інноваційної діяльності будівельного підприємства 11
1.1 Наукові підходи до визначення сутності та ефективності інноваційної діяльності підприємства 11
1.2 Фінансове забезпечення інноваційної діяльності будівельних підприємств 21
1.3 Методичні підходи до оцінювання економічної ефективності інноваційної діяльності 31
Висновки до розділу 1 40
2 Аналіз фінансово-господарської діяльності та інноваційного розвитку ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» 41
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства 41
2.2 Аналіз фінансового стану та результатів діяльності підприємства 47
2.3 Оцінювання фінансових передумов інноваційної діяльності 60
Висновки до розділу 2 71
3 Удосконалення управління ефективністю інноваційної діяльності ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» 72
3.1 Формування системи фінансового управління інноваційною діяльністю підприємства 72
3.2 Методика фінансово-економічного обґрунтування інноваційних заходів 80
3.3 Оцінювання економічної ефективності запропонованих заходів 87
Висновки до розділу 3 101
Висновки 102
Список використаних джерел 106
Додатки 116

Вступ

Рішення про впровадження інновацій у будівельному виробництві пов’язані зі значними капітальними витратами, тривалими строками повернення вкладень та необхідністю підтримувати безперервність виконання укладених контрактів. Оновлення технологічного обладнання, удосконалення виробничого обліку й застосування цифрових інструментів можуть сприяти скороченню матеріальних витрат, підвищенню продуктивності праці та зменшенню виробничих втрат. Проте отримання відповідного результату залежить від обґрунтованості інвестиційного рішення, доступності фінансових ресурсів і здатності підприємства забезпечити виконання поточних зобов’язань у період реалізації інноваційного заходу.

Актуальність теми дослідження посилюється фінансовими обмеженнями, характерними для діяльності будівельних підприємств. Коливання вартості матеріалів, нерівномірне надходження платежів від замовників та значна потреба в оборотному капіталі ускладнюють фінансування технічного оновлення, особливо за скорочення обсягів реалізації. За таких обставин оцінювання інноваційних пропозицій потребує узгодження очікуваної виробничої економії з величиною первісних вкладень, майбутніми грошовими потоками та строками здійснення платежів. Окремого розгляду потребують процедури контролю результатів упровадження, оскільки поліпшення технологічних показників не завжди супроводжується відповідним зростанням прибутковості або вивільненням грошових коштів.

Питання управління інноваційною діяльністю та її фінансового забезпечення досліджували вітчизняні й зарубіжні науковці. У працях І. Ю. Єпіфанової та В. В. Зянька розглянуто економічні передумови інноваційного розвитку підприємств, джерела фінансування й особливості використання інвестиційних ресурсів [12; 15]. О. Ю. Бєлєнкова досліджувала механізми забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств та їхнього сталого розвитку [11]. Методичні положення оцінювання фінансової безпеки

будівельних компаній представлені в дослідженнях Н. О. Кондратенко та співавторів [20], тоді як Н. Свічкар, І. Олініченко і С. Булинін приділили увагу формуванню фінансової структури підприємства для організації бюджетування [41]. Галузеві особливості економічного оцінювання технологічних процесів розглянуто також у працях Р. Я. Зельцера та його співавторів [14].

Наведені дослідження охоплюють різні складові управління інноваціями, однак питання узгодження фінансової діагностики підприємства, відбору інноваційних проєктів і подальшого контролю їхньої ефективності потребує додаткового опрацювання. Особливий інтерес становить визначення умов, за яких очікувана економія виробничих ресурсів забезпечуватиме прийнятну дохідність вкладеного капіталу без погіршення поточної платоспроможності будівельного підприємства. Вирішення зазначеної проблеми передбачає використання підтверджених виробничих нормативів, методів оцінювання інвестиційної ефективності та процедур фінансового планування.

Метою магістерської роботи є обґрунтування методичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності будівельного підприємства на основі удосконалення фінансового забезпечення, оцінювання інвестиційних рішень та контролю результатів їх реалізації.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- дослідити наукові підходи до визначення сутності інноваційної діяльності та особливостей управління її ефективністю на будівельних підприємствах;
- узагальнити джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності та методичні підходи до оцінювання економічної ефективності інноваційних проєктів;
- надати організаційно-економічну характеристику ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» та визначити особливості його господарської діяльності;
- проаналізувати фінансовий стан, результати діяльності та динаміку основних економічних показників підприємства за 2021–2023 роки;
- оцінити фінансові передумови здійснення інноваційної діяльності з

урахуванням стану ліквідності, структури оборотних активів та можливостей фінансування капітальних вкладень;

- розробити пропозиції щодо удосконалення системи фінансового управління інноваційною діяльністю підприємства, включаючи порядок відбору, бюджетування та контролю інноваційних заходів;

- обґрунтувати методику оцінювання економічної ефективності інноваційних заходів і визначити розрахункові показники та граничні умови фінансової прийнятності запропонованого проєкту.

Об’єктом дослідження є процес управління ефективністю інноваційної діяльності будівельного підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні положення, методичні підходи та організаційно-економічні засоби фінансового забезпечення, оцінювання й підвищення ефективності інноваційної діяльності будівельного підприємства.

Методичну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи економічного аналізу. Аналіз і узагальнення використано під час дослідження наукових підходів до управління інноваційною діяльністю, а порівняльний метод дозволив визначити відмінності між джерелами фінансування та критеріями оцінювання інвестиційних рішень. Фінансовий стан ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» досліджено із застосуванням горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу, результати якого систематизовано табличним і графічним способами. Під час обґрунтування запропонованого інноваційного заходу використано метод дисконтованих грошових потоків, розрахунок чистої приведеної вартості, індексу прибутковості, строку окупності та граничних значень параметрів інвестиційного рішення.

Інформаційну базу магістерської роботи сформували нормативно-правові акти України, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників, міжнародні стандарти, методичні матеріали з інвестиційного аналізу та оприлюднена фінансова звітність ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» за 2021–2023 роки [57–60]. Розрахунки економічної ефективності запропонованого інноваційного заходу виконано на основі модельних параметрів, які відокремлено

від фактичних результатів діяльності підприємства.

Елементи наукової новизни одержаних результатів полягають в уточненні порядку фінансового відбору інноваційних заходів будівельного підприємства шляхом узгодження підтверджених виробничих нормативів, приросних грошових потоків та обмежень поточної ліквідності. Подальшого розвитку набули методичні положення оцінювання фінансової прийнятності інноваційних рішень, які передбачають визначення мінімально необхідної економії виробничих витрат і граничного обсягу первісних капіталовкладень за встановлених параметрів інвестиційного проєкту.

Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості використання запропонованих рекомендацій під час формування інвестиційного бюджету, попереднього відбору інноваційних пропозицій та організації контролю їх економічних результатів. Розроблена методика дозволяє визначати фінансові умови реалізації заходів із модернізації виробничого обліку, перевіряти достатність очікуваної економії та узгоджувати інвестиційні платежі з наявними фінансовими ресурсами підприємства.

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел. У першому розділі досліджено теоретичні й методичні засади управління ефективністю інноваційної діяльності, у другому проведено аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» за 2021–2023 роки. Третій розділ присвячено удосконаленню процедур фінансового управління інноваціями та обґрунтуванню економічної ефективності запропонованих заходів.

1 Теоретичні та методичні засади управління ефективністю інноваційної діяльності будівельного підприємства

1.1 Наукові підходи до визначення сутності та ефективності інноваційної діяльності підприємства

Економічний зміст інноваційної діяльності охоплює розроблення, придбання, адаптацію та впровадження нових або істотно вдосконалених продуктів і бізнес-процесів. Відповідно до рекомендацій Oslo Manual 2018, результат інновації пов’язується з фактичним запровадженням відповідного рішення, а не з декларуванням наміру чи наявністю проєктної документації [71]. У будівельній галузі практичним результатом можуть бути нова технологія виготовлення залізобетонних виробів, зміна способу контролю якості або організації взаємодії учасників контракту.

Дослідження інноваційної діяльності має кілька відносно самостійних традицій. Ресурсний підхід зосереджується на джерелах капіталу, персоналі, технологічному обладнанні та інформації. Процесний підхід досліджує послідовність дій від формування ідеї до комерційного використання результату. Результативний підхід пов’язує інновацію з продуктивністю, собівартістю, конкурентоспроможністю та фінансовими результатами.

У працях І. Ю. Єпіфанової [12] предметом дослідження виступають теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств. Використання цієї дослідницької перспективи дає підстави оцінювати джерела фінансування з урахуванням їхньої вартості, доступності та впливу на ризик неплатоспроможності. Фінансування інновацій за рахунок власних ресурсів зменшує залежність від кредиторів, проте може послабити запас ліквідності на період реалізації проєкту.

О. Ю. Бєлєнкова [11] розглядає стратегії й механізми забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств через модель сталого

розвитку. Для фінансового аналізу цінною є можливість пов’язати витрати на оновлення виробництва з довгостроковою стійкістю підприємства. Разом з тим стратегічне обґрунтування не замінює оцінки строку повернення капіталу та спроможності обслуговувати поточні зобов’язання.

У монографії Р. Я. Зельцера, О. Ю. Бєлєнкової та Д. В. Дубініна [14] предметом є інноваційні моделі й методи організації, управління та економічної оцінки технологічних процесів будівельного виробництва. Галузеве спрямування дослідження дозволяє включати до економічних розрахунків технологічні параметри, наприклад тривалість операцій, використання ресурсів та якість продукції. Застосування відповідних результатів у фінансовій роботі передбачає їх подальше перетворення на приріст або скорочення грошових потоків.

Н. О. Кондратенко, Л. Б. Коваленко, Д. А. Новіков та М. К. Гнатенко [20] опублікували методичний підхід до оцінювання рівня фінансової безпеки будівельної компанії. Його предметна спрямованість відрізняється від оцінювання прибутковості окремої інновації. Однак показники платоспроможності, структури капіталу та фінансової стійкості можуть використовуватися як обмеження під час формування інноваційного бюджету.

У статті Н. Свічкар, І. Олініченко та С. Булиніна [41] розглянуто формування фінансової структури будівельного підприємства для складання бюджетів. З позицій управління інноваціями істотне значення має відокремлення відповідальності за капітальні витрати, експлуатаційну економію та виконання бюджетних лімітів. Розподіл відповідальності поліпшує простежуваність відхилень, хоча сам по собі не гарантує додатної приведеної вартості інвестицій.

Рекомендації Tidd і Bessant [64] розглядають інновації у взаємозв’язку технологічних, ринкових та організаційних змін. Дослідницька перспектива корисна при визначенні ризиків упровадження, зокрема залежності ефекту від навчання персоналу, зміни виробничих процесів і сприйняття продукції замовниками. Фінансова оцінка має враховувати витрати перехідного періоду, які зазвичай не обмежуються ціною нового обладнання.

Запропоноване узагальнення виявляє відмінність між ефективністю

інноваційної діяльності як управлінської системи та ефективністю окремого інвестиційного рішення. На рівні підприємства використовуються показники інтенсивності оновлення, економії ресурсів і фінансової стійкості. На рівні проєкту визначаються чиста приведена вартість, індекс прибутковості, внутрішня норма дохідності та період окупності.

Порівняння дослідницьких позицій дозволяє розмежувати фінансові, технологічні та організаційні критерії оцінювання інновацій (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 - Порівняння наукових підходів до дослідження інноваційної діяльності

Підхід і джерела	Предмет оцінювання	Переваги та обмеження
Фінансово-ресурсний [12; 15]	Доступність капіталу, вартість фінансування, джерела коштів	Показує ресурсні обмеження; потребує оцінки виробничого ефекту
Стратегічний [11]	Конкурентні позиції та стійкість підприємства	Враховує перспективу; потребує розрахунку грошових потоків
Технологічний [14]	Економічні наслідки змін технології	Пов’язує технічні та економічні характеристики; потребує перевірки фінансової віддачі
Фінансова безпека [20]	Здатність підтримувати платоспроможність	Дозволяє встановити бюджетні обмеження; не оцінює проєктну віддачу
Бюджетний [41]	Планування та контроль витрат	Визначає центри відповідальності; не підміняє інвестиційного відбору
Інноваційно-процесний [64; 71]	Упровадження і комерціалізація рішень	Ураховує організаційні умови; потребує грошової оцінки

Ресурсні та фінансові критерії слід застосовувати до зіставних виробничих умов, інакше загальний результат підприємства приховає ефект окремої інновації.

Порівняння наукових позицій дає можливість запропонувати робоче визначення управління ефективністю інноваційної діяльності будівельного підприємства. Під ним розуміємо регламентований процес добору, фінансування, реалізації та контролю інноваційних рішень, спрямований на отримання економічної вигоди за умови дотримання вимог до ліквідності й допустимого

фінансового ризику.

Процедури узгодження виробничих результатів і фінансових обмежень об’єднано на рисунку 1.1.

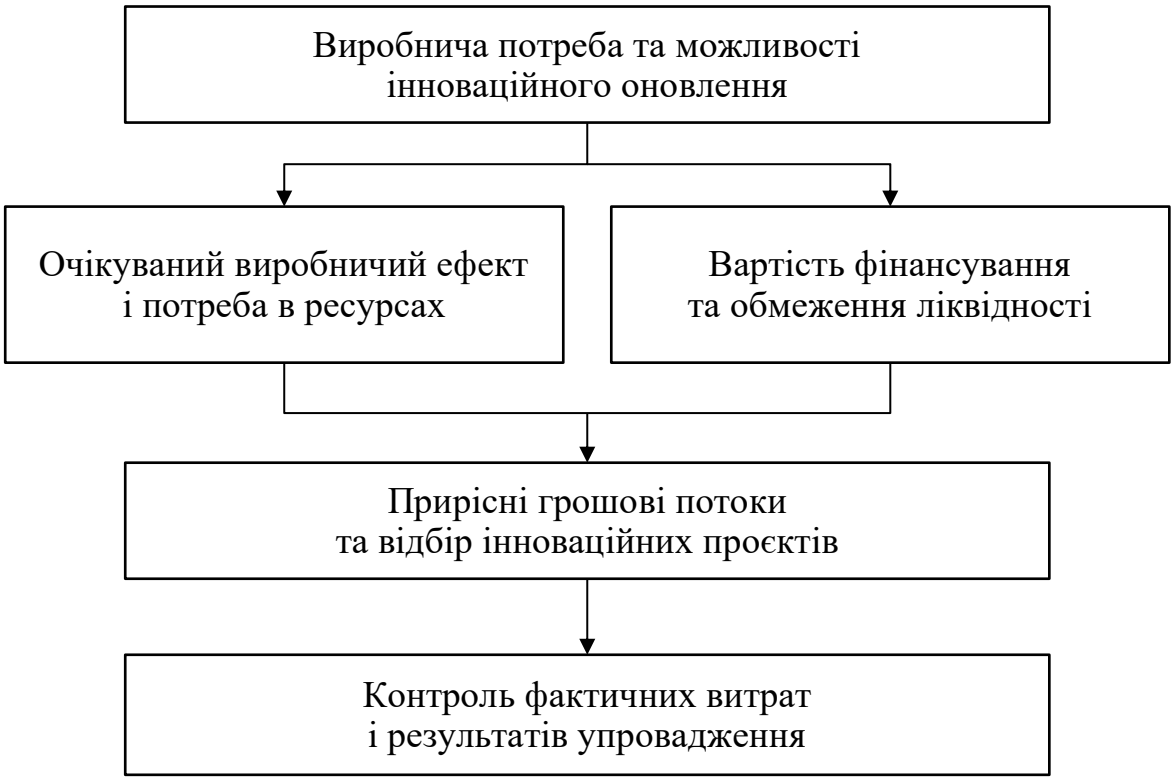


Рисунок 1.1 - Узгодження наукових підходів в управлінні ефективністю інноваційної діяльності

Порівняння економічної та управлінської традицій дослідження інновацій виявляє різницю між поняттями результату, ефекту й ефективності. Результатом може вважатися запуск виробничої лінії, введення електронного журналу витрачання матеріалів або завершення навчання персоналу. Ефект характеризує зміни показників після запровадження рішення. Ефективність передбачає зіставлення одержаного ефекту з обсягом ресурсів, витрачених на його досягнення. Якщо підрозділ знизив споживання цементу на одиницю продукції, але відповідні фінансові заощадження перекриваються витратами сервісного обслуговування, віднесення заходу до ефективних потребує додаткового обґрунтування.

У ресурсному підході підприємство розглядають як власника або

користувача техніки, кадрових компетенцій, фінансових ресурсів і налагоджених договірних відносин. Придбання більш продуктивного обладнання посилює виробничий потенціал, проте обмеженням може виявитися відсутність відповідної номенклатури замовлень. За нестійкого попиту інвестиція в збільшення потужності не забезпечує потрібного обсягу реалізації, а постійні витрати продовжують нараховуватися. Отже, оцінювання ресурсного результату має спиратися на фактичну завантаженість устаткування і можливість монетизувати доступні потужності.

Процесна перспектива відображає послідовність рішень, які пов’язують технічну ідею з комерційним результатом. За матеріалами Tidd і Bessant [64] управління інноваціями передбачає організацію пошуку можливостей, вибору варіантів, реалізації та отримання віддачі від змін. У фінансовій практиці будівельного підприємства між вибором і впровадженням має бути окрема процедура перевірки капітального бюджету. Після запуску інновації фінансова служба повинна зіставляти розрахункові припущення з документально підтвердженими відхиленнями собівартості, оплатою постачальникам і зміною оборотного капіталу.

Системний підхід надає змогу пояснити, чому однакова технологія приносить різні результати на схожих підприємствах. Економічний ефект залежить від умов постачання сировини, транспортних витрат, режиму роботи обладнання, системи оплати праці та договірних штрафів. Зменшення часу виготовлення конструкцій може прискорити виконання підряду, однак платіж від замовника надійде пізніше за завершення робіт. У такій ситуації оцінювання ефективності за показником бухгалтерського прибутку має супроводжуватися перевіркою потоку коштів, оскільки виникає розрив між нарахованим доходом і його фактичним отриманням.

Нормативно-правовий підхід визначає рамки визнання витрат, результатів розробки та довгострокових активів. Закон України «Про інноваційну діяльність» [3] формує загальні поняття цієї сфери, а правила бухгалтерського обліку [1; 7] забезпечують відображення відповідних господарських операцій. При

оцінюванні інноваційних проєктів підприємству необхідно розмежовувати капітальні інвестиції та поточні витрати. Без такого розмежування розмір інвестиційного бюджету, амортизації і фінансового результату може виявитися викривленим, що позначиться на доцільності обраного проєкту.

Фінансово-інвестиційна традиція, представлена зокрема у працях Brealey, Myers, Allen і Edmans [61], виходить із вартості грошей у часі й альтернативної дохідності капіталу. У межах цього підходу сума майбутньої економії ще не дає достатнього аргументу на користь придбання обладнання. Важливими стають календар надходжень, дисконтна ставка, вкладення в запаси, податкові наслідки та можливість реалізації залишкової вартості. Економічне рішення оцінюється за приріснім потоком, який існує за умови здійснення інновації, але відсутній без неї.

Особливість інституційної перспективи полягає у вивченні обмежень, створених контрактами, регуляторними вимогами та структурою ринку. Будівельне підприємство може залежати від погодження проєктної документації, умов авансування, гарантійних зобов'язань і тривалості приймання виконаних робіт. Якщо витрати на інновацію виникають на початку договору, а оплата надходить після підписання актів, збільшується потреба в оборотному фінансуванні. До оцінки проєкту доцільно включати вартість цього фінансування і часові затримки, підтверджені календарем робіт та умовами договорів.

З погляду стійкості фінансів інновація повинна розглядатися разом із поточною платоспроможністю підприємства. Дослідження Kondratenko та співавторів [20] присвячене методичним питанням оцінювання фінансової безпеки будівельної компанії. Висновки щодо ефективності проєкту потребують перевірки достатності ліквідних коштів у періоди найвищого навантаження на бюджет. Позитивний NPV не усуває ризику затримки заробітної плати чи платежів за матеріали, якщо фінансування проєкту припадає на місяці з невеликим операційним грошовим потоком.

Дослідження організації будівельного виробництва доповнює фінансові методики технічними параметрами. Зельцер, Бєлєнкова та Дубінін [14]

розглядають інноваційні моделі організації й економічного оцінювання технологічних процесів. Для підприємства, що виготовляє будівельні конструкції, практичний інтерес становить перехід від загальної оцінки витрат до нормативів на одиницю продукції. Виробничі показники можуть бути переведені у фінансовий результат через різницю між нормативним і фактичним використанням ресурсів, скориговану на ціну матеріалів та рівень виконання замовлень.

Обмеження наукових підходів стають очевидними при порівнянні їхніх одиниць спостереження. Одні автори використовують підприємство як єдине ціле, інші аналізують портфель проєктів, технологічні операції або окремі види продукції. Агрегована рентабельність підприємства залежить від загальних ринкових і фінансових умов, тому її зміну не можна безпосередньо приписувати результатам конкретної інновації. Для причинного обґрунтування необхідно виокремити витрати та результати відповідного заходу і зіставити їх із базою порівняння за однакових виробничих умов.

Концепція управління результативністю інноваційних змін повинна враховувати можливість помилки вимірювання. Зменшення видатків на матеріали може бути наслідком меншого обсягу випуску, зміни номенклатури чи падіння цін постачальників. Зміна собівартості за таких умов не доводить технологічної економії. Перевірка ефективності потребує натуральних показників, обсягу виробництва й зіставних цін. Облікові документи мають дозволяти виділити відхилення за нормою витрачання, ціною ресурсу та структурою продукції, інакше оцінка залишатиметься описовою.

Інноваційна діяльність охоплює організаційні зміни, пов’язані з обміном проєктною інформацією. Вимоги ISO 19650-1 [66] стосуються інформаційного менеджменту з використанням BIM, а матеріали EU BIM Task Group [74] розглядають впровадження відповідних інструментів у будівництві. Економічний результат таких змін може проявлятися у зменшенні кількості переробок документації та помилок комплектації. Однак доказ результативності передбачає наявність статистики випадків, тривалості коригувань та їх фактичної вартості,

сформованої до запровадження цифрового рішення.

Порівняння представлених підходів дозволяє сформулювати позицію дослідження. Інноваційний захід вважається обґрунтованим, коли його технологічний результат підтверджений виробничими параметрами, економічний ефект відокремлений від загальних змін діяльності підприємства, а майбутні платежі узгоджені з бюджетом ліквідності. У першому випадку йдеться про підтверджуваність причинно-наслідкового зв'язку, у другому про коректне фінансове вимірювання, у третьому про практичну реалізованість проєкту. Усі три умови необхідно перевірити до остаточного рішення про капіталовкладення.

Результат оцінювання залежить від рівня аналізу: виробничої операції, окремого проєкту, портфеля або підприємства (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 - Порівняння одиниць аналізу інноваційної ефективності

Одиниця аналізу	Фінансовий результат	Джерело підтвердження	Обмеження
Виробнича операція	Витрати на одиницю продукції	Наряд, норма матеріалів	Вплив завантаження
Окремий проєкт	Приріснний грошовий потік	Бюджет і акти	Ризик змін умов
Портфель заходів	Сукупний NPV	Реєстр інвестицій	Подвійний рахунок ефектів
Підприємство	Рентабельність і ліквідність	Фінансова звітність	Вплив ринку та інших рішень

Встановлення одиниці аналізу попереджає помилку, за якої загальний фінансовий результат підприємства ототожнюють із наслідками конкретної технологічної зміни.

Внесок розглянутих дослідників у формування фінансових рішень систематизовано за предметом дослідження та практичним використанням (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 - Позиції науковців щодо інновацій та фінансових рішень

Дослідники	Предмет наукового аналізу	Практичне застосування
І. Єпіфанова [12]	Фінансове забезпечення інновацій	Вартість джерел капіталу та стійкість

Дослідники	Предмет наукового аналізу	Практичне застосування
О. Бєлєнкова [11]	Стратегія конкурентоспроможності будівельних підприємств	Узгодження інвестицій із розвитком
Р. Зельцер та ін. [14]	Інноваційні технологічні процеси	Оцінка виробничої економії
N. Kondratenko та ін. [20]	Фінансова безпека будівельного підприємства	Контроль ліквідності
J. Tidd, J. Bessant [64]	Організація інноваційного процесу	Контроль етапів відбору й реалізації
R. Brealey та ін. [61]	Вартість капіталу та інвестиційні рішення	Розрахунок дисконтованих потоків

Склад і послідовність управлінських процедур відображено на рисунку 1.2.



Рисунок 1.2 - Послідовність переходу від технологічного результату до фінансового ефекту

Розмежування ефективності окремого технологічного заходу та інноваційної діяльності підприємства загалом має методичне значення для проведення подальшого аналізу. У першому випадку достатньо встановити приріcний потік коштів за відповідним проєктом, попередньо відокремивши

вплив інших управлінських рішень. У другому необхідно враховувати весь портфель змін, його відповідність виробничій програмі та фінансовій політиці. Сума позитивних ефектів окремих ініціатив може перевищувати загальний результат, якщо заходи конкурують за ті самі виробничі ресурси чи дублюють одну економію. Наприклад, скорочення часу підготовки форм у рамках нового технологічного процесу й придбання додаткового оснащення можуть обидва претендувати на одну й ту саму кількість зекономлених годин. Перевірка сукупного результату вимагає обліку взаємодій між ініціативами та усунення повторного включення їхніх ефектів.

Праці, присвячені інноваційному розвитку, інколи використовують загальні показники конкурентоспроможності як свідчення результативності конкретних управлінських рішень. Проте зміна ринкової частки, загальної рентабельності або обсягу реалізації залежить і від умов збуту, а не від внутрішньої технології підприємства. Доведення причинного впливу потребує виявлення механізму, через який інноваційне рішення змінює витрати чи дохід. У виробничому процесі таким механізмом може бути скорочення кількості браку або зменшення витрати сировини на порівнянний виріб. Після вимірювання натурального результату необхідно встановити, як він вплинув на платежі та фінансовий стан. Якщо технологічний показник поліпшився, але величина замовлень змінилася, загальний прибуток може демонструвати протилежну динаміку. Дослідник повинен пояснити обидва явища окремо.

Фінансова результативність організаційних інновацій зазвичай має непрямий характер. Впорядкування електронного документообігу може скоротити час підготовки актів, прискорити передавання відомостей бухгалтерії та зменшити помилки у замовленнях. Однак сам факт скорочення трудомісткості ще не встановлює обсяг грошової економії, якщо чисельність персоналу й фактичні виплати залишилися без змін. У такій ситуації економічним результатом може стати вивільнення робочого часу для інших операцій або скорочення затримки надходження коштів від замовника. Для монетизації результату потрібно підтвердити відповідні зміни, зокрема скорочення понаднормових

виплат, зменшення штрафів чи прискорення інкасування. Невизначену управлінську зручність варто описувати якісно, без включення непідтверджених сум до NPV.

Відмінності між дослідницькими підходами позначаються на виборі критеріїв. Технологічний підхід дозволяє оцінювати продуктивність машин, тривалість циклу й матеріаломісткість, але зазвичай потребує додаткового перерахунку результатів у грошові показники. Фінансовий підхід забезпечує порівняння вартості ресурсів у часі, однак його точність залежить від надійності натуральних припущень. Управлінський підхід аналізує повноваження, процедури й контроль, проте сам по собі не доводить створення економічної вартості. Об’єднання відповідних елементів дозволяє встановити послідовність від технічного результату до бюджетного рішення. Наукова проблема полягає в організації цієї послідовності за обмеженої інформації будівельних підприємств, нерівномірності контрактних платежів та необхідності підтверджувати ефект після впровадження.

1.2 Фінансове забезпечення інноваційної діяльності будівельних підприємств

Фінансове забезпечення інноваційної діяльності характеризує формування, розподіл та використання коштів на підготовку й реалізацію нововведень. Залежно від характеру заходу фінансування охоплює придбання обладнання, технічне переоснащення, розроблення документації, цифровізацію виробничих операцій, навчання персоналу та поповнення оборотного капіталу.

Будівельна галузь має особливості, які впливають на вибір джерела фінансування. Тривалість виготовлення продукції та виконання контрактів визначає розрив між витрачанням коштів і надходженням оплати. Вартість матеріалів може змінюватися протягом контрактного періоду. Наявність значних залишків дебіторської заборгованості формує ризик відволікання коштів від виробничих потреб.

Власний капітал, нерозподілений прибуток і амортизаційні відрахування забезпечують внутрішню базу інвестування. Бухгалтерська сума амортизації не дорівнює залишку вільних коштів на рахунку. Рішення про фінансування за внутрішній рахунок потребує звіряння операційного грошового потоку з майбутніми платежами підприємства.

Банківське кредитування дозволяє розподілити інвестиційне навантаження в часі, однак передбачає проценти, комісії, вимоги до забезпечення та дотримання графіка погашення. Фінансовий лізинг доцільно розглядати при придбанні обладнання з чітко ідентифікованим строком корисного використання. Порівняння альтернатив потребує однакової бази розрахунку, урахування податків, супутніх платежів та кінцевої вартості активу.

Фінансове планування інноваційного заходу слід відокремлювати від загального бюджету капітальних інвестицій підприємства. Поряд із вартістю техніки розраховують доставку, монтаж, пусконалагоджувальні роботи, навчання операторів і можливі втрати продуктивності в період освоєння. Неповний склад первісних витрат призводить до завищення очікуваної прибутковості проєкту.

Доступний інноваційний бюджет формується після резервування коштів на оплату праці, податки, обслуговування боргу та забезпечення виробничого циклу. Оцінюючи інвестиційні можливості, підприємству доцільно застосовувати короткостроковий платіжний календар та прогноз руху коштів. Заявлений прибуток не може слугувати єдиною підставою для прийняття інвестиційного рішення.

За умов коливань попиту особливого значення набуває оборотний капітал. Збільшення обсягу виробництва після впровадження нового обладнання може супроводжуватися додатковими запасами й дебіторською заборгованістю. Потреба в їх фінансуванні зменшує вільний грошовий потік навіть за наявності приросту бухгалтерського прибутку.

Застосування власних, боргових і партнерських ресурсів пов’язане з різними витратами фінансування та ризиками (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4 - Характеристика джерел фінансування інноваційної діяльності

Джерело	Фінансова перевага	Основний ризик
Власні кошти	Відсутність контрактного обслуговування боргу	Скорочення запасу ліквідності
Банківський кредит	Можливість прискореного впровадження	Відсоткове навантаження, обмеження кредитора
Фінансовий лізинг	Розподіл платежів на період експлуатації	Повна вартість користування активом
Цільове фінансування	Потенційне зменшення власних вкладень	Умови отримання та використання коштів
Партнерське фінансування	Розподіл ризиків між учасниками	Узгодження контролю та розподілу вигод

Здатність залучити інвестиційні кошти потребує перевірки строків поточних платежів, оскільки прибуток за звітністю не визначає фактичну ліквідність.

Етапи формування інноваційного бюджету та контролю платежів представлено на рисунку 1.3.

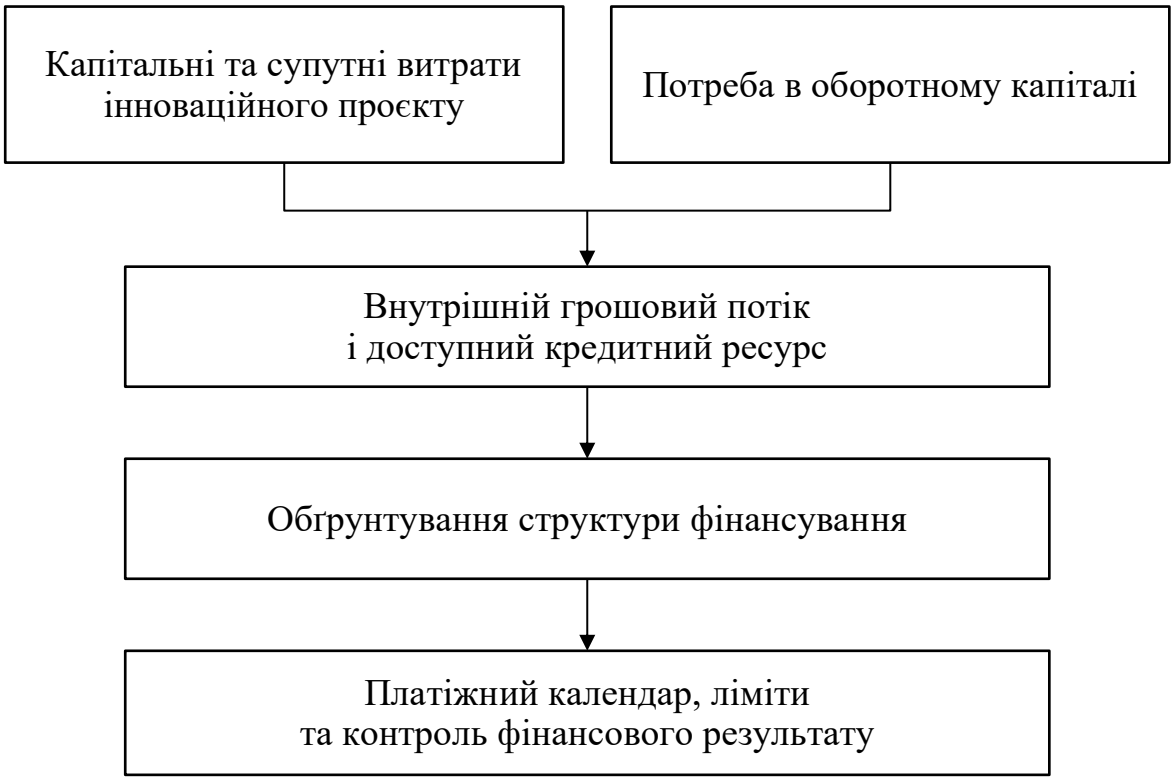


Рисунок 1.3 - Послідовність фінансового забезпечення інноваційного проєкту

Формування джерел фінансування інноваційних заходів у будівництві

залежить від сезонності грошових надходжень, концентрації великих контрактів і строків завершення окремих черг будівництва. Навіть за наявності прибутку підприємство може не володіти достатньою сумою коштів на придбання обладнання, оскільки частина результату відображається у незавершених розрахунках або товарно-матеріальних запасах. Внутрішній інвестиційний бюджет доцільно формувати після оцінювання операційних надходжень, планових платежів за поточними договорами та мінімального залишку коштів, необхідного для безперервної діяльності.

Нерозподілений прибуток належить до власних джерел фінансування, однак його бухгалтерська величина не дорівнює сумі на банківських рахунках. При розгляді інноваційного проєкту фінансова служба повинна оцінювати можливість вивільнення коштів із запасів, дебіторської заборгованості та завершених контрактів. Високий залишок нерозподіленого прибутку може поєднуватися зі значними поточними зобов’язаннями. Тому рішення про використання прибутку має супроводжуватися розрахунком доступного грошового ресурсу, а відповідальність за його підтвердження доцільно покладати на фінансовий підрозділ.

Амортизація є елементом витрат і впливає на прибуток до оподаткування, але не формує самостійного грошового надходження в момент її нарахування. У бюджетуванні інвестицій її враховують через податковий ефект та відновлення амортизаційного компонента під час розрахунку грошового потоку. Поширене ототожнення суми амортизації із наявним інвестиційним фондом вводить в оману, якщо виручка не інкасована або підприємство використовує її для покриття інших платежів. Інформація про амортизацію повинна розглядатися разом із операційним рухом грошових коштів і строками відшкодування дебіторської заборгованості.

Кредитування дозволяє пришвидшити реалізацію проєкту, проте впливає на платіжний графік, процентні витрати та вимоги до забезпечення. У разі залучення кредиту з плаваючою ставкою підприємство несе ризик збільшення боргового навантаження. Оцінка доцільності фінансування потребує прогнозу залишків

заборгованості, обсягу процентів і джерел їх покриття. Розрахунок ефективності інвестиційної пропозиції варто відокремлювати від структури її фінансування, щоб уникнути подвійного врахування процентних виплат у ставці дисконту та грошових потоках.

Лізинг може застосовуватися до придбання машин, обладнання та транспортних засобів, які використовуються у будівельному виробництві. Порівняння із прямим придбанням повинно включати авансовий платіж, графік регулярних платежів, супутні комісії, витрати на технічне обслуговування та умови переходу права власності. Значення має порядок бухгалтерського визнання активу і зобов'язання. Висновок щодо вартості лізингу не можна робити за одним номінальним платежем, оскільки реальна ціна фінансування визначається повним строком договору та розподілом витрат у часі.

Комерційний кредит постачальника матеріалів або обладнання інколи зменшує одночасну потребу в оборотному капіталі, але може супроводжуватися підвищеною контрактною ціною. У розрахунках потрібно порівнювати суму знижки при швидкій оплаті з вартістю відстрочення, що надається контрагентом. Погодження строків оплати має враховувати фактичні дати інкасування коштів за будівельними договорами. Якщо відтермінування закінчується раніше очікуваного надходження виручки, формально зручні умови оплати перетворюються на додатковий ризик платоспроможності.

Залучення партнерського капіталу для реалізації будівельної інновації потребує визначення прав власності на результат розробки, відповідальності сторін і порядку розподілу економії. Вимоги ISO 56003 [70] можуть слугувати орієнтиром для організації інноваційного партнерства. У договорі бажано фіксувати межі відповідальності за випробування технології, право використання документації та умови припинення спільної роботи. Фінансовий ефект співпраці оцінюється після врахування платежів сторонньому виконавцю, можливого розподілу доходу і витрат на супроводження впровадженого рішення.

У галузі будівництва значна частина інновацій потребує попереднього випробування технічної сумісності обладнання з наявною виробничою лінією. До

бюджету входять підготовчі роботи, налаштування, навчання операторів, забезпечення безпеки та зупинення окремих операцій на період монтажу. Недооцінка тимчасових втрат продуктивності може завищити розрахункову окупність. Проєктний кошторис повинен мати окремий блок витрат перехідного періоду, які не повторюються щороку, та блок постійних витрат після запуску.

Оцінювання фінансової структури підприємства для складання бюджетів досліджують Свічкар, Олініченко і Булинін [41]. Практичне застосування цих результатів полягає у закріпленні окремих статей бюджету за центрами фінансової відповідальності. Виробничий підрозділ перевіряє натуральний результат, відділ постачання підтверджує ціну ресурсів, а фінансовий підрозділ оцінює календар платежів та податкові наслідки. Розподіл функцій обмежує ризик ситуації, коли ініціатор самостійно встановлює вихідні припущення, затверджує витрати та оцінює одержану економію.

Інвестиційний ліміт необхідно визначати окремо від показника рентабельності пропонованого заходу. Невеликий проєкт може мати привабливий PI, але не створювати відчутної суми доданої вартості. Велика інвестиція з позитивним NPV інколи потребує коштів, вилучення яких з обороту створює напруження ліквідності. Портфельний відбір повинен враховувати сумарний бюджет інвестицій, конкуренцію за персонал і можливість виконати монтаж без зриву чинних контрактів. Якщо проєкти взаємозалежні, оцінка кожного з них окремо спотворює сукупний економічний результат.

Вплив інфляції на фінансування інновації потребує узгодження номінальних і реальних величин. Номінальний прогноз грошових потоків необхідно дисконтувати номінальною ставкою, яка враховує очікуване зростання цін. Якщо економію розраховано у постійних цінах без інфляції, застосування такої самої номінальної ставки занижуватиме оцінку. Використання реального підходу потребує перегляду цінових припущень у всіх компонентах моделі. Підприємство повинно обрати один спосіб подання й дотримуватися його в кошторисі, фінансовому плані та підсумковому розрахунку.

Фінансування досліджень і випробувань відрізняється від фінансування

серійного впровадження. На початковій стадії підприємству доступні переважно результати лабораторних вимірювань і технічні припущення, через що достовірність очікуваної економії є нижчою. Після пілотної експлуатації з’являються записи про фактичну витрату матеріалів, кількість браку та витрати обслуговування. Доцільно погоджувати весь інвестиційний бюджет лише після перевірки цих параметрів. Розділення фінансування на підготовчий етап та масштабування скорочує можливість втратити значну суму через невдалий технічний результат.

Окремої уваги потребують гарантійні витрати та зобов’язання за об’єктами будівництва. Нова технологія або матеріал можуть змінити очікувану частоту рекламацій, обсяг виправлень та ймовірність претензій замовників. Включення економії матеріалів без оцінки якості виробів створює ризик завищення інвестиційного ефекту. Розрахункова модель має містити витрати на випробування, сертифікацію та можливе гарантійне обслуговування, якщо такі зобов’язання випливають із договорів. Економічний ефект від зниження дефектності можна враховувати після перевірки статистики випадків і їх фактичної вартості.

Фінансова політика інноваційної діяльності повинна спиратися на зрозумілу черговість використання коштів. Спочатку забезпечується виконання обов’язкових платежів і поточних контрактів, далі формується ресурс на підтверджені модернізаційні заходи. Наявність невикористаного інвестиційного ліміту не означає необхідності здійснювати витрати до завершення бюджетного періоду. Якщо технологічний ефект не підтверджений, фінансово обґрунтованим рішенням може стати перенесення придбання обладнання на наступний період із проведенням додаткових вимірювань. Рішення фіксується у реєстрі проєктів разом із причинами відхилення пропозиції.

Фінансові зобов’язання за кожним джерелом коштів потребують окремої перевірки у платіжному календарі (таблиця 1.5).

Таблиця 1.5 - Фінансові джерела реалізації інноваційних заходів

Джерело	Основний платіж	Обмеження	Метод перевірки
Грошові кошти від операцій	Власні платежі	Ліквідність і сезонність	Календар платежів
Банківська позика	Проценти та погашення	Кредитні умови	Боргова модель
Лізинг	Періодичні платежі	Умови договору	Приведена вартість платежів
Партнерські інвестиції	Розподіл результату	Права на розробку	Договірна модель
Товарний кредит	Оплата після поставки	Прихована ціна відстрочення	Порівняння вартості

Витрати на інновацію виникають протягом усього строку її підготовки, упровадження й експлуатації (таблиця 1.6).

Таблиця 1.6 - Склад інвестиційного бюджету за етапами

Етап	Витрати	Документ підтвердження
Підготовка	Дослідження, технічне завдання	Кошторис та акт обстеження
Закупівля	Вартість техніки, логістика	Договір та специфікація
Монтаж	Роботи, підключення, пуск	Акти виконання робіт
Навчання	Підготовка працівників	Програма й акти
Експлуатація	Ремонт, ліцензії, енергія	Операційний бюджет
Завершення	Демонтаж, ліквідаційна вартість	Розрахунок вартості

Склад і послідовність управлінських процедур відображено на рисунку 1.4.

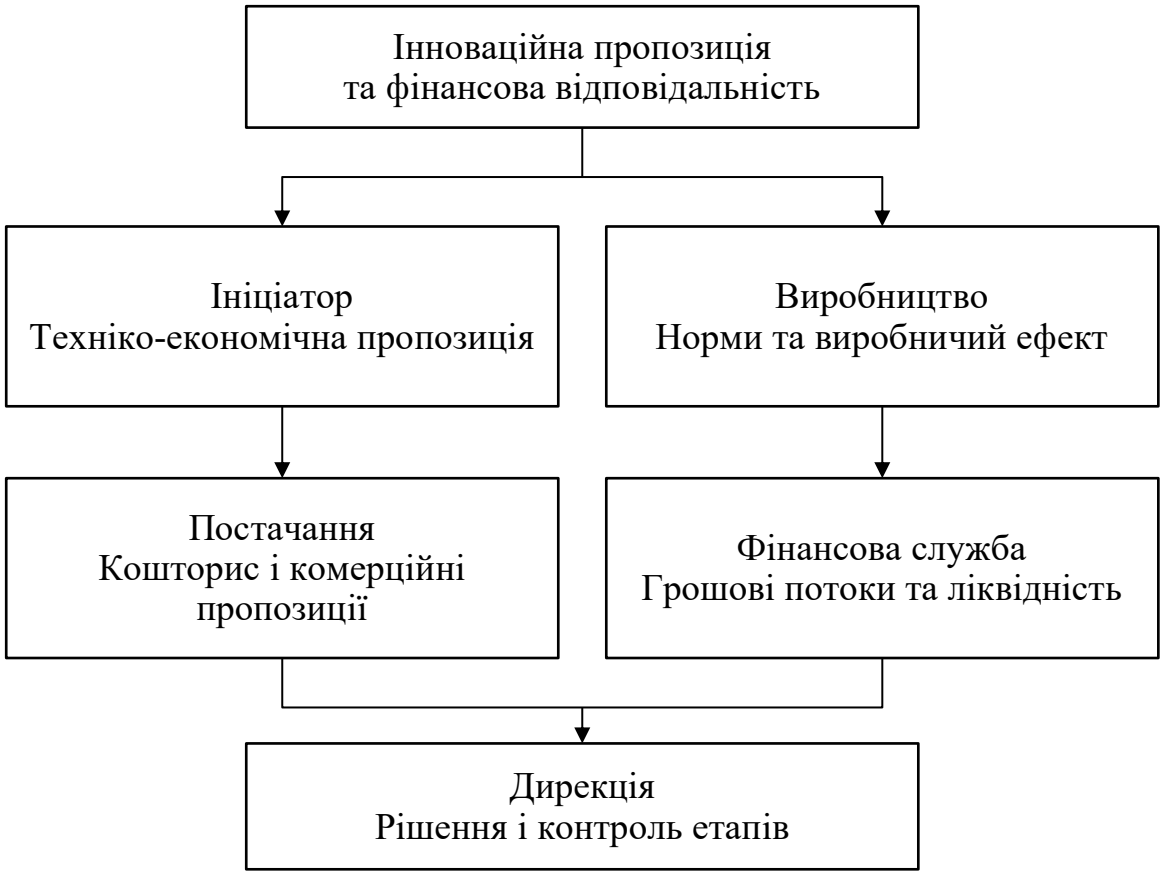


Рисунок 1.4 - Розподіл фінансової відповідальності під час інноваційних змін

Окремим питанням фінансового забезпечення інновацій є порівняння витрат володіння технічним рішенням протягом його повного строку використання. Первісна ціна обладнання не охоплює енергоносіїв, ремонту, періодичного оновлення програмного забезпечення та потреби в персоналі. Під час вибору обладнання підприємство може оцінювати приведену вартість сукупних витрат із урахуванням залишкової вартості та витрат завершення експлуатації. Методологія life-cycle costing, представлена в ISO 15686-5 [65], сприяє впорядкуванню цього порівняння. У фінансовому обґрунтуванні важливо врахувати різні строки експлуатації альтернативних рішень, а також відмінності у витратах підтримання їхніх характеристик. Якщо один варіант має коротший строк використання, пряме зіставлення одноразових сум без приведення до зіставного горизонту може бути помилковим.

В умовах дефіциту власних коштів підприємство може планувати поетапну модернізацію замість повної заміни виробничого комплексу. Початковий етап

спрямовується на вимірювання фактичних витрат і перевірку технічного ефекту, наступний передбачає оснащення визначених виробничих ділянок. Результат першого етапу має окрему економічну цінність, оскільки він дає змогу уточнити вихідні припущення і скоротити ризик помилкового вкладення. Разом з тим часткове впровадження може супроводжуватися вищими питомими витратами на налаштування. Тому фінансова служба повинна порівнювати загальну суму витрат поетапного рішення з перевагою дострокового отримання перевіреної інформації. Фінансування наступних етапів доцільно погоджувати після вимірювання результату попередніх робіт.

На практиці доступність інвестиційних коштів обмежується неочевидними зобов’язаннями підприємства. У фінансовому плані необхідно враховувати платежі за постачання матеріалів, гарантійне обслуговування виконаних робіт, податкові зобов’язання та можливі сезонні витрати. Капітальні інвестиції в момент придбання можуть конкурувати з потребою в запасах, які забезпечують виконання прибуткових контрактів. Якщо модернізація потребує авансування іноземному постачальнику, ризик строків поставки та валютної ціни може впливати на графік платежів. Вибір джерела фінансування доцільно погоджувати разом із закупівельним договором, визначивши межі авансу й відповідальність за перенесення строків. Недостатньо обґрунтовані інвестиційні платежі можуть створити втрати від порушення чинних виробничих договорів.

Наявність інвестиційного кредиту не свідчить про економічну прийнятність проєкту. Якщо очікувана післяподаткова економія не забезпечує потрібної дохідності капіталу, залучення додаткових позикових коштів лише переносить фінансове навантаження на наступні періоди. У межах управління доцільно окремо визначати ефективність активу та можливість погашення боргу за обраним графіком. Першу оцінку проводять за приріснми операційними потоками та відповідною ставкою дисконту, другу за прогнозними платежами підприємства. У разі передбачення пільгового періоду або відтермінування основної суми боргу потрібно перевіряти, чи не виникає підвищене навантаження в останні роки. Фінансова служба має надавати керівництву обидва результати з

чітким зазначенням прийнятих припущень.

1.3 Методичні підходи до оцінювання економічної ефективності інноваційної діяльності

Фінансово-економічне обґрунтування інновації ґрунтується на прирісних грошових потоках, тобто різниці між діяльністю підприємства після впровадження заходу та умовним продовженням роботи без нього. До розрахунку включають витрати і надходження, що виникають унаслідок прийняття відповідного рішення. Раніше понесені безповоротні витрати не визначають його майбутню доцільність.

Початкові інвестиції включають договірну ціну обладнання, доставку, монтаж, навчання, інші необхідні витрати та приріст оборотного капіталу. Поточні надходження обчислюються з урахуванням економії матеріалів, енергії, витрат на оплату праці та можливого приросту реалізації. Слід ураховувати додаткові витрати на ремонт, обслуговування, програмне забезпечення та утримання персоналу.

Чиста приведена вартість (NPV) визначається як сума дисконтованих чистих грошових потоків за період експлуатації мінус початкові вкладення. Додатне значення показника за прийнятої ставки дисконту свідчить про економічну прийнятність інвестиції за використаних припущень.

Індекс прибутковості інвестицій (PI) показує співвідношення приведеної вартості майбутніх надходжень і початкових інвестицій. Його доцільно застосовувати разом із NPV, особливо коли підприємство порівнює проєкти з різним масштабом витрат. Якщо проєкти взаємовиключні, остаточний вибір здійснюють з урахуванням абсолютного приросту вартості та ресурсних обмежень.

Внутрішня норма дохідності (IRR) визначає ставку дисконту, за якої чиста приведена вартість дорівнює нулю. Інтерпретація показника ускладнюється за нестандартного чергування додатних і від’ємних потоків. Тому IRR доцільно

використовувати як допоміжну характеристику, а не єдину підставу інвестиційного рішення.

Дисконтований строк окупності показує момент, коли накопичений приведений потік покриває початкові вкладення. Показник дає інформацію про швидкість повернення капіталу, проте не охоплює вартість надходжень після моменту окупності. Порівняння строків окупності має супроводжуватися оцінкою NPV за повний прогнозний період.

Ставка дисконту повинна відповідати характеристикам потоку та джерелам фінансування. Номінальні грошові потоки дисконтуються номінальною ставкою, а реальні потоки зіставляються з реальною ставкою. Змішування цих підходів спотворює результати оцінки, особливо в умовах коливання загального рівня цін.

Окрему перевірку проводять за припущеннями щодо економії ресурсів, завантаження устаткування та ритмічності надходжень. Визначення порогової економії, необхідної для досягнення NPV, рівного нулю, дозволяє сформувати зрозумілий критерій прийнятності інноваційного заходу. Методика враховує реальні обмеження підприємства без потреби складати декілька описових сценаріїв.

Порядок фінансового оцінювання інноваційної пропозиції узагальнено на рисунку 1.5.

Методика оцінювання ефективності починається з визначення варіанта порівняння, відносно якого розраховують економічні наслідки. Базою може слугувати експлуатація наявної технології за незмінного обсягу випуску, якщо такий обсяг реалістично підтверджений замовленнями. Для нового виду продукції необхідно встановити прогноз реалізації й окремо обґрунтувати попит. Зміна способу виготовлення без розширення виробництва потребує розрахунку скорочення матеріальних та трудових витрат, додаткового обслуговування і одноразових вкладень. Відокремлення бази дозволяє уникнути включення до ефекту результатів, які підприємство отримало б і без проєкту.

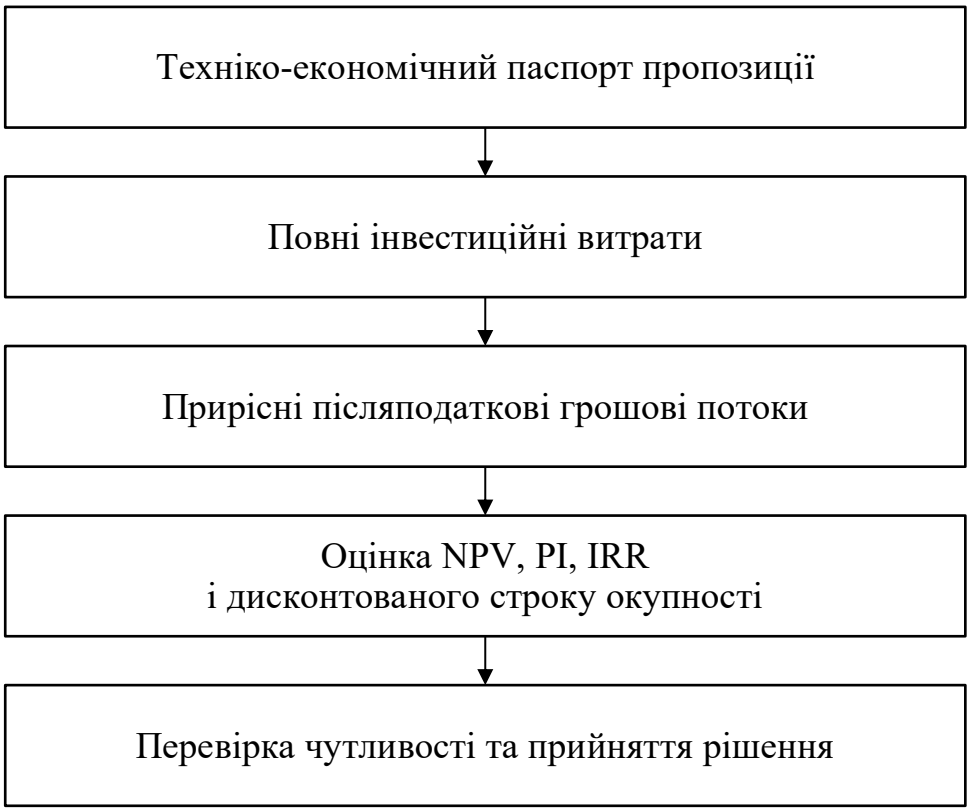


Рисунок 1.5 - Методика оцінювання ефективності інноваційної діяльності

Показник NPV відображає різницю між приведеною вартістю майбутніх приріснихпотоків та початковими інвестиційними витратами. При його визначенні використовують календар платежів, очікуваний строк експлуатації та обґрунтовану ставку дисконту. Позитивна величина NPV свідчить про створення доданої вартості за прийнятих умов моделі, але не означає відсутності ризику неплатоспроможності в окремі місяці. Висновок щодо прийнятності проєкту має спиратися на дві окремі перевірки: достатність очікуваної дохідності та можливість виконати всі платежі у встановлені строки.

Внутрішня норма дохідності IRR характеризує ставку, за якої чиста приведена вартість дорівнює нулю. Значення показника потребує обережного трактування для проєктів з нетиповою послідовністю грошових потоків. Якщо протягом строку виникають додаткові значні від’ємні платежі, рівняння може мати кілька розв’язків. У разі порівняння проєктів різного масштабу перевага за IRR також не гарантує найбільшої суми створеної вартості. Основним критерієм доцільно залишати NPV, використовуючи IRR як допоміжну характеристику при

стандартній структурі потоків.

Індекс прибутковості PI показує приведену суму надходжень на одну грошову одиницю початкового капіталовкладення. При бюджетному обмеженні цей показник може допомагати ранжувати самостійні пропозиції, однак взаємовиключні проєкти треба порівнювати за сумою NPV. Дисконтований строк окупності характеризує момент повернення вкладень з урахуванням вартості грошей у часі, але залишає поза увагою доходи після окупності. Через це його застосування доречне у складі системи критеріїв, а не як єдина підстава інвестиційного рішення.

Показники рентабельності за даними фінансової звітності характеризують загальний фінансовий стан підприємства. Валовий, операційний та чистий рівні маржі демонструють різні ступені впливу виробничих, управлінських і фінансових витрат на кінцевий результат. У будівельній галузі падіння обсягу реалізації може супроводжуватися неповним скороченням постійних витрат, через що прибуток змінюється швидше за виручку. Такі коефіцієнти корисні для визначення ресурсних обмежень інвестицій, але їх не варто застосовувати як безпосередній показник успішності окремого нововведення.

Порівняння витрат на одиницю продукції потребує контролю структури виробничої програми. Для будівельних конструкцій різної маси, габаритів або армування застосування одного середнього нормативу без коригування може дати спотворений результат. Підприємство має групувати однорідні вироби, фіксувати фактичний випуск і проводити оцінювання за порівнянних характеристик. Економія сировини визначається різницею нормативної та фактичної витрати, помноженою на ціну ресурсу у зіставному періоді. Якщо одночасно змінюється ціна придбання, ціновий ефект розраховують окремо.

Тривалість виробничого циклу має фінансовий зміст через вартість залученого оборотного капіталу. Скорочення часу очікування, транспортування або переробки продукції здатне зменшити обсяг незавершеного виробництва. Для кількісного оцінювання потрібні початковий і кінцевий строки операцій, середньоденні виробничі витрати й вартість фінансування. Перевага від

вивільнення коштів формується у момент скорочення залишків, а економія процентів може проявлятися протягом наступних періодів. Обидва ефекти необхідно розмежовувати, щоб уникнути їх подвійного врахування.

Оцінювання ринкового результату інновацій значно складніше, оскільки замовники можуть реагувати на ціну, строки та репутацію підприємства одночасно. Підвищення якості продукції здатне зменшити рекламації або сприяти укладенню нових договорів, проте такі очікування потребують підтвердження комерційним прогнозом. Приріст доходу варто визначати на основі конкретної номенклатури замовлень і маржинального доходу, а не припускати збільшення виручки без даних. При обмеженій інформації надійніше розрахувати контрольовану економію витрат, залишивши можливі ринкові вигоди поза базовим фінансовим результатом.

Нарахування амортизації впливає на податкову базу і суму післяподаткового потоку. Якщо застосовується прямолінійний метод, річна сума визначається діленням амортизованої вартості на строк корисного використання. У випадку відмінностей бухгалтерської й податкової амортизації потрібно враховувати реальні правила оподаткування та тимчасові різниці. У навчальній фінансовій моделі допускається спрощене припущення за умови його виразного позначення. Якщо такої позначки немає, результати можуть сприйматися як фактичний розрахунок податкових зобов’язань підприємства.

Невизначеність параметрів проєкту доцільно оцінювати через порогові умови. Розрахунок мінімальної щорічної економії, за якої NPV дорівнює нулю, дає виробничим підрозділам зрозумілий кількісний орієнтир. Далі визначається, яку зміну норм витрати матеріалів або тривалості операцій потрібно забезпечити для досягнення порога. Якщо перевірене технічне завдання передбачає нижчий ефект, рішення про інвестування потребує перегляду. Ця процедура відрізняється від побудови широкого набору сценаріїв, оскільки оцінює конкретну межу прийнятності за незмінних інших умов.

Після початку експлуатації підприємство має розраховувати фактичну різницю між бюджетними та реалізованими потоками. Окремо виділяються зміни

обсягу виробництва, цін ресурсів, технічних норм, витрат на ремонт і строків оплат. Підсумкове відхилення NPV без факторного пояснення мало придатне для управлінського рішення. Фінансова служба повинна встановити, які причини мають сталий характер, а які зумовлені окремим контрактом або тимчасовим простоєм. За результатами перевірки регламент перегляду проєкту визначає доцільність продовження, коригування або припинення вкладень.

Методичний розділ роботи спирається на можливість перевірити кожний показник через вихідні дані. Для цього рекомендується вести окремі реєстри припущень, фактичних значень та розрахункових результатів. Усі зміни припущень мають документуватися із зазначенням дати й відповідального працівника. Обмеження розрахункової точності слід показувати без приховування невідомих параметрів, оскільки формально точна сума NPV не свідчить про високу надійність прогнозу. Реальна якість обґрунтування визначається достовірністю вихідної інформації та відповідністю застосованих формул економічній природі проєкту.

Чисту приведену вартість інноваційного проєкту визначають за формулою (1.1).

$$NPV = -I_0 + \sum_{t=1}^{T} \frac{CF_t}{(1+r)^t} \quad (1.1)$$

де I_0 – початкові інвестиції;

CF_t – прирісний грошовий потік за період t;

r – ставка дисконту;

T – кількість розрахункових періодів.

Індекс прибутковості інвестицій розраховують відповідно до формули (1.2).

$$PI = \frac{\sum_{t=1}^{T} \frac{CF_t}{(1+r)^t}}{I_0} \quad (1.2)$$

де PI – індекс прибутковості інвестицій;

CF_t – прирісний грошовий потік;

I_0 – початкові вкладення;

r – ставка дисконту.

Визначення річного післяподаткового грошового ефекту від економії

витрат показано у формулі (1.3).

$$CF = (E - C - A)(1 - \tau) + A \quad (1.3)$$

де E – річна валова економія;

C – додаткові поточні витрати;

A – річна амортизація;

τ – ставка податку на прибуток.

Показники NPV, PI, IRR та окупності характеризують різні сторони інвестиційного рішення, тому використовуються спільно (таблиця 1.7).

Таблиця 1.7 - Критерії фінансової прийнятності інновації

Показник	Критерій	Потрібні відомості	Обмеження
NPV	Більше нуля	Потоки, інвестиції, ставка	Залежить від припущень
PI	Більше одиниці	Приведені надходження	Врахувати масштаб
IRR	Вища за вартість капіталу	Річні приросні потоки	Нетипові потоки
Дисконтована окупність	У межах нормативного строку	Кумулятивні приведені потоки	Не враховує пізні платежі
Платіжна спроможність	Виконання графіка	Календар руху коштів	Місячні касові розриви

Оцінювати виробничий ефект доцільно за показниками, які підтверджуються первинними документами підприємства (таблиця 1.8).

Таблиця 1.8 - Фактори перевірки економії у будівельному виробництві

Фактор	Базовий показник	Після впровадження	Джерело даних
Витрата цементу	кг на одиницю виробу	Фактична норма	Калькуляція, списання
Продуктивність	Виробів за зміну	Змінний випуск	Журнал виробництва
Енерговитрати	кВт·год на виріб	Фактичне споживання	Лічильник, наряд
Брак	Частка дефектів	Підтверджена частка	Акти контролю
Простій	Години втрат	Фактична тривалість	Журнал простоїв

Склад і послідовність управлінських процедур відображено на рисунку 1.6.

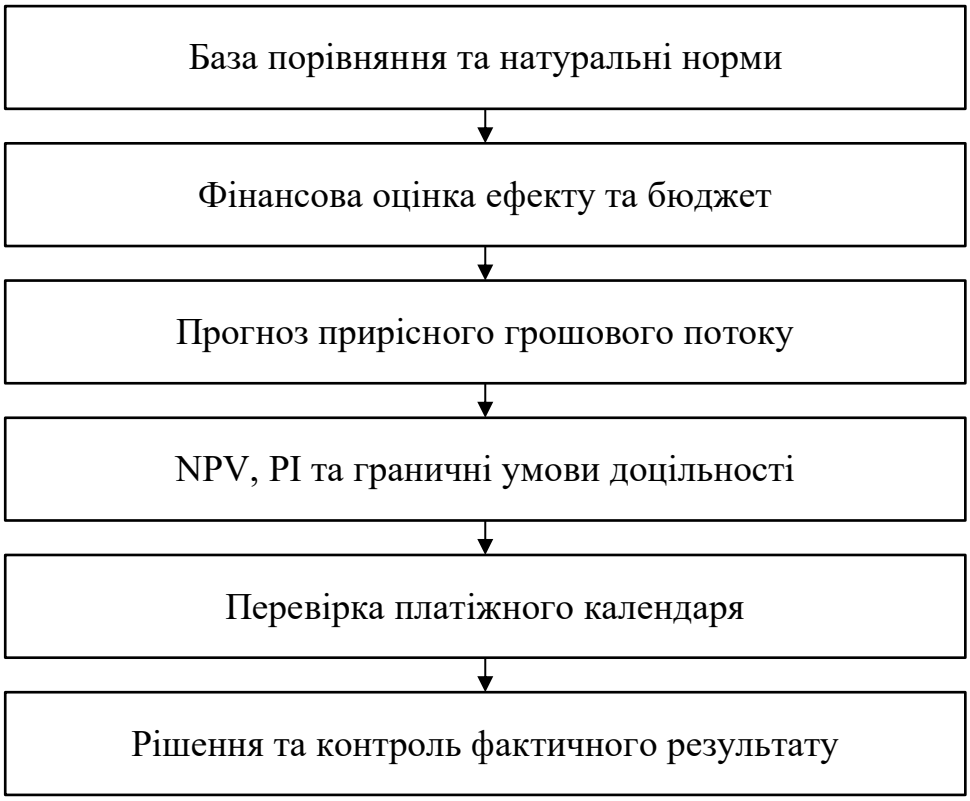


Рисунок 1.6 - Етапи оцінювання фінансової доцільності інновації

Вибір горизонту оцінювання інновації може помітно вплинути на результат. Якщо обладнання використовується тривалий час, обмеження аналізу періодом формального окуплення занижує майбутні вигоди. Навпаки, використання надто тривалого строку без підтвердження технічного ресурсу завищує ефект. Практично обґрунтований горизонт визначається строком експлуатації обладнання, прогнозом контрактів та періодом, протягом якого виробничі параметри залишаються перевірюваними. Після його завершення може бути врахована ліквідаційна вартість, якщо існує можливість реалізації обладнання. Відповідні надходження потрібно зменшити на витрати демонтажу, продажу та можливі податки. Застосування залишкової вартості без фактичного обґрунтування здатне суттєво змінити інвестиційне рішення.

У разі впровадження нових матеріалів або виробничих процесів фінансова модель повинна передбачати перевірку якості результату. Вартість браку включає витрати на непридатну продукцію, переробку, затримки виконання контракту й

гарантійні виплати. Підрахунок лише прямих матеріальних втрат залишає частину економічного наслідку поза увагою. Разом із тим розрахунок майбутнього скорочення браку потребує статистики попередніх випадків та перевірки причини їх появи. Якщо зміни якості не можуть бути пов’язані з конкретним заходом, відповідні вигоди не варто включати до базової оцінки NPV. Після пілотної експлуатації підприємство отримує можливість уточнити ймовірність дефектів і переглянути прогнозні кошти на гарантійне обслуговування.

Дисконтування має супроводжуватися узгодженим порядком роботи з податками. У випадку розрахунку потоків після оподаткування використовується ставка дисконту, яка відповідає післяподатковій природі потоку й вартості фінансування. Невідповідність обраних величин призводить до неточної оцінки NPV. Прибуток до оподаткування, чистий бухгалтерський результат і грошовий потік мають різний склад. Перший включає амортизаційні відрахування, другий враховує поточний податковий ефект, а третій відображає реальні надходження та платежі. Фінансовий розрахунок має показувати послідовність переходу між ними. Збереження цієї послідовності у формулах електронної таблиці дозволяє перевіряти арифметику та коригувати параметри без зміни економічної логіки.

Контрольні точки ефективності доцільно визначати з урахуванням тривалості виробничого циклу. За щомісячного оцінювання випадкові зміни структури замовлень можуть формувати значні відхилення від плану. Підприємству варто застосовувати зіставні однорідні групи виробів та фіксувати причини відхилення обсягу випуску. Фінансовий результат пілотного впровадження повинен оцінюватися після достатнього періоду роботи, який дозволяє включити звичайні витрати технічного обслуговування. Якщо оцінка проведена до першого планового ремонту, річний прогноз експлуатаційних витрат може бути заниженим. Застосування план-факт аналізу має супроводжуватися перевіркою повноти первинної інформації, що забезпечує відтворюваність кінцевих висновків.

Висновки до розділу 1

Огляд наукових підходів засвідчив доцільність узгодженого використання фінансово-ресурсного, технологічного, стратегічного та бюджетного напрямів дослідження інноваційної діяльності. Їх предмети відрізняються, тому оцінка результативності інновацій потребує послідовного переходу від виробничого результату до прирісних грошових потоків.

Визначено склад інвестиційних витрат, способи фінансування та систему показників оцінювання. Фінансові обмеження підприємства розглядаються як умова відбору інновацій, оскільки додатна приведена вартість проєкту не усуває ризик дефіциту коштів у період його реалізації.

2 Аналіз фінансово-господарської діяльності та інноваційного розвитку ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» є суб’єктом господарювання, інформація про діяльність якого оприлюднюється у річних звітах емітента цінних паперів. Відповідно до інформації за 2021 рік, юридична особа має код ЄДРПОУ 05503160, розташована в місті Києві та здійснює діяльність у сфері будівництва житлових і нежитлових будівель за КВЕД 41.20 [58].

Результати фінансового аналізу слід розглядати на основі окремої звітності товариства, а не змішувати з даними консолідованих форм. У річних матеріалах емітента за 2021 рік присутні обидва види звітності, що потребує перевірки заголовка кожної використаної форми [58].

Фінансовий аналіз інноваційного розвитку має враховувати специфіку будівельних контрактів, склад основних засобів, динаміку реалізації, обсяг оборотних активів та характер руху грошових коштів. Після визначення фінансових передумов слід переходити до оцінювання конкретних заходів із відомими технічними характеристиками.

Предметом прикладної частини дослідження виступають фінансові та виробничі передумови інноваційної діяльності ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4», ідентифікаційний код 05503160. Основний вид економічної діяльності підприємства за класифікацією КВЕД 41.20 охоплює будівництво житлових і нежитлових будівель. У відкритих реєстрових відомостях також зазначено виготовлення виробів із бетону для будівництва за КВЕД 23.61. Зазначене поєднання видів діяльності створює передумови для організації інновацій як безпосередньо в будівельних роботах, так і у виробництві конструкцій [58–60].

У фінансовому дослідженні необхідно відокремлювати операції з виконання будівельно-монтажних робіт від продажу продукції власного виробництва й інших послуг. Різні напрями мають неоднаковий склад витрат і

тривалість обороту коштів, тому зведена валова маржа підприємства не характеризує ефективність кожної операції. У 2023 році товариство показало 265 173 тис. грн доходу від будівельно-монтажних робіт, 12 008 тис. грн від реалізації товарів і продукції власного виробництва, 281 тис. грн від функцій замовника та 104 965 тис. грн від інших послуг [60]. Розподіл використовується для оцінки складу виручки, без приписування фінансових результатів конкретним підрозділам.

Інформація у звітності емітента свідчить про використання підприємством власних виробничих потужностей та виконання будівельних операцій, проте сама наявність цих видів діяльності не дозволяє визначити продуктивність окремих ліній. У відкритих річних звітах відсутні детальні виробничі нормативи щодо окремих видів конструкцій, витрачання бетону, металу і питомої енергоємності. Відповідні дані необхідні для фінансового підтвердження наслідків модернізації. Тому аналіз другої частини спирається на перевірені статті фінансової звітності, а технічні параметри третього розділу позначено як окремі розрахункові припущення.

Виробничий цикл будівельного підприємства суттєво залежить від виконання договірних зобов’язань, погодження документації, стану будівельних майданчиків та надходження матеріалів. Затримка виконання окремого етапу може призвести до збільшення незавершеного виробництва, накопичення дебіторської заборгованості й відтермінування подальших інвестицій. Враховуючи економічну природу діяльності товариства, аналіз доцільно проводити на основі зіставлення чистого доходу, собівартості, структури активів, поточних зобов’язань і фактичних грошових потоків. Значення цих статей характеризують фінансовий простір, у межах якого можливе оновлення виробництва.

Аналітичний період 2021–2023 років охоплює три фінансові результати, що істотно відрізняються за обсягом діяльності. Порівняння років дає змогу виявити скорочення реалізації, зміни валової рентабельності та можливості підприємства підтримувати інвестиції за рахунок власних коштів. Висновки не слід переносити на окремі будівельні проєкти без розшифрування контрактних даних. Публічна

звітність дає обґрунтовану основу для аналізу підприємства загалом, але не містить усіх відомостей для визначення окупності кожного інноваційного заходу.

Динаміка чисельності працівників дозволяє оцінити загальний масштаб діяльності. За відкритою реєстровою інформацією середня кількість працівників становила 904 особи у 2021 році, 764 особи у 2022 році та 453 особи у 2023 році. Скорочення персоналу не можна ототожнювати з підвищенням або зниженням продуктивності без врахування обсягу виконаних робіт. Для інноваційної політики ця обставина має особливе значення, оскільки впровадження нового обладнання може потребувати перепідготовки працівників, зміни складу робочих місць та додаткових витрат на налаштування технологічного процесу.

Учасникам інвестиційного рішення необхідно враховувати характер оприлюднених джерел. Річна інформація емітента містить фінансову звітність, примітки та управлінські пояснення, які належать до різних видів доказів. Баланс і звіт про фінансові результати підтверджують кількісні показники, а рішення загальних зборів вказують на напрям використання прибутку. Проголошений напрям модернізації не є підтвердженням фактичного завершення конкретного проєкту. У роботі розмежовано прийняті корпоративні рішення, дані бухгалтерського обліку та запропоновану розрахункову модель.

За протоколом загальних зборів акціонерів у 2023 році залишок нерозподіленого прибутку за 2022 рік спрямовано на поповнення оборотних коштів, реконструкцію заводу залізобетонних виробів, упровадження нової техніки та технічну модернізацію [60]. Це свідчить про наявність у фінансовій політиці підприємства напряму, пов’язаного з виробничим оновленням. Однак у відкритих матеріалах не наведено повного кошторису конкретної модернізаційної програми з розрахунком NPV. Тому в третьому розділі розробляється самостійна методика фінансового відбору, яку можна застосовувати до реальних виробничих пропозицій після уточнення їхніх характеристик.

Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства має враховувати тривалість фінансового циклу та значення авансів замовників. Одержаний аванс підтримує поточну ліквідність, проте створює зобов’язання виконати роботи або поставити продукцію. Використання таких коштів на довгострокові інвестиції без

відображення майбутніх платежів може сформувати касовий дефіцит. Порівняння джерел фінансування модернізації потребує перевірки призначення отриманих платежів та строків завершення відповідних будівельних контрактів.

Прийнятність інноваційних витрат необхідно визначати у складі загальної фінансової політики підприємства. У звітності товариство використовує облікові правила щодо капітальних активів, дебіторської заборгованості та фінансових інструментів [60]. При формуванні інвестиційної моделі потрібно врахувати момент визнання активу, початок амортизації й порядок відображення супутніх витрат. Платіжний бюджет складається за фактичними строками перерахування коштів, оскільки бухгалтерські статті інвестицій і відповідні платежі можуть відображатися у різних періодах.

Обмеження використаних даних особливо відчутне при оцінюванні інноваційної активності. Річна інформація не містить уніфікованого переліку всіх упроваджених організаційних і технологічних змін з окремими показниками витрат та віддачі. На цій підставі неможливо достовірно визначити частку інноваційних витрат у собівартості або їх пряму результативність. Дослідження зосереджено на підтверджених фінансових показниках підприємства та конкретній процедурі обґрунтування майбутніх заходів, що відповідає змісту магістерської роботи за фінансовою спеціальністю.

Вихідні реєстраційні та виробничі відомості ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» узагальнено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Основні характеристики підприємства

Ознака	Відомості	Джерело
Повне найменування	ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4»	Річний звіт, реєстр
Ідентифікаційний код	05503160	Відомості емітента
Місцезнаходження	м. Київ, вул. Лугова, 13	Річна інформація
Основний КВЕД	41.20, будівництво будівель	Державний реєстр
Додатковий напрям	23.61, вироби з бетону	Державний реєстр

У складі доходу за 2023 рік переважають будівельно-монтажні роботи та інші послуги, що відображено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 - Доходи за основними видами діяльності у 2023 році, тис. грн

Вид діяльності	Сума
Будівельно-монтажні роботи	265 173
Товари та продукція власного виробництва	12 008
Функції замовника	281
Інші послуги	104 965
Разом	382 427

Основна частина виручки у 2023 році припадала на будівельно-монтажні роботи. Для оцінки віддачі модернізації виробничих потужностей потрібно окремо встановити частку витрат, на яку безпосередньо впливає відповідний захід.

Склад реалізації за 2023 рік у відсотках представлено на рисунку 2.1; діаграма відображає частки видів діяльності, тоді як таблиця 2.2 містить абсолютні суми виручки.

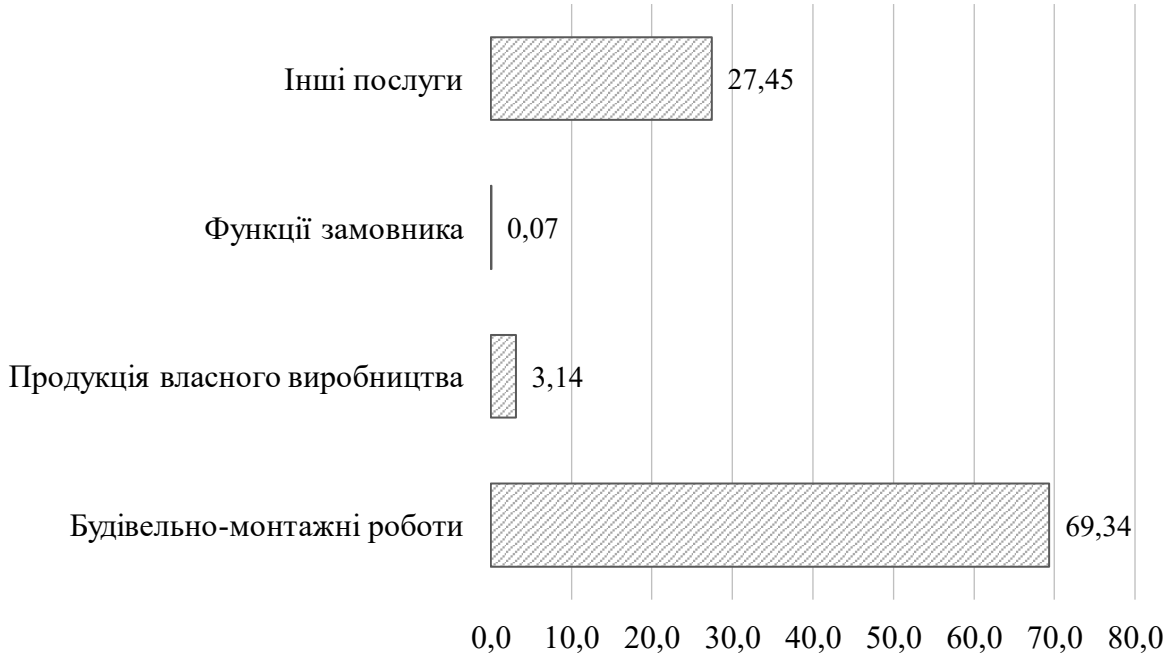


Рисунок 2.1 - Структура чистого доходу за видами діяльності у 2023 році, %

Будівельна діяльність підприємства містить кілька економічних процесів, що мають різні профілі оборотності. Виконання будівельно-монтажних робіт пов’язане з тривалістю контракту, підтвердженням етапів готовності й прийманням замовником. Виготовлення бетонних виробів залежить від

забезпечення сировиною, завантаження обладнання, контролю якості та логістики продукції. Інші послуги формують окремий потік доходів, склад якого потребує розшифрування для оцінювання прибутковості. Тому використання зведеного доходу без структури виробничих напрямів може вводити в оману щодо джерел витрат і можливостей інноваційної економії. Організація фінансової аналітики повинна забезпечувати прив'язку витрат до замовлень, контрактів та виробничих процесів, у межах яких фактично формується результат.

Скорочення персоналу за 2021–2023 роки впливає на можливості підтримання обладнання та введення нових процедур контролю. Працівники, які забезпечують технічні вимірювання й ведення первинного обліку, повинні мати достатню кваліфікацію, оскільки помилки внесення даних безпосередньо спотворюють оцінку економії. За підготовки нового інвестиційного проєкту необхідно встановити, чи можуть відповідні функції виконувати чинні працівники, чи знадобиться додаткове навчання або зовнішнє обслуговування. Витрати на підготовку персоналу мають входити до загального кошторису. Необхідність підвищення якості управлінських даних за скорочення штату посилює вимоги до простоти фінансового регламенту й можливості перевіряти інформацію без надмірного обсягу ручної роботи.

Інформаційна база фінансового аналізу має охоплювати документальний зв'язок між рішеннями власників та фактичним рухом коштів. Річна інформація за 2023 рік повідомляє про рішення використовувати нерозподілений прибуток для поповнення оборотних коштів, реконструкції заводу залізобетонних виробів та технічної модернізації. Проте з цього рішення неможливо вивести вартість окремих закупівель чи строк їх проведення. Звіт про рух коштів містить фактичні видатки на необоротні активи, але без деталізації за кожним інноваційним заходом. У дослідженні ці дві групи джерел використано для визначення інвестиційного напряму та масштабу платежів, без припущення про повний збіг між ними.

2.2 Аналіз фінансового стану та результатів діяльності підприємства

Дані звітів про фінансові результати за 2021 і 2022 роки свідчать про значне зменшення обсягу діяльності та скорочення прибутку. Порівняння проведено за однаковими статтями форми № 2, що забезпечує коректність базових співвідношень [58; 59].

У 2021–2023 роках скорочувалися обсяги реалізації, а фінансові результати змінювалися нерівномірно (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 - Основні фінансові показники ПрАТ «ДБК № 4», тис. грн

Показник	2021	2022	2023
Чистий дохід від реалізації	1 290 956	639 873	382 427
Собівартість реалізації	1 207 307	634 979	362 059
Валовий прибуток	83 649	4 894	20 368
Прибуток від операційної діяльності	37 952	3 197	5 103
Чистий прибуток	30 267	516	4 290
Активи на кінець року	548 696	464 621	443 330

Зростання валової рентабельності після 2022 року не компенсувало скорочення чистого доходу від реалізації за досліджуваний період.

Чистий дохід від реалізації у 2022 році знизився на 50,4 %. Темп скорочення собівартості становив близько 47,4 %, отже витрати на виробництво зменшувалися повільніше за реалізацію. Через це валовий прибуток скоротився з 83 649 до 4 894 тис. грн. Зменшення абсолютної маржі обмежує можливості внутрішнього фінансування капітальних інвестицій.

Чистий прибуток знизився з 30 267 до 516 тис. грн, хоча за підсумками 2022 року фінансовий результат залишився додатним. Використання прибутку як єдиного орієнтира інноваційного бюджету було б недостатнім. Необхідно зіставляти фінансовий результат із динамікою операційних грошових потоків, поточними зобов’язаннями та потребою у фінансуванні запасів.

Показники прибутковості реалізації визначаються шляхом віднесення

відповідного рівня прибутку до чистого доходу. Результати обчислення характеризують зміну можливості підприємства покривати адміністративні, фінансові й інші витрати за рахунок виручки.

Співвідношення прибутку та чистого доходу характеризує відмінності у валовій, операційній і чистій маржі (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 - Показники рентабельності реалізації, %

Показник	2021	2022	2023
Валова рентабельність	6,48	0,76	5,33
Операційна рентабельність	2,94	0,50	1,33
Чиста рентабельність	2,34	0,08	1,12

Оцінюючи фінансову стійкість, зміни маржі потрібно зіставляти з обсягами реалізації, величиною запасів і здатністю погашати поточні зобов’язання.

Одержані результати демонструють суттєве звуження фінансового резерву від реалізації продукції. Валова рентабельність зменшилася приблизно з 6,48 до 0,76 %, операційна з 2,94 до 0,50 %, а чиста з 2,34 до 0,08 %. За такого рівня прибутковості інноваційні заходи доцільно відбирати за можливістю отримання перевірюваної економії витрат і низької потреби в початковому фінансуванні.

Зіставлення фінансових показників за 2021–2023 роки показує суттєве зменшення масштабу реалізації підприємства. Чистий дохід скоротився з 1 290 956 до 639 873 тис. грн у 2022 році та до 382 427 тис. грн у 2023 році. Загальне зниження відносно 2021 року становило 908 529 тис. грн, або 70,38 %. У 2023 році темп скорочення дорівнював 40,23 % від рівня попереднього року. За таких умов нарощування капіталомістких виробничих потужностей має оцінюватися особливо обережно, оскільки їх завантаження залежатиме від реального контрактного портфеля.

У 2021 році собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт і послуг становила 1 207 307 тис. грн. У 2022 році цей показник знизився до 634 979 тис. грн, а у 2023 році до 362 059 тис. грн. Порівняння темпів зміни собівартості й доходу виявляє різні результати за роками. У 2022 році валова маржа різко погіршилася, тоді як у 2023 році її відносне значення збільшилося. Ця зміна може

бути пов’язана з номенклатурою замовлень, структурою витрат та цінами реалізації, проте наявна звітність не дозволяє однозначно визначити внесок кожного чинника.

Валовий прибуток підприємства становив 83 649 тис. грн у 2021 році, 4 894 тис. грн у 2022 році та 20 368 тис. грн у 2023 році. Найменше значення припадало на 2022 рік, коли відношення валового прибутку до виручки знизилося приблизно до 0,76 %. У 2023 році валова маржа досягла 5,33 %, хоча обсяг реалізації залишався значно меншим порівняно з 2021 роком. Це дає підстави розрізняти два явища, скорочення обсягу ринку й зміни ефективності витрат на одиницю реалізації.

Операційний фінансовий результат у 2021 році становив 37 952 тис. грн, у 2022 році зменшився до 3 197 тис. грн, а за підсумками 2023 року становив 5 103 тис. грн. Значення операційного прибутку показує результат після врахування адміністративних, збутових та інших операційних статей. Підприємству необхідно контролювати не тільки прямі витрати виробництва, але й супутні видатки на управління, ремонт, переміщення матеріалів та організацію контрактів. Витрати на нововведення повинні мати відокремлений бюджет, щоб не погіршувати прозорість операційної маржі.

Чистий прибуток за три роки змінювався нерівномірно. У 2021 році він дорівнював 30 267 тис. грн, у 2022 році знизився до 516 тис. грн, а у 2023 році зріс до 4 290 тис. грн. Збільшення прибутку в останньому році дослідження не компенсувало зменшення доходу за весь аналізований період. Для оцінювання можливостей внутрішнього інвестування сума чистого прибутку має зіставлятися з поточними платежами, амортизацією та сумами капітальних вкладень. Бухгалтерський прибуток залишається лише одним із фінансових джерел формування рішення.

Активи підприємства зменшилися з 548 696 тис. грн у 2021 році до 464 621 тис. грн у 2022 році та до 443 330 тис. грн у 2023 році. Загальне скорочення балансової вартості становило 105 366 тис. грн. Така динаміка разом зі зниженням реалізації свідчить про зміну масштабів господарювання і структури

фінансування. Інноваційна програма повинна враховувати стан основних засобів та можливості їх завантаження, але за відсутності деталізованих паспортів устаткування неможливо встановити потребу в заміні конкретних машин лише за сумою активів.

За даними річної інформації власний капітал товариства становив 221 083 тис. грн на кінець 2021 року, 221 599 тис. грн на кінець 2022 року та 225 889 тис. грн на кінець 2023 року [58–60]. Зростання цього показника в останньому році дорівнює сумі чистого прибутку 4 290 тис. грн, відображеній у звіті про власний капітал. На відміну від виручки, абсолютний розмір власного капіталу залишався відносно стабільним. Зміна його частки в балансі пояснюється також скороченням загальної суми активів.

Питома вага власного капіталу в активах збільшилася приблизно з 40,3 % у 2021 році до 47,7 % у 2022 році та 51,0 % у 2023 році. Покращення відносного показника фінансової автономії відбувалося на тлі скорочення діяльності, тому не слід інтерпретувати його як однозначне зростання інвестиційного потенціалу. Частина активів має обмежену можливість швидкого перетворення на грошові кошти. Фінансову незалежність необхідно оцінювати разом зі структурою поточних зобов’язань, доступністю операційного фінансування й реальними строками погашення дебіторської заборгованості.

Сума оборотних активів на кінець 2022 року становила 315 413 тис. грн, а за підсумками 2023 року 307 272 тис. грн [60]. Поточні зобов’язання за відповідні роки дорівнювали 221 819 та 195 950 тис. грн. Розрахунковий коефіцієнт поточної ліквідності підвищився з 1,42 до 1,57. Отриманий результат свідчить про збільшення покриття короткострокових зобов’язань оборотними активами на звітну дату. Водночас структура оборотних активів і швидкість їх погашення мають значення для встановлення фактичного обсягу коштів, доступного на інвестиції.

Суттєву частку оборотних активів займають запаси, які у будівництві необхідні для безперервності виробництва та виконання довгострокових договорів. Згідно з примітками до річної звітності, їхня вартість зросла зі 108 929

тис. грн на початок 2023 року до 132 100 тис. грн наприкінці року [60]. Зростання залишків за скорочення виручки створює підстави для детальнішої перевірки оборотності й структури матеріалів. Однак висновок про надлишкові запаси потребує інформації щодо чинного портфеля замовлень, складських норм і графіків постачання.

Коефіцієнт оборотності запасів, обчислений за річною собівартістю та середнім залишком між 2022 і 2023 роками, становить приблизно 3,00 обороти. Середній строк обороту за умов використання 365 днів дорівнює близько 121,5 дня. Через використання лише двох річних залишків цей результат є наближеним і може приховувати сезонні коливання. Розрахунок доцільно використовувати як сигнал необхідності інвентаризації за номенклатурою, а не як остаточний висновок про причини накопичення запасів.

Грошові кошти та їх еквіваленти у 2023 році скоротилися з 809 тис. грн на початок року до 698 тис. грн на кінець року. За прямим методом звіту про рух коштів підприємство відобразило операційні надходження 548 628 тис. грн та операційні виплати 538 808 тис. грн. Чистий операційний потік становив 9 820 тис. грн. Порівняння із чистим прибутком 4 290 тис. грн показує різницю між обліковим результатом і рухом коштів, що необхідно враховувати під час формування фінансового бюджету інноваційної діяльності.

У 2023 році підприємство здійснило витрати інвестиційної діяльності на загальну суму 9 931 тис. грн. Із неї 5 850 тис. грн припадало на придбання фінансових інвестицій, а 4 081 тис. грн на придбання необоротних активів. За звітним роком чистий інвестиційний потік був від’ємним, а загальне зменшення грошових коштів становило 111 тис. грн. Відображення окремо фінансових вкладень і придбання необоротних активів дозволяє точніше оцінювати масштаб виробничих інвестицій без змішування операцій різної економічної природи.

Співвідношення операційного потоку 9 820 тис. грн та витрат на придбання необоротних активів 4 081 тис. грн дає показник покриття близько 2,41. Це співвідношення побудоване на річних агрегованих даних і не враховує нерівномірність платежів протягом року. Додатне перевищення річного

операційного потоку над придбанням необоротних активів ще не означає, що така різниця була доступна для нової програми модернізації. Підприємство мало також фінансові інвестиції, поточні виробничі платежі та зобов’язання перед контрагентами.

До оцінювання фінансового стану доцільно включати дебіторську заборгованість за виконані роботи, оскільки строки її погашення впливають на здатність підприємства відновлювати оборотний капітал. Узагальнений баланс відображає залишки на кінець періоду, тоді як інвестиційний платіж здійснюється у конкретний день. Касовий розрив може сформуватися навіть за прийнятного коефіцієнта поточної ліквідності. З цієї причини рекомендації третього розділу передбачають щомісячний фінансовий календар із зазначенням обов’язкових платежів, прогнозних надходжень та можливих відтермінувань інвестиційних витрат.

Підвищення валової рентабельності у 2023 році відбулося за суттєвого скорочення обсягу реалізації, а тому не може розглядатися як доказ результативності впроваджених інновацій. Відкрита звітність не встановлює причинного зв’язку між окремими технічними змінами та фінансовими показниками. Потрібні виробничі нормативи, дані про випуск виробів, окремі кошториси та акти впровадження. Прикладні рекомендації ґрунтуються на потребі сформувати відповідну систему обліку, що дасть можливість відстежувати економічний результат конкретних заходів.

Структура витрат за 2023 рік також свідчить про значення управлінських платежів. Адміністративні витрати становили 28 784 тис. грн, витрати на збут 139 тис. грн, інші операційні витрати 19 858 тис. грн [60]. На тлі валового прибутку 20 368 тис. грн фінансовий результат від операційної діяльності залежав від інших операційних доходів у сумі 33 516 тис. грн. Тому оцінювання можливостей виробничої модернізації має виділяти ефект безпосереднього скорочення собівартості та уникати перенесення в модель надходжень, які виникли з незалежних операцій.

Зіставлення доходу, собівартості й прибутку за три роки наведено у таблиці

2.5.

Таблиця 2.5 - Динаміка основних статей фінансових результатів, тис. грн

Показник	2021	2022	2023
Чистий дохід	1 290 956	639 873	382 427
Собівартість	1 207 307	634 979	362 059
Валовий прибуток	83 649	4 894	20 368
Операційний прибуток	37 952	3 197	5 103
Чистий прибуток	30 267	516	4 290

Зміни активів, власного капіталу та зобов’язань визначають межі фінансування виробничого оновлення (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 - Балансова вартість активів та власного капіталу, тис. грн

Показник	2021	2022	2023
Активи на кінець року	548 696	464 621	443 330
Власний капітал	221 083	221 599	225 889
Поточні зобов’язання	318 861	221 819	195 950
Довгострокові зобов’язання і забезпечення	8 752	21 203	21 491

Балансові рівності перевірено окремо для кожного року. Власний капітал віднесено до відповідного розділу пасиву, без змішування з довгостроковими забезпеченнями.

Розрахунок чистого оборотного капіталу та поточної ліквідності за 2022–2023 роки наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 - Оцінювання окремих параметрів ліквідності, тис. грн

Показник	2022	2023	Відхилення
Оборотні активи	315 413	307 272	−8 141
Поточні зобов’язання	221 819	195 950	−25 869
Чистий оборотний капітал	93 594	111 322	+17 728
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,42	1,57	+0,15

Результат руху коштів за 2023 рік свідчить про необхідність узгоджувати інвестиційні платежі з операційним потоком (таблиця 2.8).

Таблиця 2.8 - Рух грошових коштів підприємства у 2023 році, тис. грн

Показник	Значення	Фінансовий зміст
Операційні надходження	548 628	Надходження від основної діяльності
Операційні виплати	538 808	Платежі основної діяльності
Чистий операційний потік	9 820	Джерело покриття інвестицій
Придбання фінансових інвестицій	5 850	Фінансові вкладення
Придбання необоротних активів	4 081	Виробничі та інші необоротні активи
Чистий інвестиційний потік	−9 931	Сума інвестиційних видатків
Чиста зміна коштів	−111	Підсумковий рух коштів

Динаміка прибутковості й фінансової автономії свідчить про різну швидкість відновлення показників підприємства (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9 - Динаміка рентабельності та фінансової автономії, %

Показник	2021	2022	2023
Валова рентабельність	6,48	0,76	5,33
Операційна рентабельність	2,94	0,50	1,33
Чиста рентабельність	2,34	0,08	1,12
Фінансова автономія	40,29	47,69	50,95

Коефіцієнт поточної ліквідності, що характеризує співвідношення оборотних активів і поточних зобов’язань, визначають за формулою (2.1).

$$K_{\text{л}} = \frac{\text{ОА}}{\text{ПЗ}} \qquad (2.1)$$

де ОА – оборотні активи підприємства;

ПЗ – поточні зобов’язання.

Відношення чистого прибутку до чистого доходу від реалізації, наведене у формулі (2.2), характеризує чисту маржу.

$$R_{\text{ч}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}} \times 100\ \% \qquad (2.2)$$

де ЧП – чистий прибуток;

ЧД – чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг.

Фінансову автономію оцінюють за часткою власного капіталу в активах за формулою (2.3).

$$K_{\text{а}} = \frac{\text{ВК}}{\text{А}} \qquad (2.3)$$

де ВК – власний капітал;

А – загальна вартість активів підприємства.

Динаміку валової, операційної та чистої рентабельності за 2021–2023 роки наведено на рисунку 2.2.

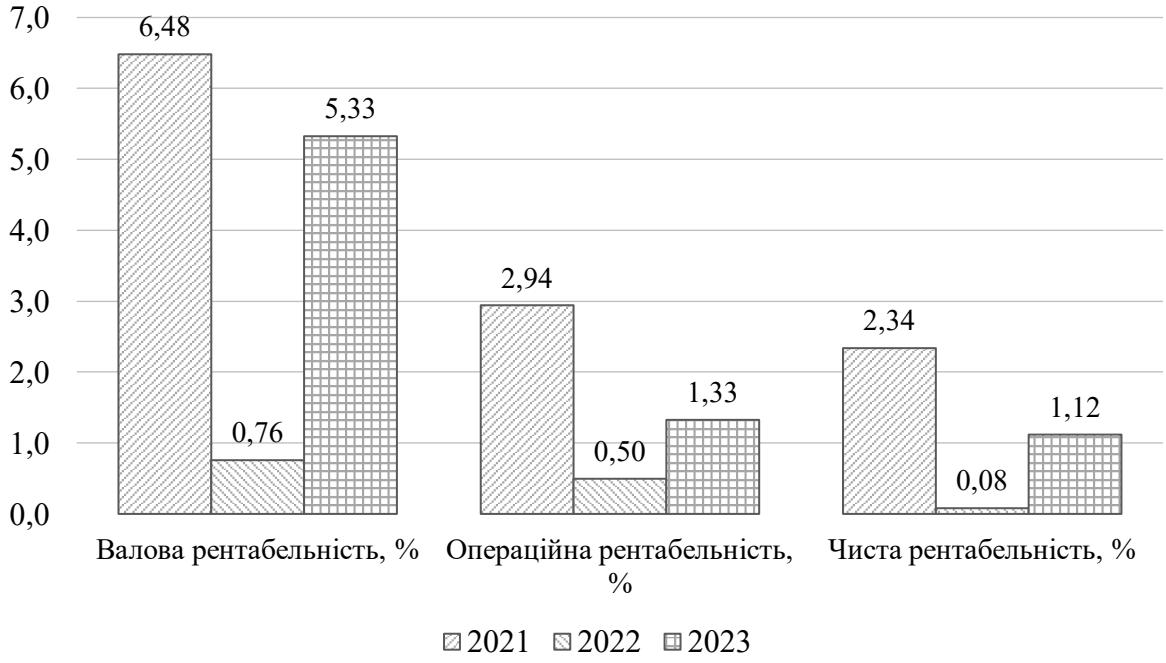


Рисунок 2.2 - Динаміка показників рентабельності ПрАТ «ДБК № 4» за 2021–2023 роки, %

Узагальнення різних темпів зміни доходу й прибутку наведено на рисунку 2.3. Діаграма містить індекси зміни у відсотках, а не повторює абсолютні значення показників у таблицях.

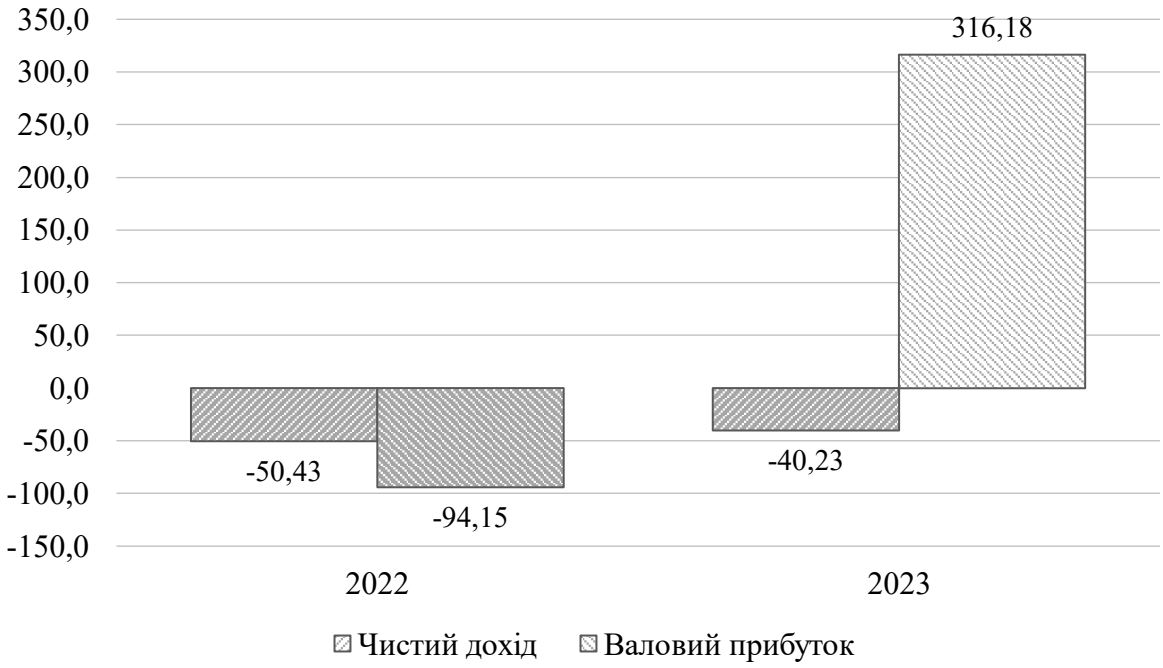


Рисунок 2.3 - Темпи зміни чистого доходу та валового прибутку, % до попереднього року

Склад використання операційного грошового потоку в 2023 році відображено на рисунку 2.4 як порівняння придбання необоротних активів і решти коштів, без повторення показників таблиці 2.8.

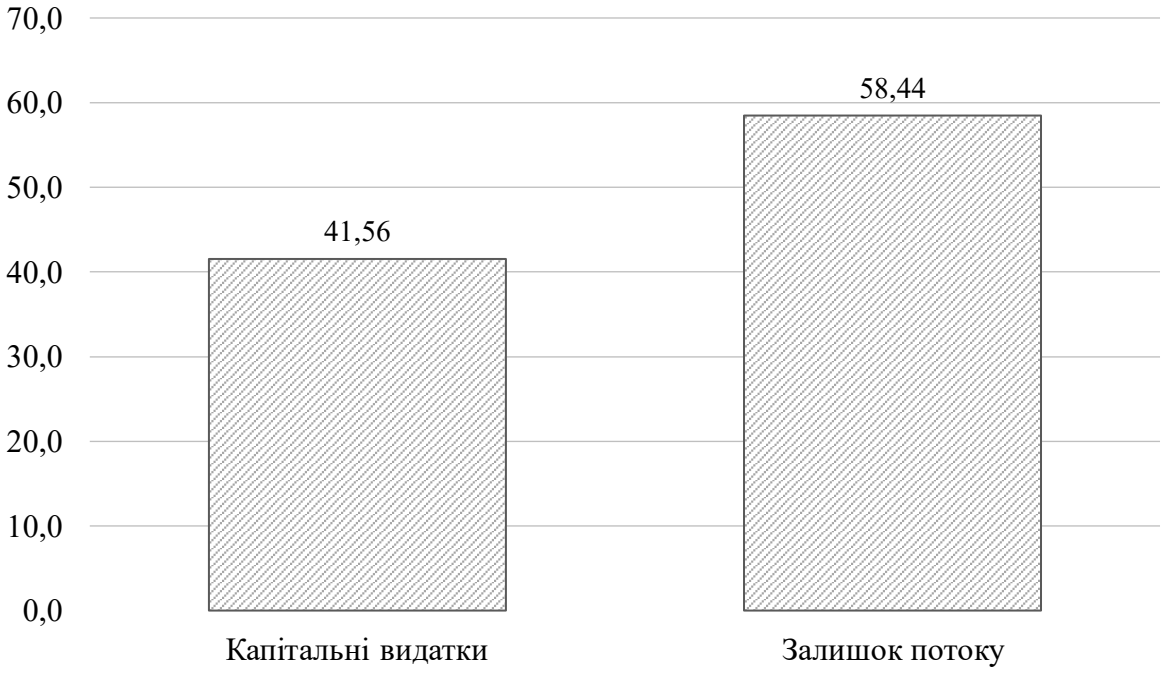


Рисунок 2.4 - Співвідношення придбання необоротних активів та операційного потоку у 2023 році, %

Факторна перевірка зміни чистого прибутку між 2022 і 2023 роками потребує розмежування ефектів валової маржі та інших операційних доходів. Валовий прибуток збільшився з 4 894 до 20 368 тис. грн, тоді як підприємство продовжувало скорочувати обсяг реалізації. Інші операційні доходи, відповідно до приміток річного звіту, знизилися з 64 348 до 33 516 тис. грн. Адміністративні витрати скоротилися з 35 726 до 28 784 тис. грн, а інші операційні витрати з 29 915 до 19 858 тис. грн. Сукупний вплив відповідних змін сформував збільшення операційного прибутку з 3 197 до 5 103 тис. грн. Через неоднаковий економічний зміст цих статей поліпшення прибутку доцільно оцінювати окремо від результативності конкретних інновацій.

Зміна валової рентабельності між 2022 і 2023 роками може бути пов’язана зі структурою реалізованих робіт і послуг. За річною інформацією 2023 року значну частку доходів формували будівельно-монтажні роботи, а суттєву частину іншого доходу від реалізації становили послуги. Для встановлення впливу структури потрібно мати маржинальний результат за кожним видом діяльності за обидва роки. Відкрита звітність дозволяє дослідити частки реалізації, але не містить повного набору калькуляцій для причинного розкладання валового прибутку. Тому дослідження фіксує зміну рентабельності як факт і формулює потребу в підвищенні деталізації управлінського обліку. Без цих даних неможливо достовірно визначити роль технічного оновлення в отриманій динаміці.

Співвідношення залишку запасів і виручки змінює уявлення про ресурсне навантаження підприємства. На кінець 2023 року запаси становили 132 100 тис. грн за чистого доходу 382 427 тис. грн. Показник їхнього обсягу відносно річної виручки дорівнює приблизно 34,5 %, однак він порівнює залишок на конкретну дату з річним потоком. Отже, його слід використовувати лише як орієнтовну характеристику масштабу оборотного капіталу. Для встановлення надлишкових залишків потрібні замовлення на майбутні періоди, строки поставки та внутрішні норми. Модернізація інформаційного контролю може бути фінансово виправданою, якщо вона скорочує втрати та дозволяє вивільнити кошти зі

складських залишків без ризику зриву контрактів.

Оцінювання ліквідності на дві звітні дати показує збільшення абсолютної величини чистого оборотного капіталу з 93 594 до 111 322 тис. грн. Результат отримано як різницю оборотних активів і поточних зобов’язань. Позитивне значення характеризує балансове покриття зобов’язань, але не гарантує своєчасного надходження коштів. Частина оборотних активів представлена запасами й дебіторською заборгованістю, що мають різну швидкість перетворення на гроші. Для прийняття інвестиційного рішення доцільно розраховувати ліквідні залишки за окремими місяцями, враховуючи договірні строки оплат і обов’язкові платежі. Загальний коефіцієнт поточної ліквідності необхідно доповнювати аналізом структури активів і руху коштів.

У 2023 році підприємство отримало 548 628 тис. грн операційних грошових надходжень і здійснило 538 808 тис. грн відповідних виплат. Частка операційних платежів у надходженнях становила приблизно 98,2 %, тому запас операційного потоку за фактичними платежами був невеликим. Для інвестиційного управління важливо оцінювати відповідну різницю в часі, оскільки великі одноразові платежі можуть знизити залишок коштів у конкретному місяці. Річна звітність дозволяє встановити величину потоку, але не показує всі календарні коливання. Потреба у платіжному календарі випливає з фактичного співвідношення надходжень і видатків, а не з абстрактної рекомендації посилити фінансовий контроль.

Чисельність працівників скоротилася з 904 осіб у 2021 році до 453 осіб у 2023 році. Виручка на одного працівника за розрахунком зменшилася приблизно з 1 428,0 до 844,2 тис. грн. Показник має обмеження, оскільки не враховує використання підрядників, зміну структури замовлень і неповну зайнятість протягом року. Проте він дозволяє встановити, що скорочення персоналу супроводжувалося ще швидшим зменшенням виручки. Розроблення модернізаційних заходів необхідно спрямовувати на підтверджену економію ресурсів за фактичним обсягом робіт, уникаючи припущення, що зменшення чисельності саме по собі означає підвищення продуктивності.

Інвестиційний потік 2023 року складався з двох суттєвих видів платежів,

придбання фінансових інвестицій у сумі 5 850 тис. грн та придбання необоротних активів у сумі 4 081 тис. грн. Для оцінювання виробничого оновлення необхідно використовувати останню статтю з уточненням її складу. Фінансові вкладення можуть мати іншу економічну мету й не обов'язково пов'язані з модернізацією виробничого обладнання. Віднесення всієї суми інвестиційного потоку до інноваційної діяльності спотворило б оцінку капітальних витрат. Отже, навіть за наявності річної звітності фінансовий аналіз має встановлювати господарське призначення платежів, перш ніж формулювати висновки щодо активності підприємства у сфері технологічних змін.

Причини зміни операційного прибутку доцільно простежити за окремими складовими доходів і витрат (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 - Декомпозиція операційного результату у 2022–2023 роках, тис. грн

Стаття	2022	2023	Різниця
Валовий прибуток	4 894	20 368	+15 474
Інші операційні доходи	64 348	33 516	−30 832
Адміністративні витрати	35 726	28 784	−6 942
Витрати на збут	404	139	−265
Інші операційні витрати	29 915	19 858	−10 057
Операційний прибуток	3 197	5 103	+1 906

Додаткову характеристику операційного циклу та ресурсних обмежень наведено за показниками оборотності й продуктивності (таблиця 2.11).

Таблиця 2.11 - Показники оборотного капіталу та операційної діяльності

Показник	Розрахунок	Значення
Оборотність запасів у 2023 році	362 059 / 120 514,5	3,00 обороти
Тривалість обороту запасів	365 / 3,00	121,5 дня
Покриття капітальних видатків	9 820 / 4 081	2,41
Виручка на одного працівника, 2023	382 427 / 453	844,2 тис. грн
Операційні платежі / надходження	538 808 / 548 628	98,2 %

2.3 Оцінювання фінансових передумов інноваційної діяльності

Зменшення виручки та прибутковості підвищує значення внутрішніх резервів ефективності. Потенційні напрями інноваційної діяльності слід попередньо групувати за механізмом формування ефекту: зниження технологічних втрат, економія енергії, скорочення простоїв, удосконалення планування виробництва та зменшення витрат на усунення дефектів.

Визначити фактичну величину інноваційних витрат за статтями бухгалтерської звітності без розкриття спеціалізованого обліку неможливо. Капітальні інвестиції можуть охоплювати підтримання наявних потужностей, придбання стандартних засобів та власне інноваційне оновлення. Підміна цих категорій призвела б до необґрунтованих висновків про інноваційну активність товариства.

Планування інноваційних заходів за низької операційної маржі потребує пріоритету проєктів зі зрозумілою базою порівняння, коротким періодом монтажу та прозорим бюджетом. Фінансові передумови можна оцінити за допомогою нормативів мінімальної ліквідності, граничної вартості фінансування й допустимого періоду окупності, які встановлюються підприємством до затвердження бюджету.

Основні напрями перевірки виробничих резервів відображено на рисунку 2.5.

Фінансові передумови інноваційної діяльності підприємства визначаються структурою реалізації, спроможністю генерувати кошти від операцій та характером уже здійснених інвестицій. Скорочення виручки за 2021–2023 роки обмежує доцільність проєктів, які потребують істотного збільшення виробничих потужностей. Водночас наявність додатного операційного потоку у 2023 році свідчить про певний ресурс для поступового оновлення виробництва. Визначення його допустимого розміру потребує врахування обов’язкових платежів та забезпечення виконання чинних контрактів.

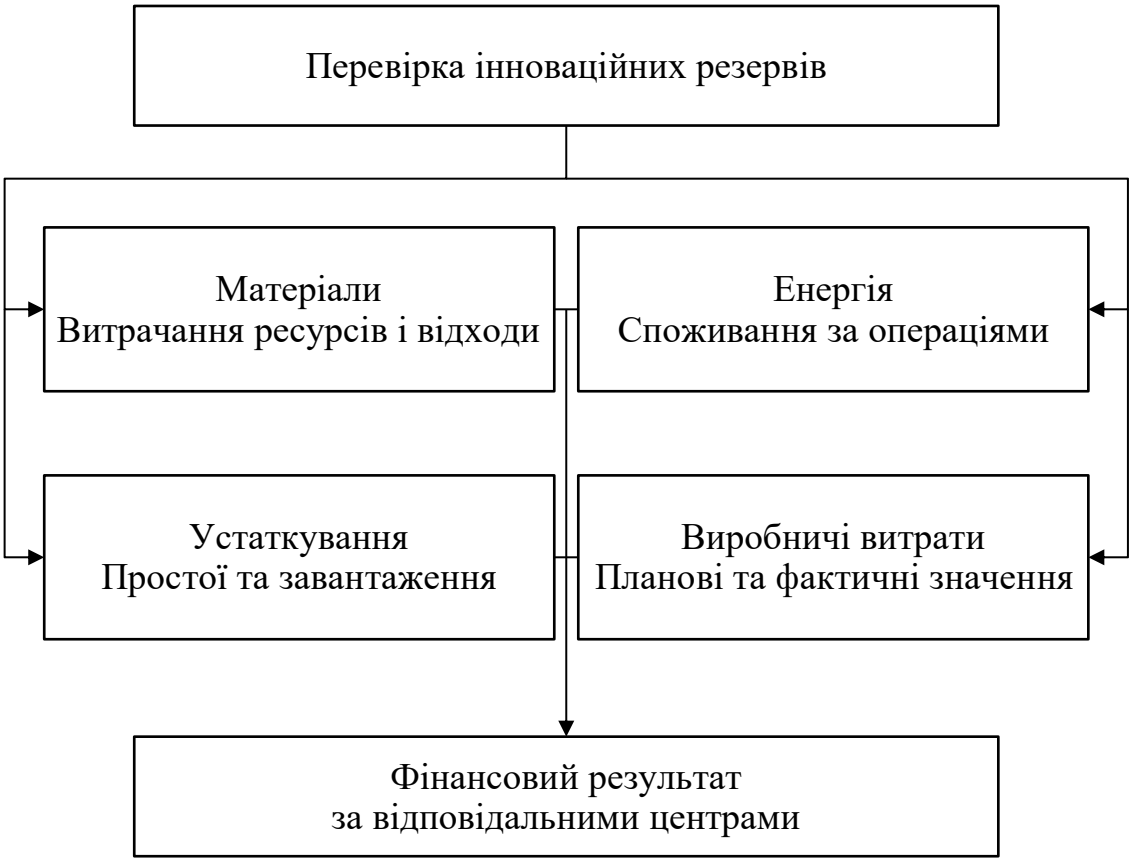


Рисунок 2.5 - Групування напрямів перевірки інноваційних резервів

Збільшення запасів на 23 171 тис. грн протягом 2023 року становить окремий предмет фінансової уваги. Підприємству необхідно встановити причини формування відповідних залишків, зокрема підготовку матеріалів до контрактів, зміну номенклатури або уповільнення їх використання. Інноваційний захід у сфері планування матеріальних потоків може зменшити потребу у виробничих запасах, якщо відповідні надлишки будуть підтверджені інвентаризацією. Економічний ефект доцільно оцінювати за сумою вивільненого оборотного капіталу та зміною витрат зберігання, уникаючи подвійного обліку цих складових.

Вкладення у виробничу модернізацію необхідно зіставляти з фактичними капітальними платежами підприємства. За 2023 рік на придбання необоротних активів було витрачено 4 081 тис. грн, що становило близько 41,1 % річного операційного грошового потоку. Таке співвідношення характеризує реалізований масштаб капітальних платежів, але не встановлює майбутню допустиму межу інвестування. Остаточний бюджет має формуватися з урахуванням вільних

коштів, ремонтних витрат, умов фінансування й календаря робіт, а його обґрунтування повинно бути погоджене фінансовою службою.

Корпоративне рішення про спрямування нерозподіленого прибутку на реконструкцію заводу залізобетонних виробів та модернізацію техніки визначає практичну спрямованість рекомендацій.

У роботі доцільно розглядати насамперед заходи, пов’язані з підвищенням ефективності використання наявних потужностей і зменшенням матеріальних втрат. Вони можуть мати менші вимоги до розширення реалізації порівняно з будівництвом нових виробничих ліній. Разом з тим висновок щодо вартості та ефективності конкретної технології можливий після аналізу технічної документації та комерційних пропозицій.

Одним із фінансових обмежень інвестиційних заходів є залежність від строків інкасування дебіторської заборгованості. У межах підприємства може бути запроваджено паспорт договору з календарем виставлення актів і платежів замовника. Паралельно бюджет інноваційного проєкту повинен враховувати відстрочення оплати обладнання, монтажу та сервісних витрат. Порівняння двох календарів дозволить установити можливість здійснення вкладень без затримки заробітної плати, оплати матеріалів і виконання податкових зобов’язань. Проєкти з однаковим NPV можуть вимагати різного обсягу короткострокового фінансування.

Підприємству доцільно відокремити інновації з ефектом зниження витрат від проєктів створення додаткових потужностей. Перші оцінюються через норми споживання ресурсів, величину браку, тривалість простоїв та сервісні платежі. Другі потребують прогнозу збуту, ціни реалізації, обсягу виробництва й приросту оборотного капіталу. Змішування цих двох груп призводить до необґрунтованого включення очікуваної виручки до розрахунку економії технологічних витрат.

Розроблена методика третього розділу зосереджується на контрольованих витратних параметрах, які можна перевірити за допомогою первинного обліку.

Відбір інноваційних заходів має починатися з перевірки мінімального пакета документів. Ініціатор повинен надати опис проблеми, інформацію про наявну операцію, очікувану зміну норм витрачання ресурсів, суму початкових

вкладень і строки запуску. Відділ постачання підтверджує ціни обладнання й матеріалів, а бухгалтерія визначає порядок обліку і податкові наслідки. Фінансова служба готує модель грошових потоків та оцінює її чутливість до порогової економії. Після отримання відповідних матеріалів керівництво приймає рішення про фінансування або доопрацювання пропозиції.

До інноваційної діяльності належать також зміни у формуванні управлінської інформації. Для будівельного підприємства практичну цінність має розподіл витрат за конкретними виробничими замовленнями, оскільки агреговані облікові статті не пояснюють розбіжностей між плановою та фактичною калькуляцією.

Електронна реєстрація списання ресурсів може покращити контроль, якщо інформація містить номер замовлення, номенклатуру, натуральну норму, відповідальну особу й дату операції. Попередню результативність такого заходу потрібно обґрунтовувати документованими втратами часу і ресурсів, а не загальним твердженням про переваги цифровізації.

Показники фінансової автономії за аналізований період свідчать про збільшення частки власного капіталу у фінансуванні активів. Проте забезпечення інвестиційної програми повинно спиратися на структуру оборотних активів, оскільки балансова стійкість і доступність коштів мають різну економічну природу. За низького залишку коштів на рахунках великі одноразові платежі можуть потребувати зовнішнього фінансування. Оцінка інвестицій доцільна із зазначенням максимальної суми грошового авансу та календаря його покриття операційними надходженнями.

Установлення економічно обґрунтованого порога заощаджень має практичне значення для технічної служби підприємства. Якщо фінансова модель показує необхідність зменшити певну статтю витрат на визначену суму за рік, виробничий підрозділ може перерахувати результат у натуральні одиниці, години роботи або відсоток браку. Перевірка технічної досяжності відповідного порога дозволяє відмовитися від завищених очікувань до здійснення інвестицій. Значення результату встановлюють за тими нормами, які реально використовуються у виробництві, а не за умовними середньогалузевими

параметрами.

Обмеження відкритої інформації мають бути зафіксовані в методиці дослідження. Відсутність комерційних пропозицій і внутрішніх калькуляцій підприємства унеможливлює твердження про фактичну вартість конкретного інноваційного проєкту.

У третьому розділі використано навчальну фінансову модель, параметри якої подано окремо від підтверджених статей звітності. Реальне впровадження потребуватиме перевірки цих параметрів та їх затвердження відповідальними особами. Така постановка дозволяє розробити застосовний інструмент фінансового відбору без підміни вихідних даних припущеннями.

Ефективність управління інноваційною діяльністю доцільно оцінювати через результати відбору проєктів та ступінь виконання встановлених фінансових показників. Реєстр пропозицій повинен зберігати причини прийняття й відхилення, планові витрати, фактичні платежі, розрахункову і підтверджену економію. За цією інформацією можна встановити, чи забезпечує управлінська процедура зменшення необґрунтованих капіталовкладень. У межах ПрАТ «ДБК № 4» запропонована система орієнтується на прозорість інвестиційного бюджету, можливість контролю витрат та погодження платежів із поточним фінансовим станом.

Виявлені тенденції реалізації, запасів і ліквідності визначають обмеження можливого інноваційного бюджету (таблиця 2.12).

Таблиця 2.12 - Виявлені фінансові обмеження модернізації

Ознака	Фактична база	Вплив на рішення
Зменшення реалізації	−70,38 % за 2021–2023 рр.	Обережний прогноз нових потужностей
Нерівномірна валова маржа	6,48 %; 0,76 %; 5,33 %	Потрібна гарантована ресурсна економія
Зростання запасів	+23 171 тис. грн за 2023 р.	Контроль складської оборотності
Невеликий залишок коштів	698 тис. грн на кінець 2023 р.	Платіжний календар
Капітальні платежі	4 081 тис. грн за 2023 р.	Порівняння з інвестиційним лімітом

Після фінансової діагностики інноваційну пропозицію необхідно перевірити за показниками собівартості, часу, браку й окупності (таблиця 2.13).

Таблиця 2.13 - Показники для перевірки інноваційної пропозиції

Об’єкт контролю	Індикатор	Документ
Матеріали	Витрати на одиницю продукції	Калькуляція
Час виробництва	Години на виробниче замовлення	Змінний журнал
Брак	Вартість виправлення дефектів	Акти якості
Фінансування	Максимальний касовий розрив	Платіжний календар
Результативність	Приріcний потік і NPV	Інвестиційна модель
Відповідальність	План-факт відхилення	Протокол контролю

Склад і послідовність управлінських процедур відображено на рисунку 2.6.

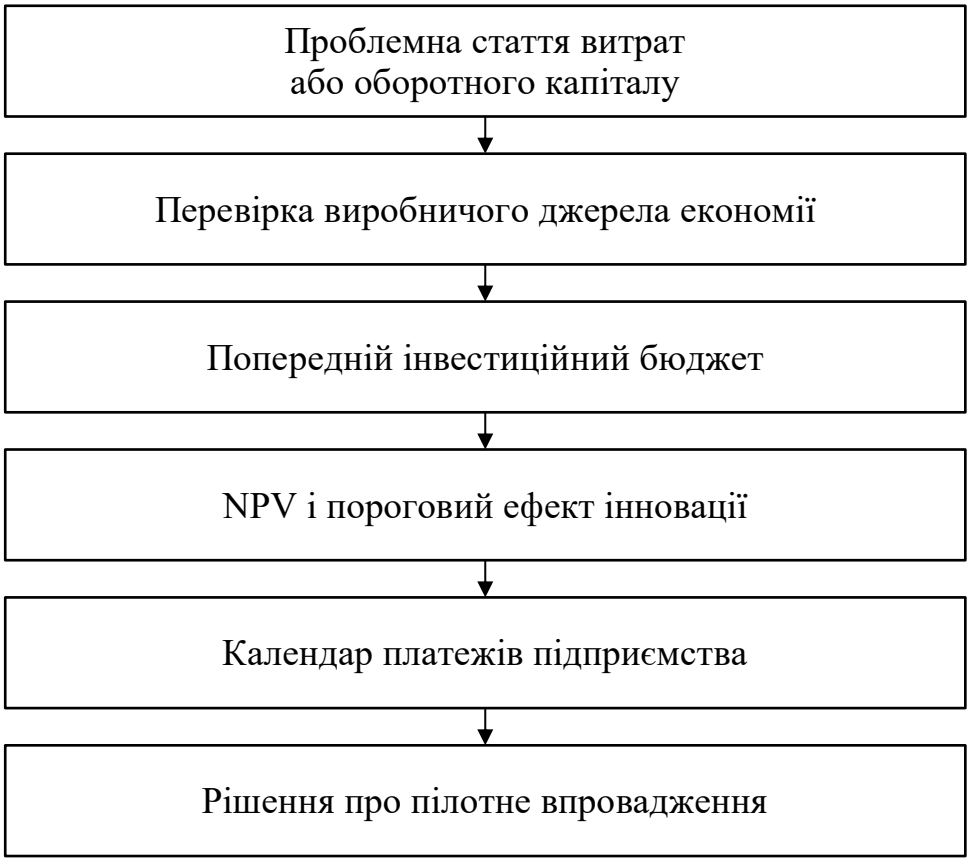


Рисунок 2.6 - Послідовність відбору інноваційних заходів за результатами аналізу

Підвищення прозорості матеріальних витрат доцільно розпочати з аналізу виробничих замовлень, за якими виникають найбільші відхилення від установлених норм. Причини перевитрат можуть бути різними, зокрема зміна ціни матеріалів, порушення технологічних нормативів або перегляд структури випуску. Їх необхідно розмежувати, оскільки кожна група відхилень потребує власного управлінського рішення. Фінансова служба зможе оцінювати пропозиції щодо модернізації за фактичними втратами, якщо виробничі підрозділи забезпечать належний облік використання ресурсів. Відсутність початкових вимірювань ускладнить подальше підтвердження економії, навіть якщо нове обладнання або програмне забезпечення успішно введуть в експлуатацію.

Певного перегляду потребує й організація управління запасами. Їх балансова вартість протягом 2023 року зросла, проте за цим показником неможливо визначити, які матеріали накопичуються понад виробничу потребу, а які призначені для виконання майбутніх контрактів. Підприємству варто перевірити строки зберігання окремих груп ресурсів, узгодженість закупівель із виробничими графіками та наявність замовлень на відповідну номенклатуру. Результати перевірки дадуть підстави вирішити, чи потрібна електронна система планування матеріального забезпечення. Її економічну доцільність слід оцінювати за можливим скороченням простоїв, витрат зберігання та вивільненням оборотних коштів з урахуванням вартості придбання й обслуговування програмного продукту. Надмірне скорочення складських залишків, зі свого боку, здатне порушити графік виконання контрактів, тому прискорення оборотності має супроводжуватися контролем забезпеченості виробництва матеріалами.

Організація фінансування технічного оновлення потребує обережнішого планування, зважаючи на обмежений залишок грошових коштів підприємства наприкінці 2023 року. Великі одноразові вкладення можуть створити напруження ліквідності, навіть якщо очікувана економія підтверджується технічними розрахунками. До інвестиційного бюджету варто включати графік авансування постачальників, витрати на монтаж, налагодження обладнання та подальше

технічне обслуговування. Граничний обсяг платежів необхідно погоджувати з прогнозом надходжень, попередньо зарезервувавши кошти на оплату праці, податкові зобов'язання й виконання чинних договорів.

Перспективи інформаційних інновацій значною мірою залежать від якості первинного обліку. Електронний контроль виробничих норм потребує впорядкованих довідників матеріалів, єдиних кодів замовлень та збереження історії змін калькуляцій. За наявності помилок у вихідних записах прискорення обробки інформації не забезпечить достовірності отриманих результатів. Тому впровадження доцільно розпочати з кількох однорідних виробів, для яких можна встановити фактичні витрати ресурсів і трудомісткість облікових операцій. Пілотна експлуатація дозволить оцінити витрати часу, повноту даних, частоту виправлення помилок та можливість подальшого використання отриманої інформації у фінансовому плануванні. Рішення щодо поширення системи на інші виробничі ділянки варто приймати після перевірки результатів, ураховуючи витрати на супровід, навчання працівників та оновлення програмного забезпечення.

Можливість фінансування запропонованих змін потребує окремого зіставлення фактичних грошових ресурсів із майбутніми інвестиційними платежами. Наприкінці 2023 року залишок коштів ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» становив 698 тис. грн, тоді як чистий грошовий потік від операційної діяльності за рік дорівнював 9 820 тис. грн [60]. Показники характеризують різні сторони фінансового становища товариства. Перший відображає наявні ліквідні ресурси на звітну дату, а другий дає уявлення про результат руху коштів протягом року. Запропоновані в третьому розділі інвестиції обсягом 3 000 тис. грн перевищують залишок коштів на кінець звітного періоду більш ніж у чотири рази. Разом з тим річний операційний потік свідчить про можливість формування фінансового ресурсу впродовж господарської діяльності, хоча його фактична доступність залежатиме від строків розрахунків із замовниками та обсягу обов'язкових платежів. Питання фінансування залишається відкритим до складання платіжного календаря, який охоплюватиме

поточні контракти, податки, заробітну плату й обслуговування зобов'язань.

Заслуговує на увагу збільшення вартості запасів зі 108 929 тис. грн наприкінці 2022 року до 132 100 тис. грн наприкінці 2023 року [59; 60]. Приріст становив 23 171 тис. грн, що свідчить про збільшення обсягу ресурсів, відображених у відповідній статті балансу. Однак пояснити його виключно накопиченням надлишкових матеріалів було б неправильно. На динаміку могли вплинути зміни закупівельних цін, обсягів виробничих замовлень, складу матеріалів і незавершених операцій. Оприлюднена фінансова звітність не містить достатньої деталізації для встановлення конкретних причин зростання. Отже, обґрунтуванню цифрової модернізації складського обліку має передувати перевірка внутрішніх реєстрів, виробничих нормативів та умов постачання, за результатами якої можна буде визначити реальні можливості скорочення витрат.

Прибутковість товариства також не дає прямої відповіді на питання про доступний інвестиційний ресурс. За підсумками 2023 року підприємство отримало 4 290 тис. грн чистого прибутку, але відповідна сума не характеризує фактичний залишок грошей на рахунках. Частина доходів могла залишатися у дебіторській заборгованості, а кошти від операційної діяльності використовувалися на придбання активів, погашення зобов'язань та інші господарські потреби. Через це навіть прибутковий інноваційний проєкт може створювати тимчасовий дефіцит ліквідності, якщо придбання обладнання передує отриманню розрахункової економії. Фінансове обґрунтування повинно враховувати календар платежів, можливі затримки надходжень і потребу в резерві коштів на період упровадження.

Динаміка чистого прибутку протягом досліджуваного періоду була нерівномірною. Після скорочення до 516 тис. грн у 2022 році його величина зросла до 4 290 тис. грн у 2023 році, однак порівняно з результатом 2021 року, коли підприємство отримало 30 267 тис. грн, фінансова віддача залишалася значно нижчою. Збільшення прибутку за одночасного скорочення чистого доходу вказує на зміну співвідношення доходів і витрат, причини якої потребують аналізу їх окремих складових. Пов'язувати поліпшення результату безпосередньо

з інноваційною діяльністю немає достатніх підстав, оскільки звітність не розкриває економію за конкретними заходами модернізації. Оцінка їх ефективності потребуватиме виробничих нормативів, кошторисів і документального підтвердження змін у використанні ресурсів.

Дещо сприятливішою стала динаміка загальної ліквідності підприємства. Протягом 2023 року поточні зобов'язання скоротилися з 221 819 до 195 950 тис. грн, тоді як оборотні активи зменшилися з 315 413 до 307 272 тис. грн [59; 60]. Внаслідок випереджального скорочення зобов'язань коефіцієнт покриття підвищився приблизно з 1,42 до 1,57. Проте оцінювати фінансову спроможність здійснювати нові вкладення за цим співвідношенням недостатньо. Значна частина оборотних активів представлена запасами та дебіторською заборгованістю, строки перетворення яких на грошові кошти залежать від виробничих і договірних умов. Навіть за поліпшення загального коефіцієнта ліквідності підприємство може відчувати нестачу коштів у певні періоди. Потребу у фінансуванні інновацій необхідно визначати за прогнозом надходжень і виплат, враховуючи тривалість виробничого циклу.

У 2023 році підприємство спрямувало 4 081 тис. грн на придбання необоротних активів, що становило приблизно 41,6 % чистого операційного грошового потоку. Відповідне співвідношення характеризує фактичний масштаб капітальних платежів, проте його використання як постійного нормативу інвестування було б недостатньо обґрунтованим. Річні надходження й витрати залежать від обсягів контрактних робіт, розрахунків із контрагентами та потреби в оборотному капіталі. Тому планування чергового етапу модернізації має спиратися на прогноз фінансових ресурсів після покриття виробничих і договірних зобов'язань. Розподіл вкладень між кількома періодами можна розглядати як один із варіантів зменшення одночасного навантаження на платоспроможність, якщо технічні умови впровадження допускають поетапне виконання робіт.

Вибір виробничих операцій для інноваційного оновлення необхідно узгодити зі структурою реалізації підприємства. У 2023 році чистий дохід від

будівельно-монтажних робіт становив 265 173 тис. грн, тоді як реалізація товарів і продукції власного виробництва забезпечила 12 008 тис. грн [60]. Різниця між цими величинами має значення для визначення економічної бази цифрового контролю матеріалів. Програмне рішення може охоплювати конкретні виробничі ділянки, окремі операції чи групи матеріалів, однак поширювати очікувану економію на всю суму реалізації без додаткових розрахунків некоректно. Потрібно встановити перелік операцій, щодо яких підприємство має достатню інформацію про натуральні витрати, виробничі норми та виконані замовлення. Лише після цього можна визначати реалістичний обсяг економії, відокремлюючи вплив модернізації від зміни цін і структури контрактів.

Проведений аналіз окреслює послідовність подальших управлінських рішень. Спочатку підприємству необхідно обрати виробничу проблему, існування якої підтверджується первинними документами та результатами внутрішнього обліку. Наступним етапом має стати підготовка техніко-економічного обґрунтування із визначенням початкових вкладень, приpісних грошових потоків, вартості капіталу та можливих відхилень від прогнозу. Окремої перевірки потребуватиме здатність профінансувати захід у встановлені строки без порушення поточних зобов'язань.

ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» здійснювало капітальні платежі у 2023 році, а корпоративні матеріали містять орієнтири виробничого оновлення. Однак наявної інформації недостатньо для визначення фактичної економії від конкретного цифрового проєкту або підтвердження його кошторису. Тому запропоновану в третьому розділі методику доцільно розглядати як інструмент підготовки майбутнього інвестиційного рішення. Її практичне використання потребуватиме уточнення виробничих нормативів, отримання комерційних пропозицій та складання платіжного календаря, що дозволить відокремити підтверджені результати діяльності підприємства від прогнозних параметрів модернізації.

Оцінка грошових обмежень на підставі звітності за 2023 рік наведена в таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 - Грошові обмеження фінансування виробничої модернізації

Фінансовий індикатор	2023 рік	Значення для відбору
Грошові кошти на кінець року	698 тис. грн	Недостатні для негайної оплати умовного проєкту
Чистий операційний грошовий потік	9 820 тис. грн	Орієнтир річної можливості формувати ресурс
Придбання необоротних активів	4 081 тис. грн	Фактичні капітальні платежі звітного року
Збільшення вартості запасів	23 171 тис. грн	Підстава для перевірки матеріальних нормативів
Зміна поточних зобов’язань	-25 869 тис. грн	Впливає на стан короткострокового фінансування

Відомості таблиці 2.14 утворюють вихідні фінансові обмеження. Конкретне рішення про інноваційне інвестування потребує прогнозного календаря коштів.

Висновки до розділу 2

Аналіз даних ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» за 2021–2023 роки засвідчив скорочення чистого доходу на 70,38 % від рівня 2021 року. У 2023 році валова маржа зросла до 5,33 %, а чистий прибуток становив 4 290 тис. грн. Залишок коштів на рахунках скоротився до 698 тис. грн, хоча операційний грошовий потік за рік був додатним у сумі 9 820 тис. грн. Фінансове обґрунтування інновацій має враховувати отримані результати і щомісячний розподіл платежів.

Підприємству доцільно розглядати інноваційні заходи з позицій досяжної ресурсної економії та контрольованої потреби в коштах. Результати за 2023 рік вивчено за річною інформацією емітента [60], у тому числі за показниками фінансових результатів, активів, власного капіталу та руху коштів.

3 Удосконалення управління ефективністю інноваційної діяльності ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4»

3.1 Формування системи фінансового управління інноваційною діяльністю підприємства

Формування фінансової системи управління інноваціями доцільно почати з реєстру пропозицій щодо удосконалення виробничих процесів. Кожна пропозиція має містити опис вихідної технології, очікуваний результат, бюджет, календар виконання та відповідальних за перевірку показників. Відсутність документально визначеної бази порівняння створює ризик завищення прогнозного ефекту.

Відбір інноваційних проєктів варто проводити за двома послідовними процедурами. Спочатку фінансова служба перевіряє відповідність проєкту обмеженням платоспроможності та доступного бюджету. Після цього визначаються приведена вартість грошових потоків, строк повернення вкладень і обсяг економії, достатній для досягнення беззбитковості інвестиції. Відповідальність за технічні нормативи доцільно покласти на виробничі підрозділи, за бюджетні витрати та платіжний календар на фінансову службу, а за контроль загального результату на керівництво підприємства. Проєкт закривається після документального підтвердження введення рішення в експлуатацію та перевірки фактичних показників у визначений період.

Пропонується використовувати паспорт інноваційного проєкту із фіксацією первісної вартості, строку корисного використання, очікуваної економії за видами ресурсів та переліку ризиків. Надходження й витрати мають бути відображені у відповідних календарних періодах. Щоквартальне порівняння фактичної економії з базовими нормативами забезпечить можливість своєчасно коригувати виробничі процедури.

Послідовність процедур та взаємозв’язки між ними відображено на рисунку 3.1.



Рисунок 3.1 - Фінансовий регламент управління інноваційними проєктами

Результати аналізу фінансового стану ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» свідчать про доцільність організації інноваційної діяльності за принципом попереднього відбору обмеженого переліку заходів. За умов суттєвого скорочення реалізації у 2021–2023 роках доцільно надавати перевагу пропозиціям, ефект яких пов’язаний із зниженням перевірюваних виробничих витрат, скороченням браку або прискоренням обороту матеріалів. Великі інвестиції у додаткові потужності потребують окремого підтвердження обсягу замовлень. Фінансовий регламент повинен закріплювати обов’язковість технічного висновку, кошторису, проєктного потоку коштів і перевірки платіжного календаря.

Першою процедурою передбачається формування реєстру інноваційних пропозицій, для яких встановлюються єдині вимоги до опису виробничої проблеми, базових норм використання ресурсів, очікуваних змін, строків упровадження та витрат на закупівлю. Окремо в заявці визначається можливість

перевірки отриманої економії. Повноваження з ініціювання, затвердження та оцінювання фактичної ефективності проєкту доцільно розмежувати між відповідальними особами, що зменшить ризик завищення економічного ефекту й забезпечить зіставність пропозицій різних виробничих підрозділів.

Наступна процедура передбачає технічну перевірку вихідних даних, під час якої виробнича служба фіксує стан устаткування, його фактичну продуктивність, витрачання матеріалів і доступні режими роботи. Підтверджені виробничі норми використовуються як база для подальшого оцінювання технологічного результату. Якщо встановлення нового обладнання потребує тимчасової зупинки виробничої лінії, фінансові розрахунки мають охоплювати витрати на монтаж і втрати випуску, а строки запуску необхідно узгоджувати з чинними договірними зобов’язаннями. Відповідна документація зберігається разом із заявкою для подальшого порівняння планових і фактичних показників.

Після технічного обґрунтування проводиться перевірка цін та умов постачання. Вартість інноваційного заходу визначається на підставі комерційних пропозицій з урахуванням монтажних робіт, навчання персоналу й потреби в додаткових ресурсах, причому у фінансовій моделі необхідно розмежувати капітальні вкладення та поточні платежі відповідно до умов договору. Порівнюючи постачальників, слід враховувати витрати протягом усього строку експлуатації, адже нижча початкова ціна обладнання може супроводжуватися дорожчим сервісним обслуговуванням або швидшим зношуванням. За результатами перевірки обрана пропозиція повинна містити розрахунок загальної приведеної вартості володіння.

Завершує розглянуту послідовність формування бюджету руху грошових коштів, у межах якого інвестиційні платежі узгоджуються з фінансовими можливостями підприємства. Чистий операційний грошовий потік за 2023 рік становив 9 820 тис. грн, однак річна величина показника не відображає розподілу надходжень і виплат між окремими місяцями. Тому підприємству необхідно вести календар обов’язкових платежів, визначаючи періоди, протягом яких наявний запас ліквідності дозволяє здійснювати інвестиційні витрати. За нестачі коштів

варто розглянути поетапне виконання контракту та можливі умови фінансування, зберігаючи ресурси, необхідні для своєчасного виконання чинних зобов’язань.

Для керівництва доцільно встановити єдиний порядок затвердження порогової ефективності. Фінансова служба розраховує NPV, PI, строк окупності і мінімальну щорічну економію, яка відповідає нульовому значенню NPV. Технічний підрозділ підтверджує можливість досягнути такого результату на конкретній виробничій операції. Якщо потрібний рівень економії перевищує технічно обґрунтоване зниження витрат, доцільно змінити масштаб заходу або відхилити його. Прийняття позитивного рішення не звільняє від наступної перевірки календаря платежів.

Система контролю потребує створення паспорта інвестиційного проєкту. У документі вказуються відповідальний керівник, сума початкових витрат, терміни монтажу, річні обсяги економії, нормативи витрачання ресурсів, джерела фінансування та граничні умови припинення проєкту. Паспорт повинен мати окремі поля для планових і фактичних значень. Після запуску працівники щомісяця вносять дані, а фінансова служба визначає причини відхилень. Структура форми дозволяє зберігати зв’язок між первинною економічною пропозицією та перевіреним результатом.

Контроль матеріальних витрат доцільно здійснювати за однорідними виробничими замовленнями. При порівнянні базового й фактичного показників необхідно виключати вплив зміни маси виробів, їх армування або технічних характеристик. Придатною одиницею контролю може бути конкретний тип виробу, для якого встановлено норму витрачання цементу та арматури. У разі відсутності достатньої кількості порівнянних замовлень результат слід кваліфікувати як попередній, а не як остаточно доведену економію. Інвестиційне рішення про масштабування приймається після накопичення репрезентативних даних.

Витрати на ремонти й сервісне обслуговування впливають на довгострокову віддачу обладнання. У паспорті проєкту необхідно передбачити планове технічне обслуговування, періодичність заміни деталей та ризик

зростання вартості запасних частин. Якщо нововведення скорочує окрему виробничу операцію, але потребує додаткового персоналу з обслуговування, ефект визначається після врахування відповідних видатків. Використання показника валової економії без додаткових витрат спотворює фінансову прийнятність і може спричинити неправильний вибір проєкту.

Рішення щодо модернізації доцільно оформлювати протоколом інвестиційної комісії. Протокол повинен містити обсяг схвалених витрат, обмеження щодо перевищення кошторису, підстави для зупинення платежів і перелік документів для контролю результату. Запровадження такого регламенту забезпечує накопичення інформації щодо відхилених та реалізованих пропозицій. З часом підприємство отримує можливість порівнювати якість попередніх прогнозів, коригувати нормативи технічної економії та оцінювати ефективність роботи відповідальних підрозділів.

Окрема увага належить організації документообігу між виробничими і фінансовими підрозділами. Показники економії повинні надходити з первинних документів, що відображають використання матеріалів і фактичний випуск, а кошторисні ціни підтверджуватися договорами й накладними. Невідповідність між бухгалтерськими рахунками та виробничими журналами ускладнює оцінювання. Підприємству доцільно встановити єдині коди виробничих замовлень і інвестиційних проєктів, щоб забезпечити можливість зіставлення натуральних та грошових показників без додаткової ручної реконструкції даних.

Реалізація системи управління не вимагає одночасної заміни всієї інформаційної інфраструктури підприємства. На початковому етапі можуть використовуватися стандартизовані електронні таблиці, узгоджені форми заявок і централізований реєстр проєктів. Після перевірки доцільності процедур підприємство може розглядати інтеграцію реєстру з бухгалтерським та виробничим обліком. Рішення про придбання спеціалізованого програмного забезпечення також потребує фінансового обґрунтування, оскільки вартість ліцензій, супроводу і навчання здатна перевищити очікувану адміністративну економію.

Результативність регламенту оцінюється за відхиленням фактичних капітальних видатків від затвердженого бюджету, відсотком проєктів із документально підтвердженою економією та своєчасністю підготовки фінансових звітів. Показники не повинні заохочувати штучне заниження бюджету чи надмірно оптимістичний прогноз. Їх використання доцільно поєднувати з оцінкою надійності початкових норм і відповідності фактичного результату виробничим вимогам. Отримані дані формують підстави для коригування наступного інвестиційного циклу.

Учасників інвестиційного процесу доцільно розмежувати за джерелом інформації та відповідальністю за розрахунки (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1 - Розподіл функцій у системі інноваційного бюджетування

Учасник	Завдання	Результат
Виробничий підрозділ	Норма, випуск, технологія	Технічний паспорт
Постачання	Ціна, строки поставки	Комерційні пропозиції
Фінансовий підрозділ	Потоки, NPV, ліквідність	Інвестиційна модель
Бухгалтерія	Амортизація, облікові документи	Реєстр витрат
Керівництво	Ліміти та затвердження	Протокол рішення

Фінансовий контроль інноваційної пропозиції має спиратися на визначений комплект документів та періодичність їх підготовки (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 - Контрольні документи фінансового управління проєктом

Документ	Період підготовки	Контрольний показник
Паспорт інновації	До затвердження	Цільовий економічний результат
Платіжний календар	Щомісячно	Грошовий залишок
Бюджет витрат	До монтажу та щомісячно	План-факт витрат
Журнал виробничих норм	Після пуску	Витрата матеріалу на виріб
Звіт про досягнутий ефект	Щоквартально	Приріcний грошовий потік

Склад і послідовність управлінських процедур відображено на рисунку 3.2.

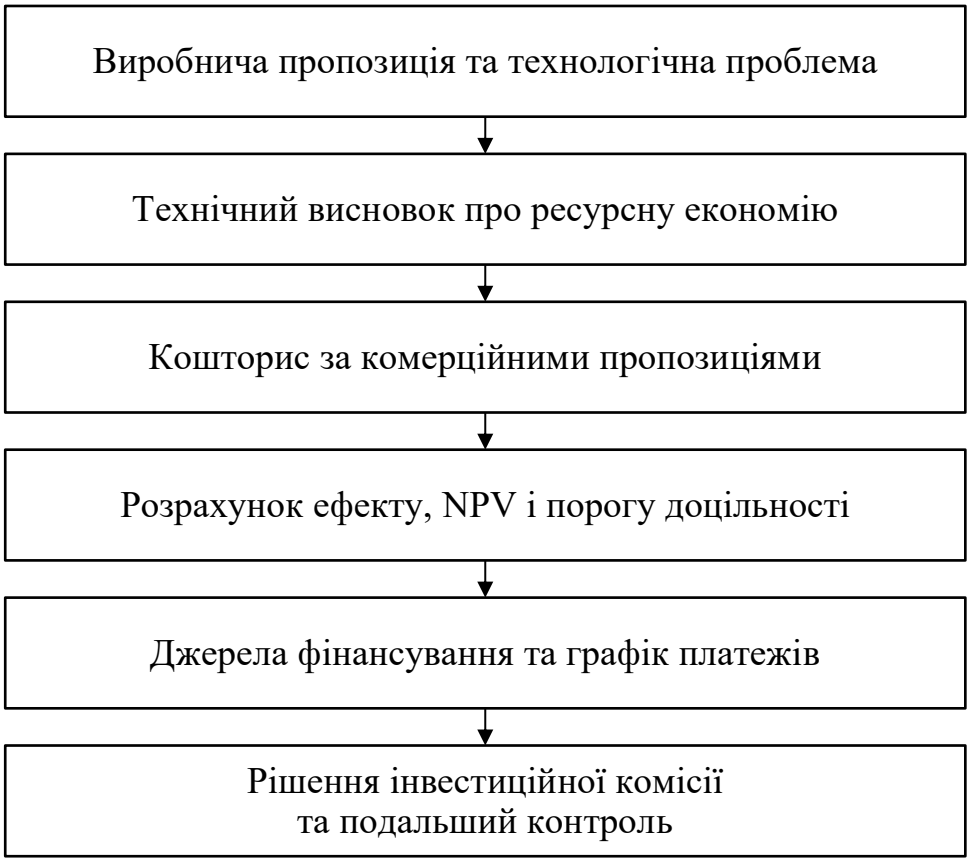


Рисунок 3.2 - Внутрішній порядок фінансового відбору модернізаційних заходів

Упровадження регламенту інноваційного бюджетування потребує визначення процедури зупинення проєктів, що не забезпечують запланованого результату. Рішення про подальші витрати слід оцінювати за майбутніми грошовими потоками з моменту перегляду, а не за сумами, які вже витрачені та не можуть бути відшкодовані. Якщо постачальник поставив частину обладнання, проте наступні етапи виявилися економічно недоцільними, фінансова служба повинна порівняти приведену вартість майбутніх надходжень із додатковими платежами, необхідними для завершення. Попередні безповоротні витрати розкриваються в звіті, але не повинні спонукати керівництво продовжувати фінансування без обґрунтованого майбутнього ефекту. Наявність регламентованої точки перегляду допомагає приймати рішення за поточною економічною доцільністю.

Підприємство може оцінювати якість попередніх інвестиційних прогнозів, порівнюючи очікувані та фактичні значення після достатнього періоду

експлуатації. У фінансовому паспорті доцільно передбачити планові показники матеріальної економії, додаткових операційних витрат і строку запуску. Після отримання результатів виробнича служба підтверджує натуральні значення, а фінансовий підрозділ визначає вартісні відхилення у зіставних цінах. Якщо фактичний ефект виявився нижчим, потрібно з’ясувати, чи це пов’язано з технічною помилкою, неповним завантаженням обладнання або неточним прогнозом. Накопичення таких відомостей сприятиме поліпшенню майбутніх кошторисів і реалістичності припущень щодо окупності.

Організаційна відповідальність у новій системі має ґрунтуватися на доступності інформації. Виробничий підрозділ володіє даними про натуральні норми, проте не повинен самостійно встановлювати дисконтну ставку або податкові припущення. Фінансова служба має доступ до грошових потоків і облікових показників, однак потребує технічного підтвердження досяжної економії. Розподіл функцій зменшує можливість необґрунтованого завищення прогнозу та сприяє перевірюваності документів. Затверджене рішення повинно містити підписи відповідальних працівників і посилання на вихідні розрахунки. Перегляд документації необхідний у випадках суттєвої зміни вартості закупівлі, строків монтажу або очікуваного обсягу виробництва.

Підготовка бюджету інноваційної діяльності передбачає також перевірку взаємного впливу проєктів. Наприклад, встановлення датчиків контролю дозування сировини й впровадження електронного планування закупівель можуть одночасно заявляти скорочення одного й того самого виду матеріальних втрат. Якщо ефекти розраховуються незалежно, виникає ризик подвійного включення економії. Фінансова служба повинна створювати карту зв’язків між інвестиційними пропозиціями та визначати спільні ресурсні статті. Після цього загальну суму очікуваних вигід коригують відповідно до технологічної взаємодії заходів. Облік таких зв’язків підвищує достовірність портфельної оцінки і дозволяє встановлювати послідовність реалізації інновацій.

Доцільність подальшої цифровізації фінансового контролю потрібно оцінювати через зменшення обсягу помилок, часу на обробку інформації та

витрат на виконання управлінських операцій. Перед придбанням інформаційної системи необхідно скласти перелік поточних операцій, їхню частоту й трудомісткість. Після впровадження фіксуються відповідні показники та додаткові витрати на підтримання програмного забезпечення. Результат у вигляді скорочення часу підготовки звітів не завжди створює економію заробітної плати. Якщо працівники використовують вивільнений час для виконання інших функцій, економічну вигоду варто пояснювати як підвищення продуктивності управлінської праці, не включаючи непідтверджену грошову суму до інвестиційного NPV.

3.2 Методика фінансово-економічного обґрунтування інноваційних заходів

Підприємству пропонується використовувати фінансову методику відбору інновацій, яка розділяє технологічне обґрунтування, бюджет капіталовкладень і післяподатковий ефект. Обраний приклад стосується цифрового контролю витрачання матеріалів на виробництві залізобетонних конструкцій із можливим коригуванням виробничих норм та реєстрацією відхилень за замовленнями. Напрям пропозиції пов’язаний із рішенням акціонерів щодо реконструкції заводу залізобетонних виробів і технічної модернізації [60]. Відомості про закупівлю конкретного обладнання й фактичні нормативи економії у відкритій звітності відсутні. Тому всі параметри запропонованого проєкту наведено як відкрито позначені модельні припущення.

Модельна пропозиція передбачає початкові вкладення 3 000 тис. грн, які умовно охоплюють придбання вимірювального обладнання, налаштування обліку, інтеграцію даних і навчання працівників. Розрахунковий строк використання прийнято на рівні п’яти років, а залишкову вартість у базовій моделі вважають нульовою. Річний валовий ефект від скорочення витрат умовно становить 1 860 тис. грн, тоді як додаткові експлуатаційні витрати на обслуговування і програмний супровід прийнято на рівні 210 тис. грн. Наведені суми не є кошторисом ПрАТ «ДБК № 4» і потребують перевірки виробничою

службою та постачальниками.

Масштаб гіпотетичної економії можна зіставити з фактичною собівартістю реалізації за 2023 рік, яка становила 362 059 тис. грн. Обсяг 1 860 тис. грн відповідає приблизно 0,51 % загальної собівартості. Цей відсоток характеризує лише масштаб припущення відносно фінансової звітності. Він не означає, що таку економію можливо одержати на конкретній технологічній ділянці, адже не весь обсяг собівартості складається з матеріалів, на які здатне впливати запропоноване нововведення. Прийнятність проєкту підтверджуватиметься окремими натуральними розрахунками за виробами.

У розрахунку використано умовну ставку дисконту 20 % на рік. Вона виступає аналітичним припущенням, а не встановленою вартістю капіталу товариства або ринковою кредитною ставкою. Ставка податку на прибуток для методичного прикладу становить 18 %. У реальному інвестиційному обґрунтуванні фінансова служба має визначити економічно прийнятну ставку з урахуванням вартості джерел капіталу, інфляції та ризику проєкту. Заміна модельної ставки допускається без зміни загальної структури розрахунку.

Прямолінійна амортизація за припущення початкової вартості 3 000 тис. грн та п’ятирічного строку становить 600 тис. грн на рік. Різниця між валовою економією і додатковими експлуатаційними витратами дорівнює 1 650 тис. грн. Після вирахування амортизації обліковий результат до оподаткування становить 1 050 тис. грн, а розрахунковий податок на прибуток 189 тис. грн. Післяподатковий обліковий ефект дорівнює 861 тис. грн. Амортизацію додають до результату під час визначення грошового потоку, оскільки вона не є повторним платежем після здійснення первісного вкладення.

Річний приріснний грошовий потік у моделі дорівнює 1 461 тис. грн. Величина формується шляхом віднімання експлуатаційних витрат і амортизації від валової економії, оподаткування отриманого результату та додавання амортизації. Розрахунок виходить із припущення рівномірного ефекту протягом усіх п’яти років і відсутності додаткових змін оборотного капіталу. У фактичному бюджеті обсяг матеріалів, ціни закупівлі, виробничі простої й строки оплати

можуть змінюватися. Такі зміни потрібно відображати у помісячних потоках, а не приховувати серед усереднених річних значень.

Розділення бухгалтерської та грошової ефективності має принципове значення для фінансової спеціальності. Обліковий результат зменшується на амортизацію, але вкладення у нове обладнання відбувається у момент придбання. Під час розрахунку NPV амортизація враховується через вплив на оподаткований прибуток, а первісна вартість відображається окремим від'ємним потоком у нульовому періоді. Якщо одночасно відняти амортизацію з грошового потоку та включити капітальні витрати в повному обсязі, сума інвестицій фактично враховуватиметься двічі.

Формула щорічного приросного потоку допускає зміни при використанні інших методів амортизації чи наявності податкових різниць. За відсутності точних параметрів облікової політики майбутнього проєкту у роботі використовується спрощений методичний розрахунок. Для остаточного рішення бухгалтерія повинна підтвердити облікову групу активу, строк амортизації та фактичні податкові наслідки. Підприємству також слід оцінити витрати на демонтаж обладнання або залишкову вартість, якщо вони істотні й можуть бути документально обґрунтовані.

До інвестиційного бюджету доцільно включати позавиробничі витрати, які виникають безпосередньо внаслідок впровадження. Наприклад, доставка, пусконалагодження, навчання й тимчасова втрата випуску під час переоснащення можуть змінити фактичний строк окупності. Якщо постачальник пропонує оплату частинами, реальний графік платежів замінює одноразову суму нульового періоду у фінансовій моделі. У такому випадку кожний платіж необхідно дисконтувати відповідно до періоду його здійснення. Базовий приклад з одноразовими вкладеннями використовується лише для демонстрації порядку розрахунку.

Пропозиція щодо контролю матеріалів потребує особливо уважної перевірки вихідного ефекту. Виробничий підрозділ має визначити групи конструкцій із порівнянною рецептурою, планові та фактичні норми витрачання цементу, втрати від переробок і затрати праці на оформлення документів.

Розрахункова сума економії формується за кожною групою окремо. Якщо ефект залежить від зміни обсягу замовлень, цей вплив потрібно відображати як окреме припущення, а не приписувати технології. Обґрунтований прогноз має підтверджуватися результатами випробувань або попередньою статистикою за однорідною продукцією.

Для унеможливлення подвійного рахунку результатів необхідно відокремити зменшення витрат матеріалів від вивільнення складських запасів. Перша складова відображає щорічну економію собівартості за незмінного випуску, друга може створювати одноразове надходження коштів унаслідок скорочення потреби в оборотному капіталі. Якщо вивільнений запас використано для наступного замовлення, фінансовий ефект відрізнятиметься від випадку його продажу. У методичній моделі вивільнення оборотного капіталу не передбачено, оскільки підприємство не надало обґрунтованих виробничих норм для визначення відповідної величини.

Контроль проєкту доцільно організувати за виробничими та фінансовими контрольними точками. Перша пов’язана з підтвердженням технічної сумісності та наявності комерційних пропозицій; друга настає після формування кошторису; третя відповідає завершенню монтажу; четверта передбачає підсумкову перевірку економії після кількох виробничих циклів. Кожна точка повинна мати документ підтвердження та уповноважену особу, яка може схвалити продовження проєкту. Якщо за результатами пілотної експлуатації технічний ефект виявився недостатнім, виконання наступних інвестиційних платежів переглядається.

Фінансові розрахунки повинні бути доступними для повторної перевірки після зміни вихідних припущень. У доданому електронному файлі всі базові значення відокремлено від формул, а дисконтовані потоки розраховуються за п’ятьма послідовними роками. Користувач може змінити первісні вкладення, очікувану економію, витрати супроводу або ставку дисконту й отримати нове значення NPV. Така організація дозволяє використовувати модель як робочий інструмент інвестиційного відбору після отримання затверджених виробничих і фінансових даних.

Остаточне рішення про фінансування має враховувати також порядок його покриття. Для умовного проєкту початкові вкладення 3 000 тис. грн становлять близько 30,5 % операційного грошового потоку підприємства за 2023 рік. Це зіставлення показує масштаб проєкту, але не доводить наявності вільних коштів у момент оплати. Якщо найбільший інвестиційний платіж припадає на період одночасного виконання великих контрактів, відповідний касовий розрив необхідно врахувати до підписання договору. При потребі розробляється поетапний календар фінансування.

Вихідні умови розрахунку матеріалозбереження є модельними і потребують перевірки за виробничими документами (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 - Вихідні припущення моделі матеріалозбереження

Показник	Значення	Статус
Первісні вкладення	3 000 тис. грн	Розрахункове припущення
Валова економія на рік	1 860 тис. грн	Потребує технічної перевірки
Щорічні витрати супроводу	210 тис. грн	Модельне припущення
Строк експлуатації	5 років	Модельне припущення
Ставка дисконту	20 %	Модельне припущення
Ставка податку	18 %	Умовний податковий розрахунок
Залишкова вартість	0 тис. грн	Консервативне припущення

На основі припущень щодо річної економії, витрат і амортизації визначено приріснний грошовий потік (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4 - Розрахунок річного грошового ефекту, тис. грн

Елемент розрахунку	Сума	Спосіб визначення
Валова економія	1 860	Вихідне припущення
Додаткові поточні витрати	210	Вихідне припущення
Амортизація	600	3 000 / 5
Прибуток до оподаткування	1 050	1 860 − 210 − 600
Податок на прибуток	189	1 050 × 18 %
Обліковий результат після податку	861	1 050 − 189
Приріснний потік коштів	1 461	861 + 600

Річну суму амортизаційних відрахувань за прямолінійним методом визначають за формулою (3.1).

$$A = \frac{I_0 - L}{n} \tag{3.1}$$

де I_0 – первісна вартість інвестиції;

L – ліквідаційна вартість;

n – строк експлуатації, років.

Модельний приріcний операційний потік розраховується за формулою (3.2).

$$CF = (E - C - A)(1 - \tau) + A \tag{3.2}$$

де E – річна валова економія;

C – додаткові поточні витрати;

A – амортизація;

τ – ставка податку на прибуток.

Склад і послідовність управлінських процедур відображено на рисунку 3.3.



Рисунок 3.3 - Логіка формування вихідних даних інвестиційної моделі

Модельна ставка дисконту 20 % має застосовуватися послідовно в усіх

періодах розрахунку. Якщо планові надходження сформовані в номінальних цінах, параметр дисконтування повинен бути порівнянним за економічною природою. Змішування номінальної ставки з реальними потоками без коригування на інфляцію спотворює результат. У прикладі річна економія й витрати супроводу прийняті незмінними для демонстрації методу, а ставка використовується як умовне значення вартості капіталу. Фактична оцінка повинна містити обґрунтування інфляційних очікувань, вартості залученого фінансування та інвестиційного ризику. У випадку зміни ставки фінансова модель перераховує приведені потоки, а виробнича економія залишається окремим технічним припущенням.

Розрахунок технологічної економії слід формувати за двома незалежними складовими, зменшенням фізичного споживання ресурсу та його ціновою оцінкою. Прикладом перевірки є облік витрат цементу на вироби конкретної групи.

До запуску системи визначається середня норма на одиницю продукції за порівнянними технологічними умовами, після запуску отримуються фактичні показники. Різниця множиться на підтверджений обсяг виготовлених виробів і ціну матеріалу у зіставному періоді. Якщо обсяг виробництва змінився, розрахунок проводиться на однаковій базі випуску. За відсутності таких вимірювань суму 1 860 тис. грн необхідно вважати відкрито зазначеним припущенням, а не досягнутою економією.

Проєкт може впливати на потребу у виробничих запасах через точніше планування витрачання матеріалів. У такому випадку фінансова модель повинна показувати зміну оборотного капіталу в момент скорочення залишків та його можливе відновлення наприкінці строку використання. Проте для визначення відповідного ефекту необхідні складські нормативи й календар виробничих замовлень.

За відсутності цих відомостей включення очікуваного вивільнення коштів до розрахункового NPV створило б необґрунтоване завищення результату. Тому модель основного прикладу не містить такого надходження. У реальному проєкті

його можна додати після документального підтвердження прогнозних залишків і можливості підтримувати виробництво при скорочених запасах.

У процесі перевірки кошторису важливо розмежовувати витрати, необхідні для запуску, і постійні витрати експлуатації. Одноразові роботи з монтажу та налаштування входять до первісного інвестиційного платежу, якщо вони відповідають прийнятій моделі обліку. Регулярні ліцензії, технічна підтримка й придбання витратних матеріалів включаються до щорічного операційного бюджету. Помилкове включення платежу одночасно до первісних і поточних витрат призводить до заниження показників ефективності. Недооцінка сервісних платежів має протилежний наслідок. Перед затвердженням проєкту фінансова служба повинна зіставити всі рядки кошторису з умовами договорів, перевіривши їхню повноту та економічне призначення.

Інвестиційна методика повинна передбачати обмеження щодо граничної суми погодженого бюджету. Якщо фактична ціна закупівлі перевищує вихідне припущення, потрібна економія також збільшується. Оцінка цього зв’язку виконується через рівняння нульового NPV, яке переводить зміну первісного вкладення у нову вимогу до щорічного грошового потоку. При цьому не потрібно створювати окремий набір прогнозів розвитку підприємства.

Пороговий показник відповідає конкретному управлінському запитанню про максимально допустиму вартість і мінімальний економічний ефект. Така перевірка особливо корисна під час переговорів із постачальником, коли підприємство має можливість порівнювати комерційну пропозицію з фінансовими межами доцільності.

3.3 Оцінювання економічної ефективності запропонованих заходів

Розрахунок дисконтованих потоків здійснено за припущення рівномірної річної економії в сумі 1 860 тис. грн, додаткових витрат обслуговування 210 тис. грн та прирісного післяподаткового грошового потоку 1 461 тис. грн. За ставки дисконту 20 % приведений потік першого року становить 1 217,50 тис. грн. Для

кожного наступного року застосовується додатковий дисконтний множник, що враховує віддаленість платежу від моменту первісного вкладення. Початкові інвестиції відображаються окремою сумою 3 000 тис. грн у нульовому періоді.

Накопичена приведена вартість майбутніх надходжень протягом п’яти років за базовими припущеннями становить 4 369,28 тис. грн. Після віднімання первісного вкладення NPV дорівнює 1 369,28 тис. грн. Позитивна величина означає, що за прийнятого рівномірного ефекту умовна інноваційна пропозиція здатна створювати додану вартість при ставці дисконту 20 %. Розрахований результат характеризує лише обґрунтованість моделі за припущеннями; він не є підтвердженням фактичної економії ПрАТ «ДБК № 4», оскільки натуральні нормативи ще потребують перевірки.

Індекс прибутковості розрахункового заходу становить приблизно 1,46. На одну гривню первісного капіталовкладення припадає 1,46 грн приведеної вартості післяподаткових грошових надходжень. Показник свідчить про прийнятність моделі за прийнятих умов, але не визначає пріоритетність пропозиції відносно інших потенційних проєктів підприємства. Портфельний відбір потребує врахування сумарного NPV, доступного інвестиційного бюджету, взаємозалежності заходів та здатності виконати всі монтажні роботи у встановлені строки.

Простий строк окупності умовного проєкту становить приблизно 2,05 року, що визначається діленням первісних інвестицій на річний приріст грошовий потік. З урахуванням дисконтування повернення вкладень відбувається протягом третього року. Точна величина дисконтованого строку окупності оцінюється через суму приведених потоків перших двох років і частку потоку третього року, необхідну для відшкодування залишку інвестицій. Відмінність між простим і дисконтованим строком показує значення часової вартості коштів у капітальних проєктах.

Використання тільки однієї розрахункової суми NPV недостатнє для прийняття управлінського рішення за непідтверджених технічних параметрів. Методика передбачає визначення граничного річного грошового потоку, що

забезпечує нульове значення NPV. Для цього первісні вкладення поділяють на суму дисконтних коефіцієнтів протягом строку експлуатації. При вартості вкладень 3 000 тис. грн, п’ятирічному строку та ставці 20 % мінімальний післяподатковий потік становить приблизно 1 003,14 тис. грн на рік.

Повернення від граничного післяподаткового потоку до необхідної валової економії здійснюється з урахуванням амортизації, ставки податку й додаткових експлуатаційних витрат. За використаних припущень порогова щорічна економія дорівнює приблизно 1 301,63 тис. грн.

Розрахунковий резерв між початковим припущенням валової економії 1 860 тис. грн і мінімально прийнятним рівнем становить приблизно 558,37 тис. грн. Виробничій службі необхідно підтвердити, що контрольовані технологічні параметри дозволяють отримувати економію вище встановленого порога.

Гранична економія становить приблизно 0,36 % загальної собівартості реалізації за 2023 рік. Це відношення дає можливість співвіднести результати розрахунку з масштабом підприємства, але не визначає фактичної частки матеріалів, на яку впливатиме нововведення. Для технічного погодження потрібно сформувати окрему базу витрат за однорідними виробами та встановити необхідне відсоткове зменшення саме цієї бази. Інакше досягнення навіть невеликої частки загальної собівартості може виявитися технічно неможливим на вибраній ділянці.

Перевірка порогового показника може проводитися в межах пілотної експлуатації без використання прогнозних варіантів розвитку ринку. Наприклад, підрозділ визначає базову натуральну норму витрачання ресурсу, фіксує фактичний випуск і встановлює відхилення після налаштування системи контролю.

Отримана економія переводиться у гривні за зіставними цінами, після чого результат перераховують на підтверджений річний обсяг виробництва. Якщо доказова база охоплює короткий період або неоднорідну продукцію, підсумок залишається попереднім до накопичення достатньої кількості спостережень.

Використання моделі для реального фінансового управління передбачає

щомісячне оновлення розрахункових даних після впровадження. У звіті фіксуються фактичні початкові платежі, витрати супроводу, обсяг випуску, норма ресурсів до та після проєкту, розрахована економія й різниця між прогнозним та фактичним потоками. Виробничі відхилення необхідно пояснювати зміною рецептури, асортименту або технічного стану обладнання. Фінансові відхилення можуть бути пов’язані зі зміною цін ресурсів або строків оплати за контрактами. Такий поділ дозволяє оцінити керовані й зовнішні причини результату.

Порівняння розрахункового капіталовкладення 3 000 тис. грн з придбанням необоротних активів підприємства за 2023 рік у сумі 4 081 тис. грн показує, що модельна пропозиція є суттєвою відносно вже здійснених капітальних платежів. Проєкт перевищував би 73 % відповідної річної суми. Тому навіть за позитивного NPV затвердження фінансування потребуватиме перевірки платіжної спроможності підприємства в конкретному періоді. Розмір витрат доцільно погоджувати разом із заходами, необхідними для підтримання основних засобів і виконання виробничих контрактів.

Наприкінці 2023 року залишок грошових коштів підприємства становив 698 тис. грн, тому одноразова оплата модельного проєкту вартістю 3 000 тис. грн перевищила б наявну суму на 2 302 тис. грн. Виявлений розрив характеризує фінансові можливості товариства на конкретну звітну дату, тоді як протягом наступного року джерелом фінансування інвестиції можуть стати надходження від поточної діяльності. За цих обставин строк закупівлі необхідно узгоджувати з прогнозним рухом грошових коштів, ураховуючи допустимий обсяг короткострокового залучення та потребу в підтриманні встановленого мінімального резерву ліквідності.

Фінансові результати моделі можуть погіршитися при відтермінуванні пуску обладнання або появі додаткових експлуатаційних видатків. Для контролю подібних ризиків потрібно закріпити максимальний бюджет монтажу і дату початку отримання економії. У разі відхилення фактичних витрат від затверджених параметрів фінансова служба перераховує NPV на основі оновленого календаря платежів. Механізм оперативного перегляду дозволяє

встановлювати доцільність продовження вкладень за фактичними даними, уникаючи посилання на первісний прогноз, який утратив відповідність стану проєкту.

Формування контрольних нормативів створює підґрунтя для уточнення майбутніх інвестиційних рішень, оскільки після завершення першого заходу підприємство матиме підтверджену інформацію про фактичні строки закупівлі, витрати впровадження та досягнуту економію.

Отримані результати можна використовувати під час перевірки наступних проєктних пропозицій і підготовки кошторисів. У міру накопичення даних за завершеними заходами з’явиться можливість виявляти повторювані причини відхилень, переглядати вимоги до вихідної інформації та підвищувати точність фінансових розрахунків.

Практичне використання запропонованої методики передбачає встановлення конкретної умови фінансування, за якої технічний підрозділ повинен підтвердити можливість отримання щорічної економії щонайменше 1 301,63 тис. грн за вартості проєкту 3 000 тис. грн та інших прийнятих розрахункових параметрів. Фінансова служба перевіряє обсяг первісних вкладень, структуру витрат, податкові наслідки, дисконтовані грошові потоки та календар ліквідності. Після документального підтвердження зазначених параметрів результати методичного розрахунку можуть бути використані для включення інноваційного заходу до інвестиційного бюджету підприємства.

Щорічне дисконтування модельного потоку показує момент відшкодування первісних інвестицій (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5 - Дисконтований потік запропонованої моделі, тис. грн

Рік	Річний потік	Приведений потік	Залишок до окупності
1	1 461	1 217.50	1 782.50
2	1 461	1 014.58	767,92
3	1 461	845,49	-77.57
4	1 461	704,57	-782.14
5	1 461	587,14	-1 369.28

Погашення первісних вкладень за приведеними потоками відбувається протягом третього року використання технології. Показники стосуються модельної пропозиції, а не підтверджених витрат підприємства.

Зведені критерії проєкту дозволяють зіставити прогнозний ефект і мінімальні умови економічної прийнятності (таблиця 3.6).

Таблиця 3.6 - Підсумкова фінансова оцінка модельного інноваційного заходу

Критерій	Результат	Інтерпретація
NPV	1 369,28 тис. грн	Додатна приведена вартість
PI	1,46	Більше одиниці
Простий строк окупності	2,05 року	Без дисконтування
Граничний післяподатковий потік	1 003,14 тис. грн	Умова NPV = 0
Мінімальна річна валова економія	1 301,63 тис. грн	Поріг інвестиційної доцільності
Розрахункова валова економія	1 860 тис. грн	Потребує технічного підтвердження

Умови переходу від розрахункової моделі до управлінського рішення зведено в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 - Умови використання моделі підприємством

Розрахунковий блок	Що необхідно підтвердити	Відповідальний
Первісне вкладення	Кошторис, договори та монтаж	Постачання, технічна служба
Економія матеріалів	Норми й обсяг виробництва	Виробничий підрозділ
Поточні витрати	Обслуговування, ліцензії	Фінансова служба
Строк експлуатації	Паспорт обладнання	Технічна служба
Податкові параметри	Облікова політика	Бухгалтерія
Фінансування	Календар руху коштів	Фінансова служба

Найменший річний грошовий потік для нульового значення NPV визначено за формулою (3.3).

$$CF_{min} = \frac{I_0}{\sum_{t=1}^{n} \frac{1}{(1+r)^t}} \quad (3.3)$$

де CF_{min} – мінімальний щорічний грошовий потік;

I_0 – первісні вкладення;

r – ставка дисконту;

n – кількість років експлуатації.

Відповідний поріг валової економії за прийнятою податковою моделлю розраховано за формулою (3.4).

$$E_{min} = \frac{CF_{min} - A\tau}{(1-\tau)} + C \quad (3.4)$$

де E_{min} – мінімальна річна валова економія;

CF_{min} – граничний грошовий потік;

A – амортизація;

τ – ставка податку;

C – додаткові поточні витрати.

Розподіл дисконтованих прирісних потоків за роками розрахункової моделі наведено на рисунку 3.4.

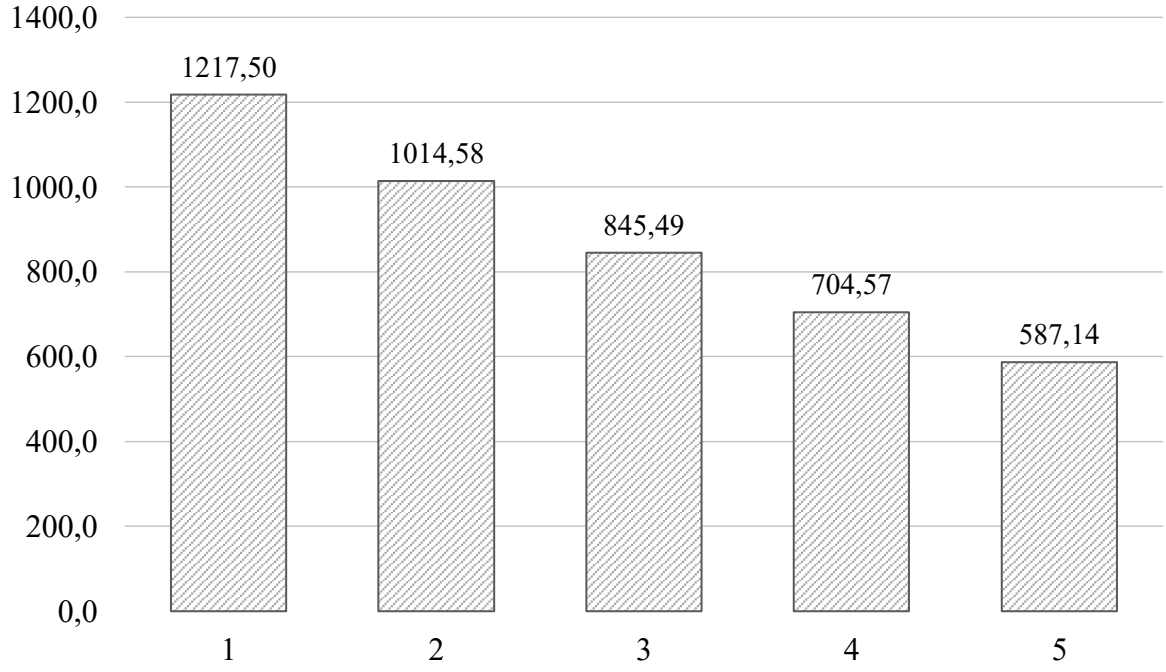


Рисунок 3.4 - Дисконтовані прирісні грошові потоки інноваційної пропозиції, тис. грн

Послідовність повернення капіталовкладення у приведеній вартості показано на рисунку 3.5. Діаграма побудована за накопиченим NPV і дозволяє визначити момент виходу показника у додатну область.

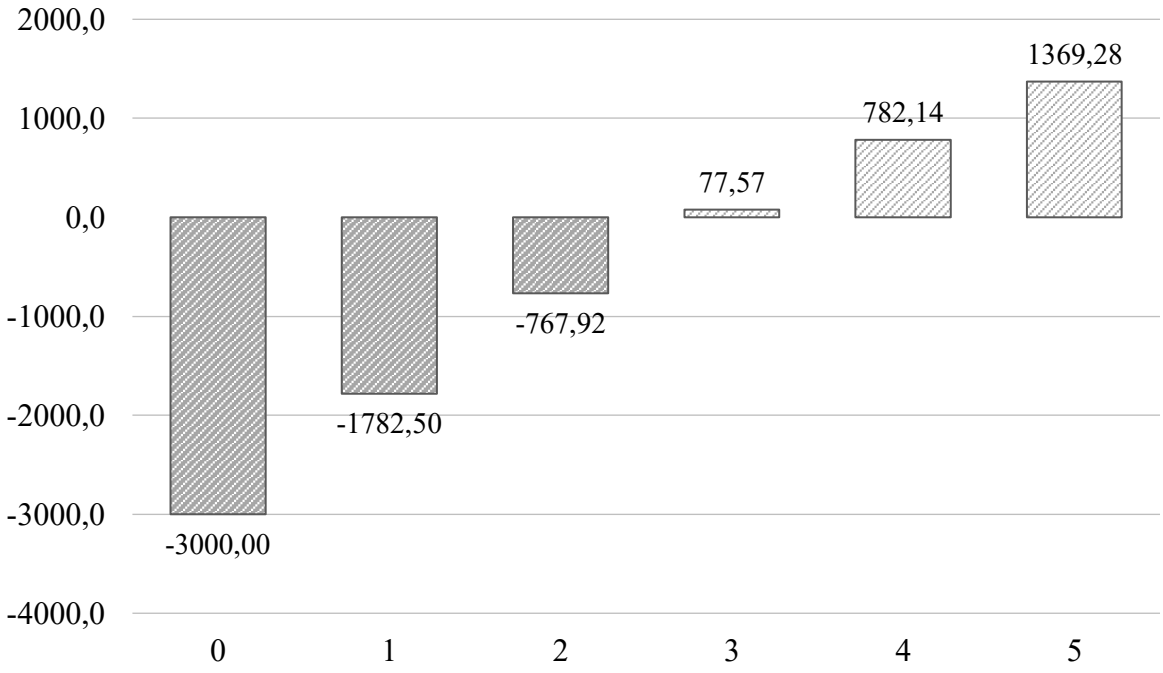


Рисунок 3.5 - Накопичене значення NPV інноваційної пропозиції за роками, тис. грн

Склад і послідовність управлінських процедур відображено на рисунку 3.6.



Рисунок 3.6 - Використання результатів фінансової моделі у прийнятті рішення

Дисконтований строк повернення капіталу визначається після встановлення залишку початкового вкладення, який не покрито приведеними надходженнями перших двох років. На кінець другого року сума дисконтованих потоків дорівнює приблизно 2 232,08 тис. грн, отже невідшкодований залишок становить 767,92 тис. грн. Приведений грошовий потік третього року дорівнює близько 845,49 тис. грн. Частка третього року, необхідна для покриття залишку, становить приблизно 0,91. Таким чином, дисконтований строк окупності дорівнює близько 2,91 року. Отримане значення можна використовувати як допоміжний показник інвестиційного рішення поряд з NPV та пороговою економією.

Позитивний NPV розрахункової пропозиції слід зіставляти з ризиком невідповідності технічних норм очікуваним. Якщо фактично підтверджена економія не досягне порога 1 301,63 тис. грн на рік, обрана ставка дисконту й величина капіталовкладення не забезпечать позитивного NPV за інших незмінних припущень. Це числове обмеження може бути включене до технічного завдання як критерій прийнятності результату. У такому випадку виробничі підрозділи отримують конкретне значення, яке необхідно підтвердити вимірюваннями, а фінансовий підрозділ має підставу для погодження або відхилення пропозиції. Визначення порога дозволяє обмежити суб’єктивні оцінки очікуваної користі від інновації.

Ефективність не можна ототожнювати з прибутковістю підприємства в цілому. Розрахунковий NPV окремого інноваційного заходу залежить від приросних платежів та очікуваного строку його використання, тоді як чиста рентабельність підприємства у 2023 році становила близько 1,12 %. Невисока чиста маржа підкреслює необхідність посиленої перевірки витрат, але не дає підстав безпосередньо порівнювати відсоток чистої рентабельності з PI проєкту. Вони мають різні економічні одиниці та методики формування. Управлінське рішення повинно враховувати фінансовий стан товариства як обмеження ресурсів, залишаючи NPV показником оцінки конкретних інвестиційних потоків.

Період фактичного контролю інноваційної економії доцільно розпочинати після завершення пусконалагоджувальних робіт. Перехідний період може

характеризуватися підвищеною частотою простоїв і додатковим навчанням працівників. Якщо ці витрати не включені до початкового кошторису, вони повинні бути відображені як додаткові платежі в уточненій фінансовій моделі. Порівняння виробничих норм проводиться після стабілізації роботи обладнання за зіставних умов випуску. При виявленні стійкого відхилення фактичної економії від очікуваної інвестиційна комісія переглядає подальше фінансування й строки повернення капіталу. Результати документуються у фінансовому паспорті заходу.

Впровадження запропонованої методики здатне змінити якість внутрішніх інвестиційних рішень навіть у випадках відмови від окремих проєктів. Підприємство отримує можливість порівнювати початкові витрати з конкретною межею необхідного результату, відокремлювати перевірені виробничі показники від припущень та забезпечувати зв’язок з календарем платежів. Реалізація процедури потребує участі виробничої, фінансової та облікової служб, проте структура обґрунтування залишається достатньо компактною для регулярного застосування. Фактичне підвищення ефективності інноваційної діяльності зможе бути підтверджене після впровадження регламенту, накопичення результатів реалізованих проєктів і перевірки досягнутої економії.

Контроль економії після впровадження доцільно вести за фактичними виробничими та фінансовими показниками (таблиця 3.8).

Таблиця 3.8 - Порівняння планових і контрольних параметрів моделі

Показник	Модельне значення	Спосіб підтвердження
Валова економія	1 860 тис. грн	Акти вимірювання витрат
Мінімальна необхідна економія	1 301,63 тис. грн	Розрахунок NPV = 0
Приведений потік за п’ять років	4 369,28 тис. грн	Електронна модель
Початковий інвестиційний платіж	3 000 тис. грн	Кошторис і договори
Дисконтований строк окупності	2,91 року	Приведені потоки по роках

Перевірка ефективності повинна тривати після монтажу, охоплюючи технічні випробування та річний перерахунок NPV (таблиця 3.9).

Таблиця 3.9 - Порядок перевірки економічного результату після запуску

Етап контролю	Джерело	Критерій
До закупівлі	Технічне завдання і ціни	Порогова економія обґрунтована
Після монтажу	Акти приймання і платежі	Сума вкладень у межах ліміту
Після випробувань	Норми та фактичні дані	Підтвердження натурального ефекту
Щоквартальний перегляд	Калькуляції та рух коштів	План-факт прирісного потоку
Річне оцінювання	Фінансова модель і первинні акти	Перерахований NPV

Загальна оцінка інвестиції не вичерпує вимог до фінансового контролю після погодження закупівлі. Розрахований NPV характеризує теперішню вартість очікуваних прирісних потоків, якщо вихідні дані й строки реалізації виконуються. Підприємству потрібно встановити порядок перегляду фінансової моделі після укладення договору з постачальником, завершення монтажу та перших результатів експлуатації. На стадії укладення договору перевіряється первісна сума капітальних платежів, на етапі монтажу уточнюються додаткові витрати, а після запуску підтверджуються матеріальні нормативи. Виявлені розбіжності не повинні приховуватися шляхом зміни початкової бази. Доцільно зберігати затверджену редакцію кошторису, фактичні показники та пояснення причин відхилень, щоб оцінка управлінського рішення залишалася перевірюваною.

Фінансові межі прийнятності можна застосовувати під час укладення договору на постачання системи контролю матеріалів. Розрахунок NPV за п'ятирічного горизонту та ставки 20 % показав позитивний результат у 1 369,28 тис. грн за первісного вкладення 3 000 тис. грн і щорічного потоку 1 461 тис. грн. Якщо вартість придбання змінюється, розмір допустимого платежу можна визначати через приведену суму майбутніх надходжень. За незмінного щорічного потоку верхня економічна межа первісних капіталовкладень дорівнює приблизно 4 369,28 тис. грн. Досягнення цієї межі обнулить NPV і не створюватиме додаткової приведеної вартості за прийнятої ставки. Реальне погодження бюджету потребує окремого запасу щодо ризиків та ліквідності, тому

математична межа не повинна сприйматися як рекомендована сума закупівлі.

Величину резерву економічної доцільності можна виразити як різницю між розрахунковою валовою економією та порогом її прийнятності. У запропонованій моделі зазначена різниця становить приблизно 558,37 тис. грн на рік, або 30,0 % від очікуваної валової економії 1 860 тис. грн. Відношення не слід ототожнювати з ймовірністю успішності впровадження, оскільки воно не враховує статистичного розподілу відхилень. Воно описує арифметичний запас між плановою економією та величиною, необхідною для нульового NPV. У технологічному завданні це значення можна використовувати для перевірки того, наскільки обґрунтована проєктна норма перевищує мінімальний фінансовий результат. Фактична цінність резерву визначатиметься якістю вихідних виробничих вимірювань.

Застосування розрахункової моделі слід починати з визначення моменту появи економії. Якщо система введена в експлуатацію наприкінці звітного року, використання повного річного грошового потоку за цей період завищує результат. Потоки потрібно відносити до фактичних дат або до зіставних річних інтервалів. За умовною моделлю п'ять повних надходжень з'являються після початкового інвестиційного платежу. В разі перенесення початку економії на кілька місяців формули повинні відобразити нові строки, а строк окупності збільшиться. Точний вплив на NPV залежатиме від моменту платежів та принципу дисконтування, прийнятого в розрахунку. Договірні терміни постачання та монтажу необхідно включати до інвестиційного паспорта як числові припущення.

Обґрунтованість інноваційного ефекту перевіряється за виробничою одиницею спостереження. Наприклад, підприємство може фіксувати фактичні витрати матеріалу для конкретної марки залізобетонного виробу на однаковий обсяг продукції. Після встановлення системи обліку порівнюються дані за визначений період, враховуючи зміну технологічної рецептури, структури випуску і технічного стану обладнання. Економію, пов'язану зі зміною закупівельної ціни, потрібно відокремлювати від економії фізичного ресурсу. Надалі отриманий результат перераховується у гривні за погодженою ціною

порівняння. Це створює основу для контрольованого формування приросного потоку, але жодна з наведених у дипломі прогнозних сум не може вважатися встановленою фактичною економією без первинних документів.

Окремого регламенту потребує відображення економії трудових ресурсів. Запровадження електронного обліку витрачання матеріалів може скоротити час формування складських документів і калькуляцій, проте це не завжди означає зменшення фактичного фонду оплати праці. Фінансовий ефект виникає за наявності підтвердженої економії оплачених годин, відмови від додаткового залучення працівників або скорочення оплати сторонніх послуг. Якщо вивільнений час використовується для іншої роботи, результат доцільно оцінювати як організаційне поліпшення та потенційну продуктивність. Включення в NPV суми умовно вивільненої заробітної плати без зміни грошових платежів призвело б до завищення економічної віддачі інновації.

Упровадження електронної системи контролю може супроводжуватися додатковими вимогами до інформаційної безпеки. Перед вибором постачальника підприємство повинно визначити порядок зберігання виробничих даних, резервного копіювання та надання доступу працівникам. Витрати на ліцензії, налаштування прав доступу і технічну підтримку становлять частину економічного обґрунтування. У модельному прикладі щорічні видатки супроводу прийняті в сумі 210 тис. грн, але їх фактична величина залежатиме від комерційної пропозиції. У разі регулярного зростання цих платежів інвестиційний потік необхідно уточнити, зберігши документальні підстави зміни прогнозу. Вартість збоїв інформаційної системи може оцінюватися після встановлення виробничих наслідків простою та ймовірності таких подій.

Фінансову доцільність інноваційного проєкту потрібно також узгоджувати з обліком амортизації та податковими наслідками. У моделі використано умовний лінійний розподіл первісної вартості 3 000 тис. грн протягом п'яти років, що дає 600 тис. грн амортизації щорічно. Амортизація зменшує модельний оподатковуваний результат, але не потребує додаткового грошового платежу в кожному році. При застосуванні реального проєкту строки корисного

використання, метод амортизації та податкові правила повинні відповідати документам підприємства й чинному законодавству. Якщо бухгалтерська та податкова амортизація відрізняються, грошовий потік потрібно розрахувати з урахуванням відповідних податкових різниць. Методичний приклад використовує спрощену модель і не претендує на реконструкцію фактичної податкової бази товариства.

Значення NPV і PI підлягають спільному розгляду з обмеженням фінансових ресурсів. Позитивна оцінка запропонованого заходу не усуває потреби своєчасної оплати матеріалів, праці та податкових зобов'язань. У 2023 році грошові кошти товариства на звітну дату становили 698 тис. грн, що менше умовної суми інвестиції. Підприємство може розглядати проведення платежів протягом певного періоду за рахунок операційного потоку, однак така можливість потребує даних про очікувані надходження та обов'язкові виплати. Фінансова служба повинна підготувати окремий платіжний календар із зазначенням дат закупівлі, монтажу, випробувань і надходження економії. Погодження капітального проєкту за підсумковим NPV без цієї перевірки може погіршити короткострокову платоспроможність.

Завершальним інструментом оцінювання виступає акт перевірки фактичного результату після введення інновації в експлуатацію. Документ повинен містити затверджену виробничу базу порівняння, строки вимірювань, фактичну витрату матеріалів, їхню зіставну вартість, суму поточних витрат системи та розрахований приріснний потік. Окремо фіксуються причини відхилень за закупівельною ціною, обсягом виробництва і технологічним використанням сировини. Річне зіставлення фактичного NPV з первісним проєктним обґрунтуванням дозволить оцінити якість початкових розрахунків. Наявність регулярної перевірки також створює інформаційну основу для наступних інвестиційних рішень, оскільки планові параметри можна порівняти з реальними результатами.

Додаткові розрахункові обмеження характеризують запас інвестиційної міцності за незмінності базових припущень (таблиця 3.10).

Таблиця 3.10 - Додаткові межі економічної прийнятності інноваційної пропозиції

Контрольний параметр	Розрахункова величина	Застосування
Гранична первісна інвестиція	4 369,28 тис. грн	Математична межа за незмінних потоків
Запас до математичної межі вкладень	1 369,28 тис. грн	Відмінність між PV надходжень і стартовим платежем
Запас валової економії	558,37 тис. грн на рік	Перевірка виробничого технічного завдання
Мінімальна валова економія	1 301,63 тис. грн на рік	Умова NPV = 0
Дисконтований строк окупності	2,91 року	Додаткова характеристика повернення капіталу

Розрахункові межі таблиці 3.10 залежать від припущень про незмінні річні потоки, ставку дисконту та п’ятирічний горизонт.

Висновки до розділу 3

Запропоновано порядок попереднього відбору, фінансування та перевірки результатів інноваційних заходів на основі проєктного паспорта, платіжного календаря і приросних грошових потоків. Розмежування відповідальності між виробничими підрозділами та фінансовою службою забезпечує перевірюваність економічного ефекту.

Модельне обґрунтування модернізації контролю витрат матеріалів за початкової вартості 3 000 тис. грн показало NPV 1 369,28 тис. грн і PI 1,46. Мінімальна щорічна валова економія, яка забезпечує нульовий NPV за заданих параметрів, становить 1 301,63 тис. грн. Наведені параметри є припущеннями розрахунку; застосування на підприємстві потребує перевірки фактичних норм і вартості обладнання.

Висновки

У магістерській роботі досліджено теоретичні та прикладні питання управління ефективністю інноваційної діяльності будівельного підприємства, проведено аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» і розроблено рекомендації щодо удосконалення фінансового обґрунтування інноваційних рішень. За результатами виконання поставлених завдань сформульовано такі висновки.

1. Дослідження наукових підходів до визначення сутності інноваційної діяльності дозволило встановити відмінності між технологічними, організаційними та фінансовими результатами впровадження нововведень. Порівняння ресурсного, процесного, стратегічного й фінансово-інвестиційного підходів засвідчило необхідність урахування виробничих параметрів, вартості залученого капіталу та можливостей підприємства своєчасно виконувати фінансові зобов'язання. Ефективність інноваційної діяльності запропоновано розглядати через послідовність прийняття управлінських рішень, починаючи з визначення виробничої потреби та завершуючи перевіркою отриманого економічного результату. Обґрунтованість відповідного рішення залежить від достовірності вихідних нормативів, можливості встановити приріcну економію та узгодженості майбутніх платежів із фінансовим станом підприємства.

2. Узагальнення джерел фінансування інноваційної діяльності показало, що використання власних коштів, банківського кредитування, фінансового лізингу або партнерських ресурсів супроводжується різними умовами залучення капіталу та фінансовими ризиками. Вибір джерела фінансування доцільно здійснювати з урахуванням повної вартості інвестицій, строків їх повернення та впливу платежів на ліквідність підприємства. Систематизовано методичні підходи до оцінювання ефективності інноваційних проєктів, серед яких найбільше значення для фінансового обґрунтування мають чиста приведена вартість, індекс прибутковості, внутрішня норма дохідності та дисконтований строк окупності. Встановлено, що застосування відповідних показників потребує

розрахунку приросних грошових потоків, розмежування капітальних і поточних витрат та врахування вартості грошей у часі.

3. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» засвідчила наявність кількох напрямів господарської діяльності, що відрізняються за характером виробничих процесів і структурою витрат. У 2023 році дохід від будівельно-монтажних робіт становив 265 173 тис. грн, від реалізації товарів і продукції власного виробництва 12 008 тис. грн, від інших послуг 104 965 тис. грн, а від виконання функцій замовника 281 тис. грн. Загальний чистий дохід підприємства досяг 382 427 тис. грн. Виявлені особливості структури реалізації необхідно враховувати під час обґрунтування виробничих інновацій, оскільки можлива економія матеріальних ресурсів залежить від конкретних технологічних операцій та обсягів їх виконання. Використання загальної суми реалізації як безпосередньої бази розрахунку ефекту від окремого заходу потребувало б додаткового обґрунтування.

4. Аналіз фінансових результатів ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» за 2021–2023 роки виявив істотне скорочення обсягів господарської діяльності. Чистий дохід зменшився з 1 290 956 до 382 427 тис. грн, або на 70,38 %, тоді як собівартість реалізації скоротилася з 1 207 307 до 362 059 тис. грн. Найнижчі показники прибутковості спостерігалися у 2022 році, коли чистий прибуток становив 516 тис. грн проти 30 267 тис. грн у 2021 році. За підсумками 2023 року його величина збільшилася до 4 290 тис. грн, а валова рентабельність відновилася до 5,33 % порівняно з 0,76 % роком раніше. Попри поліпшення окремих фінансових показників, результати останнього року дослідження залишалися істотно нижчими від рівня 2021 року. Скорочення реалізації та нерівномірність прибутковості обмежують можливості фінансування капіталомістких інноваційних проєктів без попереднього підтвердження їх економічної доцільності.

5. Оцінювання фінансових передумов інноваційної діяльності показало певне поліпшення співвідношення оборотних активів і поточних зобов’язань підприємства. Коефіцієнт поточної ліквідності зріс приблизно з 1,42 наприкінці

2022 року до 1,57 наприкінці 2023 року, проте залишок грошових коштів на останню звітну дату становив 698 тис. грн. За наявності додатного операційного грошового потоку в сумі 9 820 тис. грн підприємство здійснило платежі на придбання необоротних активів обсягом 4 081 тис. грн. Окремої уваги потребує зростання запасів зі 108 929 до 132 100 тис. грн, що відповідає приросту на 23 171 тис. грн протягом 2023 року. Причини збільшення їх вартості потребують перевірки за даними внутрішнього виробничого та складського обліку. Встановлено доцільність узгодження майбутніх інвестиційних платежів із прогнозним рухом грошових коштів, строками виконання контрактів і необхідністю підтримання мінімального резерву ліквідності.

6. Запропоновано удосконалення системи фінансового управління інноваційною діяльністю ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» шляхом регламентації процедур підготовки, оцінювання, фінансування та контролю інноваційних пропозицій. Передбачено формування реєстру проєктів, технічну перевірку вихідних виробничих нормативів, обґрунтування вартості закупівлі й експлуатації обладнання та складання платіжного календаря. Відповідальність за підтвердження технологічного ефекту доцільно закріпити за виробничими підрозділами, тоді як фінансова служба повинна перевіряти кошторис, прирісні грошові потоки та достатність ресурсів для здійснення інвестиційних платежів. Після завершення впровадження передбачається порівняння фактичних результатів із початковими нормативами, що дозволить виявляти причини відхилень та уточнювати фінансові розрахунки наступних проєктів.

7. Розроблено методику фінансово-економічного обґрунтування інноваційних заходів, яку апробовано на модельному прикладі цифрового контролю витрачання матеріалів у виробництві будівельних конструкцій. За початкових вкладень 3 000 тис. грн, п’ятирічного строку використання, щорічної валової економії 1 860 тис. грн та додаткових експлуатаційних витрат 210 тис. грн розрахунковий післяподатковий грошовий потік становить 1 461 тис. грн на рік. При ставці дисконту 20 % чиста приведена вартість проєкту дорівнює 1 369,28 тис. грн, індекс прибутковості становить 1,46, а дисконтований строк окупності

складає приблизно 2,91 року. Визначено мінімальну щорічну валову економію, необхідну для досягнення нульового значення NPV, яка за прийнятих параметрів дорівнює 1 301,63 тис. грн. Гранична величина первісних вкладень за незмінного прогнозного грошового потоку становить 4 369,28 тис. грн. Одержані результати підтверджують розрахункову прийнятність запропонованої моделі, однак її параметри мають умовний характер і потребують перевірки за виробничими нормативами, комерційними пропозиціями та фактичними фінансовими можливостями підприємства.

Результати проведеного дослідження дозволяють рекомендувати ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» використання запропонованої методики під час підготовки рішень щодо технічного й організаційного оновлення виробництва. Перевагу доцільно надавати інноваційним заходам, для яких можна документально підтвердити вихідні витрати, визначити очікуваний приріст грошовий потік і встановити прийнятний графік фінансування. Практичне впровадження розроблених рекомендацій потребує уточнення технологічних параметрів конкретного проєкту та перевірки його впливу на платоспроможність підприємства.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

2. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12.

3. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15.

4. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19.

5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17.

6. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні : Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20.

7. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

8. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80.

9. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80.

10. Про схвалення Концепції впровадження технологій будівельного

інформаційного моделювання (BIM-технологій) в Україні та затвердження плану заходів з її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.02.2021 № 152-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/152-2021-%D1%80.

11. Бєлєнкова О. Ю. Стратегія та механізми забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств на основі моделі сталого розвитку : монографія. Київ : Ліра-К, 2020. URL: https://www.knuba.edu.ua/byelyenkova-olga-yuriivna/.

12. Єпіфанова І. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2019. 384 с. URL: https://ir.lib.vntu.edu.ua/items/f4496bd2-a776-4836-9d27-1a95e0afbdff.

13. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Основи фінансового менеджменту : електронний практикум. Вінниця : ВНТУ, 2024. 74 с. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2024/Epifanova_2024_74.pdf.

14. Зельцер Р. Я., Бєлєнкова О. Ю., Дубінін Д. В. Інноваційні моделі і методи організації, управління і економічної оцінки технологічних процесів будівельного виробництва : монографія. Київ : Леся, 2018. 208 с. URL: https://repositary.knuba.edu.ua/items/6f2aecc2-053d-417d-9674-8a6930d3bf9a.

15. Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2015. 172 с. URL: https://press.vntu.edu.ua/index.php/vntu/catalog/book/77.

16. Інноваційний менеджмент : навчально-методичний посібник до вивчення дисципліни / уклад. Ю. П. Воржакова, М. О. Чупріна. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 130 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstreams/79446497-94d9-42b1-a188-045cad8c74c5/download.

17. Інноваційний менеджмент : підручник / П. П. Микитюк, В. Я. Брич, М. М. Шкільняк, Ю. І. Микитюк. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2019. 518 с. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/36441.

18. Yepifanova I. Yu., Dzhedzhula V. V. Financial support of industrial

enterprise’s innovative directions of energy saving : monograph. Vinnytsia : VNTU, 2022. 138 p. URL: https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/35242.

19. Andrusiv U. Ya., Galtsova O. L. Evaluation of innovation activity of construction enterprises. Науковий вісник Полісся. 2017. Т. 1. № 3 (11). P. 204–215. URL: https://nvp.stu.cn.ua/article/view/115726.

20. Methodical approach to assessing the level of construction company financial security / N. O. Kondratenko, L. B. Kovalenko, D. A. Novikov, M. K. Gnatenko. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2019. Vol. 2, no. 29. P. 287–295. DOI: https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i29.171902.

21. Novikov D., Lavrukhina K., Kushik-Strelnikov Ya. Innovative technologies in construction. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2020. Вип. 44. P. 126–132. DOI: https://doi.org/10.32347/2707-501x.2020.44.126-132.

22. Асан А. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2024. Вип. 50. С. 19–24. DOI: https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2024-50-3.

23. Волошан М. Методичний підхід до аналізу та оцінки ризиків і загроз забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств України. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2024. № 34 (62). С. 39–47. DOI: https://doi.org/10.25264/2311-5149-2024-34(62)-39-47.

24. Волощук В. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств. Сталий розвиток економіки. 2019. № 4 (45). С. 112–119. URL: https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/96.

25. Дубінін Д. В. Проблеми та методи оцінювання рівня цифрового розвитку учасників будівництва в мультипроектному середовищі. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2023. Вип. 52(2). С. 81–93. DOI: https://doi.org/10.32347/2707-501x.2023.52(2).81-93.

26. Дубінін Д., Чертков О. Організаційні аспекти цифрової трансформації будівельних процесів. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2024. Вип. 54(1). С. 172–182. DOI: https://doi.org/10.32347/2707-501x.2024.54(1).172-182.

27. Захарченко Т. О. Управління фінансовим забезпеченням підприємств в сучасних умовах. Innovation and Sustainability. 2022. № 2. С. 199–204. DOI: https://doi.org/10.31649/ins.2022.2.199.204.

28. Заяць Т. А. Проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в будівництві. Економічний простір. 2020. № 162. С. 23–29. DOI: https://doi.org/10.32782/2224-6282/162-4.

29. Заїка С., Грідін О., Заїка О. Financial aspects of innovative development. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 55. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-62.

30. Зеліско І. М., Асан А. Роль фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємств у формуванні конкурентоспроможної економіки регіонів України. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2024. Вип. 19. С. 331–337. DOI: https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.19.39.

31. Зозуляк М. Проблеми фінансового забезпечення інноваційних процесів. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 42. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-87.

32. Камінський Л.-Р. Методичні підходи до дослідження інноваційної діяльності підприємств. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 59. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-144.

33. Ковальчук В. Аналіз тенденцій інноваційного розвитку національної економіки. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 58. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-33.

34. Лаврухіна К. Особливості раціонального використання інноваційно-інвестиційних кластерів будівельних підприємств за умови релокації бізнесу для подолання кризи воєнного стану в Україні. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2022. Вип. 50(2). С. 69–77.

DOI: https://doi.org/10.32347/2707-501x.2022.50(2).69-77.

35. Лич В., Газукін А. Зарубіжний досвід інноваційної діяльності будівельних підприємств в розвинутих країнах. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2023. Вип. 52(2). С. 202–216. DOI: https://doi.org/10.32347/2707-501x.2023.52(2).202-216.

36. Максюта А. Інвестиційне забезпечення інноваційної трансформації підприємств будівельної галузі. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2024. Вип. 54(2). С. 276–288. DOI: https://doi.org/10.32347/2707-501x.2024.54(2).276-288.

37. Микитюк В. Оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємств за її складовими. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2017. № 4. С. 105–116. DOI: https://doi.org/10.35774/visnyk2017.04.105.

38. Петрашевська А. Д., Колонтай С. М., Проноза О. О. Концептуальні основи фінансового забезпечення інноваційного розвитку підприємства. Київський економічний науковий журнал. 2024. № 5. С. 108–113. DOI: https://doi.org/10.32782/2786-765X/2024-5-16.

39. Рущишин М. Чинники формування фінансового забезпечення розвитку вітчизняних підприємств на інноваційних засадах. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2023. № 3 (318). С. 17–23. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-2.

40. Савастєєва О., Журавльова Т., Скляров Д. Державна фінансова підтримка інноваційної діяльності в національних умовах неоіндустріального розвитку. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 35. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-31.

41. Свічкар Н., Олініченко І., Булинін С. Формування фінансової структури будівельного підприємства для складання бюджетів. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 61. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-72.

42. Сердюк Т. В., Пляцок М. С. Особливості інноваційної діяльності на будівельних підприємствах. Сучасні технології, матеріали і конструкції в

будівництві. 2018. Т. 25, № 2. С. 134–139. DOI: https://doi.org/10.31649/2311-1429-2018-2-134-139.

43. Халіна В., Сліпець А. Дослідження впливу зовнішнього середовища на діяльність будівельного підприємства. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 63. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-48.

44. Хоменко Н. Формування механізму розвитку інноваційного потенціалу будівельного підприємства. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2020. Вип. 44. С. 48–55. DOI: https://doi.org/10.32347/2707-501x.2020.44.48-55.

45. Шапошнікова І. О. Сучасні аспекти інноваційного розвитку будівельних підприємств. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2021. Вип. 47(2). С. 40–47. DOI: https://doi.org/10.32347/2707-501x.2021.47(2).40-47.

46. Глухова С. В., Кільницька Є. В. Імплементація комплексної системи оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємств будівельної галузі. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2017. № 1. С. 135–144. DOI: https://doi.org/10.21272/mmi.2017.1-12.

47. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Цвик О. Г. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 4. С. 5–8. URL: https://ir.lib.vntu.edu.ua/items/fd7eca49-8e62-4d1e-984f-9ec630e58ff7.

48. Іщенко Н. А. Сучасний стан та фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні. Проблеми економіки. 2020. № 4. С. 320–325. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-320-325.

49. Трач Р. В., Рижакова Г. М., Крижановський В. І. Інформаційне моделювання та концепція інтегрованої реалізації будівельних проектів як основа інноваційного розвитку будівельного підприємства. Управління розвитком складних систем. 2017. № 31. С. 173–178. URL: https://repositary.knuba.edu.ua/items/e7944e48-8295-4354-8681-0e69506ba4e7.

50. Наукова та інноваційна діяльність України 2019 : статистичний

збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2020. 100 с. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/zb_nauka_2019.pdf.

51. Наукова та інноваційна діяльність України 2020 : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2021. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/10/zb_Nauka_2020.pdf.

52. Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році : науково-аналітична записка / Т. В. Писаренко та ін. Київ : УкрІНТЕІ, 2021. 39 с. URL: https://mon.gov.ua/nauka/nauka-2/informatsiyno-analitichni-materiali.

53. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2021 році : науково-аналітична доповідь / Т. В. Писаренко, Т. К. Куранда та ін. Київ : УкрІНТЕІ, 2022. 93 с. URL: https://mon.gov.ua/nauka/nauka-2/informatsiyno-analitichni-materiali.

54. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2022 році : науково-аналітична доповідь / Т. В. Писаренко, Т. К. Куранда та ін. Київ : УкрІНТЕІ, 2023. 94 с. URL: https://mon.gov.ua/nauka/nauka-2/informatsiyno-analitichni-materiali.

55. Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність в Україні у 2023 році : науково-аналітична доповідь / Т. В. Писаренко, Т. К. Куранда та ін. Київ : УкрІНТЕІ, 2024. 108 с. URL: https://mon.gov.ua/nauka/nauka-2/informatsiyno-analitichni-materiali.

56. Реалізація середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня та отримані результати у 2023 році : аналітична довідка / Т. В. Писаренко, Т. К. Куранда, Т. К. Кваша, О. Ф. Паладченко, І. В. Молчанова. Київ : УкрІНТЕІ, 2024. 111 с. URL: https://mon.gov.ua/nauka/innovatsiyna-diyalnist-ta-transfer-tekhnologiy/analitichni-materiali-2/analitichni-dovidki.

57. ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4». Річна інформація емітента цінних паперів за 2020 рік. Київ, 2021. 106 с. URL: https://dbk4.com.ua/bitrix/js/zvit2020.pdf.

58. ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4». Річна інформація емітента

цінних паперів за 2021 рік. Київ, 2023. 123 с. URL: https://dbk4.com.ua/bitrix/js/rzvit2021.pdf.

59. ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4». Річна інформація емітента цінних паперів за 2022 рік. Київ, 2023. 122 с. URL: https://dbk4.com.ua/bitrix/js/Zvit2022.pdf.

60. ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4». Річна інформація емітента цінних паперів за 2023 рік. Київ, 2024. 129 с. URL: https://dbk4.com.ua/bitrix/js/rzvit2023.pdf.

61. Principles of corporate finance / R. A. Brealey, S. C. Myers, F. Allen, A. Edmans. 14th ed. New York : McGraw Hill, 2023. URL: https://www.mheducation.co.uk/media/wysiwyg/pdp/ISE_Changes_Brealey_Principles_of_Corporate_Finance_14e.pdf.

62. Gatti S. Project finance in theory and practice: designing, structuring, and financing private and public projects. 4th ed. Academic Press, 2023. 600 p. URL: https://shop.elsevier.com/books/project-finance-in-theory-and-practice/gatti/978-0-323-98360-0.

63. BIM handbook: a guide to building information modeling for owners, designers, engineers, contractors, and facility managers / R. Sacks, C. Eastman, G. Lee, P. Teicholz. 3rd ed. Hoboken : John Wiley & Sons, 2018. 688 p. DOI: https://doi.org/10.1002/9781119287568.

64. Tidd J., Bessant J. R. Managing innovation: integrating technological, market and organizational change. 7th ed. Hoboken : Wiley, 2021. 624 p. URL: https://www.wiley-vch.de/en/areas-interest/finance-economics-law/managing-innovation-978-1-119-71330-2.

65. ISO 15686-5:2017. Buildings and constructed assets. Service life planning. Part 5: Life-cycle costing. Geneva : ISO, 2017. 45 p. URL: https://www.iso.org/standard/61148.html.

66. ISO 19650-1:2018. Organization and digitization of information about buildings and civil engineering works, including building information modelling (BIM). Information management using building information modelling. Part 1: Concepts and

principles. Geneva : ISO, 2018. 34 p. URL: https://www.iso.org/standard/68078.html.

67. ISO 31000:2018. Risk management. Guidelines. Geneva : ISO, 2018. 16 p. URL: https://www.iso.org/standard/65694.html.

68. ISO 56000:2020. Innovation management. Fundamentals and vocabulary. Geneva : ISO, 2020. 37 p. URL: https://www.iso.org/standard/69315.html.

69. ISO 56002:2019. Innovation management. Innovation management system. Guidance. Geneva : ISO, 2019. 26 p. URL: https://www.iso.org/standard/68221.html.

70. ISO 56003:2019. Innovation management. Tools and methods for innovation partnership. Guidance. Geneva : ISO, 2019. 21 p. URL: https://www.iso.org/standard/68929.html.

71. OECD, Eurostat. Oslo manual 2018: guidelines for collecting, reporting and using data on innovation. 4th ed. Paris : OECD Publishing ; Luxembourg : Eurostat, 2018. DOI: https://doi.org/10.1787/9789264304604-en.

72. OECD. OECD science, technology and innovation outlook 2023: enabling transitions in times of disruption. Paris : OECD Publishing, 2023. 230 p. DOI: https://doi.org/10.1787/0b55736e-en.

73. World Intellectual Property Organization. Global innovation index 2024: unlocking the promise of social entrepreneurship. Geneva : WIPO, 2024. DOI: https://doi.org/10.34667/tind.50062.

74. EU BIM Task Group. Handbook for the introduction of building information modelling by the European public sector: strategic action for construction sector performance. 2017. URL: https://eubim.eu/wp-content/uploads/2017/07/EUBIM_Handbook_Web_Optimized-1.pdf.

75. Ukraine third rapid damage and needs assessment (RDNA3): February 2022–December 2023 / World Bank, Government of Ukraine, European Commission, United Nations. Washington, DC : World Bank, 2024. URL: https://openknowledge.worldbank.org/bitstreams/7537407f-771b-4653-9ad0-8f7e16d530e4/download.

76. Yusof N., Lai K. S., Marisa A. Influences of client focus and company type

on innovation and financial performance in the construction industry. Construction Innovation. 2022. Vol. 22, no. 4. P. 749–767. DOI: https://doi.org/10.1108/CI-05-2020-0087.

77. Yusof N., Marisa A., Lai K. S. Mediating and moderating effects of a client focus on the innovation–financial performance relationship. Journal of Engineering and Technology Management. 2021. Vol. 59. Article 101611. DOI: https://doi.org/10.1016/j.jengtecman.2020.101611.

78. Promoting sustainability through investment in building information modeling (BIM) technologies: a design company perspective / M. Reizgevičius, L. Ustinovičius, D. Cibulskienė, V. Kutut, L. Nazarko. Sustainability. 2018. Vol. 10, no. 3. Article 600. DOI: https://doi.org/10.3390/su10030600.

79. Wang Z., Liu Z., Liu J. Innovation strategy or policy pressure? The motivations of BIM adoption in China's AEC enterprises. Journal of Asian Architecture and Building Engineering. 2022. Vol. 21, no. 4. P. 1578–1589. DOI: https://doi.org/10.1080/13467581.2021.1929244.

80. Measuring the benefits of building information modeling (BIM) adoption: trends, gaps, and future directions / H.-A. Mohamed, N. M. Yusuwan, N. Hashim, N. Usman. International Journal of Sustainable Construction Engineering and Technology. 2023. Vol. 14, no. 5. P. 208–220. URL: https://journal.uthm.edu.my/index.php/IJSCET/article/view/14447.

ДОДАТОК А

Зведений витяг із фінансової звітності ПрАТ «Домобудівний комбінат № 4» за 2021–2023 роки

Код ЄДРПОУ 05503160. Дані в тис. грн, якщо не зазначено інше.

Призначення документа. Показники форм № 1 і № 2 зведено в таблиці за трьома роками. Рядки, у яких за весь період значення дорівнюють нулю, не наведено. Рядки, що є складовими інших статей (первісна вартість, знос, емісійний дохід тощо), наведено для інформації й не підсумовують повторно.

Форма № 1. Баланс (звіт про фінансовий стан)

АКТИВ

Назва статті	Код рядка	2021	2022	2023
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	1296	1503	919
первісна вартість	1001	2189	2670	2387
накопичена амортизація	1002	−893	−1 167	−1 468
Основні засоби	1010	89177	82310	67593
первісна вартість	1011	264761	269779	274026
знос	1012	−175 584	−187 469	−206 433
Інші довгострокові фінансові інвестиції	1035	68492	63866	66166
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	1268	1529	1380
Усього за розділом I	1095	160233	149208	136058
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	159932	108929	132100
виробничі запаси	1101	45034	28735	28691
незавершене виробництво	1102	29091	34711	47999
готова продукція	1103	20282	17070	39538
товари	1104	65525	28413	15872
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	105276	82976	47697
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	105747	105706	113958
Гроші та їх еквіваленти	1165	10774	809	698
готівка	1166	2	2	1
рахунки в банках	1167	10772	807	697
Інші оборотні активи	1190	6734	16993	12819
Усього за розділом II	1195	388463	315413	307272
БАЛАНС, актив	1300	548696	464621	443330

ПАСИВ

Назва статті	Код рядка	2021	2022	2023
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	30426	30426	30426
Капітал у дооцінках	1405	44573	44573	44573
Додатковий капітал	1410	14265	14265	14265
у тому числі емісійний дохід	1411	5600	5600	5600

Назва статті	Код рядка	2021	2022	2023
Резервний капітал	1415	5524	5524	5524
Нерозподілений прибуток	1420	126295	126811	131101
Усього за розділом I	1495	221083	221599	225889
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення				
Довгострокові забезпечення	1520	8752	21203	21491
у тому числі витрати персоналу	1521	8752	21203	21491
Усього за розділом II	1595	8752	21203	21491
III. Поточні зобов’язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	20000	20000
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1615	120793	79628	61547
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1620	9066	22498	5400
у тому числі з податку на прибуток	1621	1696	1660	1135
Кредиторська заборгованість зі страхування	1625	3099	824	670
Кредиторська заборгованість з оплати праці	1630	12978	3526	4093
Кредиторська заборгованість перед учасниками	1640	9685	9685	9685
Інші поточні зобов’язання	1690	163240	85658	94555
Усього за розділом III	1695	318861	221819	195950
БАЛАНС, пасив	1900	548696	464621	443330

Форма № 2. Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)

Назва статті	Код рядка	2021	2022	2023
I. Фінансові результати				
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1290956	639873	382427
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	−1 207 307	−634 979	−362 059
Валовий прибуток	2090	83649	4894	20368
Інші операційні доходи	2120	56793	64348	33516
Адміністративні витрати	2130	−45 175	−35 726	−28 784
Витрати на збут	2150	−561	−404	−139
Інші операційні витрати	2180	−56 754	−29 915	−19 858
Прибуток від операційної діяльності	2190	37952	3197	5103
Інші фінансові доходи	2220	895	680	615
Інші доходи	2240	359	30308	15
Фінансові витрати	2250	−321	−2 607	−150
Інші витрати	2270	−1 111	−30 498	0
Прибуток до оподаткування	2290	37774	1080	5583
Витрати з податку на прибуток	2300	−7 507	−564	−1 293
Чистий прибуток	2350	30267	516	4290
II. Сукупний дохід				
Сукупний дохід	2465	30267	516	4290
III. Елементи операційних витрат				
Матеріальні затрати	2500	891973	391965	247509
Витрати на оплату праці	2505	173650	83522	57815

Назва статті	Код рядка	2021	2022	2023
Відрахування на соціальні заходи	2510	38203	18375	12719
Амортизація	2515	13395	13283	19382
Інші операційні витрати	2520	192576	193879	73415
Разом операційні витрати за елементами	2550	1309797	701024	410840
IV. Розрахунок показників прибутковості акцій				
Середньорічна кількість простих акцій, шт.	2600	608523800	608523800	608523800
Скоригована середньорічна кількість простих акцій, шт.	2605	608523800	608523800	608523800
Чистий прибуток на одну просту акцію, грн	2610	0,049740	0,000850	0,000000
Скоригований чистий прибуток на одну просту акцію, грн	2615	0,000000	0,000000	0,000000
Дивіденди на одну просту акцію, грн	2650	0,00	0,00	0,00

Джерела офіційних даних

2021: https://dbk4.com.ua/bitrix/js/rzvit2021.pdf

2022: https://dbk4.com.ua/bitrix/js/Zvit2022.pdf

2023: https://dbk4.com.ua/bitrix/js/rzvit2023.pdf

АКТ

перевірки кваліфікаційної роботи магістра на наявність ознак академічного плагіату

Відповідно до даних сервісу Strikeplagiarism кваліфікаційна робота «Управління ефективністю інноваційної діяльності будівельного підприємства та шляхи її удосконалення», автора: Кобець А. містить 10,20 % запозичень. Ознаки академічного плагіату – відсутні.

Перевірку виконала доцент кафедри «Фінанси, облік і аудит» Вікторія Орлова

10.12.2024 р.